

50 LET TELEVIZNÍHO STUDIA BRNO

1961-2011

kolektiv autorů

ČESKÁ TELEVIZE

Zvláštní poděkování patří bývalému pracovníkovi studia
Františku Zouharovi a dalším pamětníkům.

Authors © Petr Malý, Hana Orošová, Jiří Chloupek, Pavel Čermák a kol.
Photos © soukromé archivy a archiv ČT (František Zouhar, Jan Mifka,
Radomír Řezáč, Jiří Chloupek, Jakub Nosek, Josef Kratochvil, Tino Kratochvil,
Radomír Geyer, Jaromír Šallé, Vilém Urbánek, Martina Odehnalová, Jiří Vlček,
Petr Kafka, Jiří Škácha, František Kressa)
© Česká televize, Praha 2011

ISBN 978-80-7404-070-2

ÚVODEM

Televize je rozměr, který člověka pohltí na celý život. A když přemítám, proč tomu tak je a proč jsem někdy nevolil jednodušší způsob života, tak je to pro ten jakýsi vnitřní pocit, který nelze pojmenovat jinak než televizáctví. Je to i odpověď, proč si mnohé z nás tato filozofie podmanila na celý život. A je jedno, jestli jde o televizáka, který ve studiu prožil víc než 30 let, nebo o toho, kdo dělá v branži pár měsíců. To je zřejmě i moje vyznání, které mohu brněnskému televiznímu studiu vyjádřit.

Když v současnosti řeším některé problémy, mohl by si každý z nás položit podobnou otázku, proč nedělat něco jiného. A to je zase to ryzí televizáctví, které nás, i když ve zdánlivém konfliktu, drží pohromadě. Na jedné straně musí člověk mnohdy i nepříjemně rozhodovat, na druhé si musí uvědomovat, kde začínal a kam patří. A tak si mockrát vzpomenu na své běhání s „třicítkami“ černobílého filmu, klapání, osvětlovačinu, až po produkování. Vzpomínám na trpělivost starých produkčních, u kterých jsme začínali jako asistenti, na stálou pohotovost ve zpravodajství nebo na věčné operativní změny štábů.

I když je to neuvěřitelné, to jsou ty důvody, které člověka nutí dozrávat k určité pokoře. Proto mnohdy vedu nekončnou diskuzi s lidmi a mnohým připadám jako svéhlavý a mnohým jako ten, který se nechá přemluvit. A to je zřejmě to, v čem člověk vidí své poslání. To je také to, co mě s námi všemi televizáky spojuje, používání vlastního rozumu a určitá metafyzická nemačkovost.

Televizní studio Brno prožívá nejen významné jubileum, ale svým způsobem bod zlomu. Samotné studio funguje pět desetiletí a v současné době stavíme nové, které by mělo sloužit zase nejméně 50 let. Když jenom zrekapituluji, co se za mých uplynulých 38 let v televizi změnilo, od černobílého filmu po digitalizaci, tak přeji brněnskému studiu, aby jeho nový areál sloužil stejně kvalitně a kreativně nejméně podobně dlouhou dobu.

Mgr. Karel Burian
ředitel
Televizního studia Brno
Česká televize

NEŽ TO ZAČALO...

Okamžik, kdy éterem poprvé prolétl signál z brněnského televizního studia a už nadobro se usídlil v tisících obrazovkách, je starý přesně půl století. Jaká může být lepší příležitost ohlédnout se zpátky? Za roky průkopnického nadšení, za období radostným a nadějným i ponurým a temným, za nezapomenutelnými i dávno zapomenutými pořady.

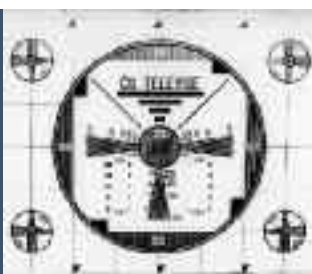
Šestý červenec 1961. Momentu, kdy o sobě brněnské studio Československé televize dalo poprvé vědět divákům, předcházely náročné přípravy. Brněnské vysílání se začalo rodit v době, kdy už Československá televize Praha několik let vysílala a počet majitelů televizních přijímačů prudce stoupal. Televizor už v tu dobu nebyl neznámý vynález obdivovaný hrstkou technických nadšenců, ale oblíbený společník, který se zabydloval ve stále větším počtu domácností.

Vraťme se na chvíli do doby hluboké televizní prehistorie, kdy sledovat televizi z pohodlí domova nebyla vůbec samozřejmost a odbavit televizní vysílání nebylo ještě rutinou, ale spíš dobrodružstvím.

První televizní vysílání v Československu spustila Televize Praha (později přejmenovaná na Československou televizi Praha) 1. května 1953 ze studia v Měšťanské besedě. Československou televizní premiéru ale nemohlo vidět celé Československo. Signál z nového vysílače na petřínské rozhledně byl příliš slabý na to, aby se rozletěl po celé republice. Navíc televizor tehdy skutečně nevlastnil každý. Třeba v Brně byli v roce 1954 evidováni pouze tři televizní koncesionáři. Ti si museli v té době vystačit se sledováním rakouského vysílání.

Zájem o televizi rostl a s tím i tlak na vybudování dalších vysílačů, které by dokázaly signál šířit dál po republice. A společně s vysílači se brzy rodili mladší sourozenci pražské televize, v letech 1955 až 1962 se postupně zakládala televizní studia v Ostravě, Bratislavě, Brně a Košicích.

První televizní studio mimo Prahu vzniklo v Ostravě. V roce 1954 vláda rozhodla o výstavbě nového vysílače

*Zkušební obrazec,
tzv. monoskop, vysílaný
v 50. letech z vysílače Kojál.*

v Ostravě-Hošťálkovicích. Vysílání z Ostravy odstartovalo na Silvestra roku 1955 a od ledna 1956 se začalo vysílat pravidelně. Pak přišlo na řadu bratislavské studio, které se poprvé ozvalo divákům 3. listopadu 1956.

Po startu ostravského vysílání v roce 1956 vybudovali vojáci z Vojenské technické akademie na brněnských Hádech vysílač, který začal brzy přebírat signál z Bratislavy a lokálně ho vysílal pro Brno. Jižní a střední Moravě však stále kvalitní pokrytí signálem chybělo. Proto se v červnu 1957 na kopci Kojál u vesničky Krásensko na Blanensku začaly kopat základy pro nový, výkonný televizní vysílač. Ocelová konstrukce vysoká 322,4 metrů byla tehdy nejvyšší stavbou v republice a směle mohla konkurovat i pařížské Eiffelově věži. Vysílač Kojál pokryl většinu Moravy, jeho signál naladili diváci v Olomouci, Bratislavě nebo dokonce i ve Vídni.

TELEVIZE BUDE V TYPOSU!

V okamžiku, kdy už i na území Moravy bylo možné zachytit televizní vysílání z Prahy, Ostravy a Bratislavy, tedy veškeré vysílání Československé televize, počet

Fotografie z roku 1955 ze školení techniků v Praze ve studiu v Městanské besedě. Odtud se pracovníci později přesunuli do Ostravy, Bratislavy a Brna.

moravských koncesionářů neboli platících majitelů televizorů prudce stoupal. V roce 1955 jich byla na Brněnsku necelá třicítka, o čtyři roky později už tu mělo televizi víc než třicet tisíc lidí. (V roce 1961, kdy začíná vysílání z Brna, bylo na jižní Moravě bezmála sto dvacet tisíc diváků, z toho dvacet dva tisíce v samotném Brně.)

Zájem jihomoravských diváků vzrostl natolik, že se pražské vedení Československé televize dostalo do vážných potíží s programovou náplní a nestačilo zásobovat celostátní vysílání. Magickou moc televizní obrazovky si uvědomoval i tehdejší režim. V roce 1960 tak Ústřední výbor Komunistické strany Československa dal televizi jasné úkoly: zavedení dopoledního vysílání pro druhé směny a práce na přípravě vysílání druhého programu. Bylo nasnadě, že pražská televize ani s pomocí ostravského a bratislavského studia nezvládne vyrobit tolik pořadů, kolik bude třeba. Rozhodnutí postavit další televizní studio v Brně tak bylo jen otázkou času.

A ještě jednou vzpomínka na školení techniků v roce 1955. Snímky pořídil František Zouhar, který později stál u začátků brněnského studia.

Nejdůležitější bylo najít pro nové studio budovu. Vedení televize začalo hledat a vyjednávat s brněnskými a jiho-moravskými úřady. V září 1960 byly televizi přiděleny prostory bývalého kabaretního divadla v paláci Typos v tehdejší Chorázově (dnes Jezuitské) ulici v samotném centru Brna. O dva týdny později pak Československá televize definitivně schválila plán vybudovat v Brně své čtvrté studio. Vedení televize poté vybralo tři zaměstnance brněnského rozhlasu, kteří dostali za úkol připravit vznik nového televizního studia.

Původně se předpokládalo, že začne fungovat do čtyř až pěti let. Tlak na výrobu nových programů byl ale tak velký, že přípravy nabraly mnohem rychlejší tempo. Nový termín počítal se startem vysílání z Brna v roce 1962, takže se začalo spěchat. Typos se musel velmi rychle přeměnit v televizní studio. Ještě než se do budovy přestěhovala studiová technika, muselo si Brno vystačit s jediným přenosovým vozem, který poslala pražská televize. *„Říkali jsme mu Albánie. To byl přenosový vůz vyrobený v pětadesátém roce a sloužil v Praze ve dne v noci. My jsme ho dostali jako vůz vyřazený, ale opravený. Parkoval na náměstí Svobody, čímž jsme ukázali svou identitu, že v Brně máme televizi,“* vzpomíná jeden z prvních zaměstnanců brněnského televizního studia František Zouhar. S největším pamětníkem několika prvních dekád historie brněnské televize se na stránkách naší knihy setkáme ještě mnohokrát. Bez jeho nepřeborných vzpomínek a obrovské sbírky dobových fotografií by sotva mohla vzniknout. Děkujeme!

S horečnými přípravami rodičího se televizního studia notně pomáhaly vstřícné a ochotné brněnské podniky i úřady. Uvést televizní studio co nejdříve do života bylo zkrátka prioritou celého města. V naprosto rekordním čase se třeba zvládlo postavit provizorní trafostanici v parku za Typosem, aby měla televize odkud brát elektřinu.

První programový pokus pod brněnským logem se objevil na obrazovkách poslední den roku 1960. Příspěvek do silvestrovského zábavného pořadu byl natočen za pomoci pražské techniky, ale přece jen už z Brna. Velkolepá oficiální premiéra brněnského televizního vysílání přišla však až o půl roku později...

František Zouhar sbíral v roce 1956 zkušenosti v ostravském televizním dispečinku.

1961: NEBE PLNÉ SEDMIKRÁSEK

Nervózní hemžení na place, rozrušení účinkující, studio koupající se v záplavě světla a v nesnesitelném vedru. Musí to klapnout! Hlavně ať se nic nepokazí. Ještě těsně před začátkem infarktová epizoda – zvukaři vypadne zesilovač, pár minut před vysíláním se vše podaří spravit. Zkrátka nervy na pochodu. A pak už znělka, kterou se hlásí brněnské studio Československé televize. Poprvé v historii! Šestý červenec 1961 osm hodin večer a hlasatelka uvádí první pořad z Brna. Vzápětí se z obrazovek rozezní hudba Orchestru Gustava Broma. Melodie střídají scénky brněnských estrádních umělců. A potom úleva, když po čtyřiceti minutách zhasla světla a všechno se podařilo. Pořad *Sedmikrásky nad Brnem* byl křest ohněm a ostrý start nového televizního studia.

Byl u toho i František Zouhar, jako technik měl na starosti korekce u jedné ze tří snímajících kamer: „*Sedmikrásky přijel režírovat Milan Macků z Prahy. Všichni lítali jak střelci a snažili se, aby to dobře dopadlo. Taky nakonec dopadlo. Vzpomínám, že Brom z toho byl tehdy nervózní, pobíhal pořád sem tam a nakonec byl šťastný, že se to všechno podařilo. Režisér Macků nám pak poděkoval a popřál nám, ať vydržíme.*“

První znělka brněnského studia. První dva roky se fotografie, jejímž autorem je K. O. Hrubý, snímala přímo kamerou, od roku 1963 se již používal diapozitiv.

První živě přenášený pořad z Brna sledovaly u obrazovek statisíce diváků. Nakonec se obešel bez výrazných technických problémů. Důkazem je i padesát let starý zápis v provozní knize: „*Pouze čtyři minuty po zahájení estrády se divákům jedinkrát zhoupnul obraz.*“

Brněnská televizní premiéra uhranula i novináře a nepominul ji ani denní tisk. „*Petardy světel zaútočily do tváří hudebníků, zpěváků, asistentů a lidí kolem děje. Strídavě i do očí diváků – to když je snímala kamera. Ovzduší podobné filmovým ateliérům. Jen více napětí, větší požadavky na přenos, souhru a sladění. Nic nesmí selhat. Nic se totiž nemůže natáčet znovu,*“ napsala druhý den Rovnost. Sedmikrásky měly u diváků úspěch, následující dny přicházely stovky korespondenčních lístků a děkovných dopisů. A to většina lidí u televizorů zřejmě vůbec netušila, jak kuriózně a složitě se k nim signál dostává. Před Typosem stála zaparkovaná stará Albánie, tedy zmiňovaný přenosový vůz. Z něj putoval signál translační trasou do Bratislavy ke slovenským divákům, z Bratislavy do Ostravy k severomoravským divákům, z Ostravy na Praděd, z Pradědu na centrálu do Prahy k divákům v Čechách a odtud na Kojál. Z Kojálu pak teprve k lidem u obrazovek na jižní Moravě.

Logo ČST Brno používané od konce roku 1963.

PRVNÍ ROKY

A tak se začalo vysílat. První roky byly ve znamení velkého nadšení a nasazení, improvizace i technických svízeli. Brněnské televizní studio vyrůstalo z plenek, sbíralo zkušenosti a hledalo svou tvář. Zatímco v roce 1961 začínalo s pouhými třemi zaměstnanci, další rok už v něm pracovalo padesát jedna lidí. Prvním ředitelem se stal Josef Křivánek, bývalý sportovní novinář a spolupracovník ČST Ostrava, který měl za úkol sehnat programové pracovníky a dát dohromady koncepci vysílání. A to nebylo rozhodně jednoduché, protože televiznímu řemeslu tehdy rozuměl málokdo. Tak jako v Praze a Ostravě byl i v počátcích brněnského studia velkým pomocníkem o čtyřicet let starší rozhlas. Prvními pracovníky budoucího studia se tak stali

zkušené lidi právě z rozhlasu.

Z rádia do brněnské televize přišla také Věra Mikulášková, která brzy začala vést redakci vysílání pro děti a mládež. Takto vypadají počátky brněnské televize v jejích vzpomínkách: „Křivánek dostal od krajského výboru strany požehnání, že si může sehnat prvních šest lidí podle svého výběru a že mu dávají naprosto volnou ruku. Přišel za mnou, zda bych nechtěla jít do televize. Já jsem mu říkala, že o televizi nic nevím. A on nato, že to neví nikdo! Nejprve jsem váhala a rozmýšlela se. Pak mi Křivánek ukázal na třech listech papíru vypracovanou koncepci. To mě přesvědčilo, protože ta koncepce byla dobrá. A on mi tehdy řekl, že by potřeboval, abych tady založila vysílání pro děti a mládež, jaké mají v Praze. Tak jsem prvního září 1961 nastoupila jako první a jediný člověk. Vlastně já sama jsem tehdy byla redakce vysílání pro děti a mládež. A od Vánoc už jsem začala pravidelně každý měsíc vysílat dětské pořady. Několik roků jsem tam byla sama, měla jsem ale spoustu spolupracovníků a ohromně to fungovalo. Nikdo mi tenkrát do ničeho nemluvil, protože to se začínalo, to byli všichni rádi, že se ty obrázky vůbec hýbou.“

Sluší se jistě připomenout i jména dalších, kteří pomáhali brněnskou televizi uvést do života. Po boku ředitele

*Předávání
superikonoskopového
přenosového vozu z Prahy
v září 1961. Zcela vpravo
technik kamery Josef Tesařík,
vedle něj střihač František
Zouhar.*

Přímý přenos z Dělnického domu v Brně v roce 1962.

Křivánka stáli vedoucí programu Vladimír Hrouzek, šéf publicistiky Lubomír Popelka a vedoucím výroby a provozu byl Bohuslav Opluštil. Jako produkční pracovala Věra Freibergrová a prvními brněnskými hlasatelkami byly Věra Kunderová (manželka spisovatele Milana Kundery) a Božena Písaříková.

Zaměstnanci technických profesí se zase většinou rekrutovali z pracovníků spojů. Ti byli vyškoleni v pražském a ostravském studiu. Do brněnské televize tak přešla parta techniků včetně Františka Zouhara, která ještě týden před prvním přenosem *Sedmikrásek nad Brnem* pracovala na vysílači Kojál.

Brzy bylo jasné, že přidělené prostory v Typosu jsou televizi příliš těsné a studio usilovalo o postupné uvolňování dalších prostorů v domě, včetně bývalé vinárny. „Když jsme se do domu nastěhovali, dostali jsme v mezipatře dvě místnosti, které předtím patřily Městskému ústavu národního zdraví. Šilo a opravovalo se tam nemocniční prádlo,“ vrací se ve vzpomínkách František Zouhar. „Tehdejší ředitel Křivánek kolem toho běhal tak dlouho, až nám ty dvě místnosti uvolnil. Vzniklo tam sídlo ředitele a šéfa provozu. Další prostory se pak postupně uvolňovaly v pasáži, kde byly různé obchody. Vznikly tam pak místnosti údržby pro přenosové vozy, které brněnské studio dostalo a které se musely pořád spravovat. Byly tam různé pomocné sklady a podobně. Celý dům patřil v té době Lidové demokracii. Později lidovci dům

televizi prodali. Byty obsazené nájemníky se pak postupně uvolňovaly pro účely televize...“

A ve studiu postupně přibývala i další technika. V Typosu se instalovalo provizorní přenosné zařízení z pražského přenosového vozu, vybudovala se hlasatelna, zrekonstruoval se z Ostravy dodaný vyřazený filmový automat a do konce roku 1961 byl přenosový sál v Typosu vybaven 16milimetrovým filmovým snímacím zařízením.

V září 1961 Brno dostalo druhý přenosový vůz. Oproti první Albánii byl modernější a pro režiséra a střihače pohodlnější. Stará Albánie byla mezitím rozebrána a její zařízení instalováno ve studiu Typos. Novější přenosový vůz dostal označení B-2 a stával zaparkovaný před studiem. „Vysílalo se z něj, protože jeho vybavení bylo kvalitnější než to v samotném studiu,“ vzpomíná další pamětník brněnských televizních začátků a současný šéf techniky Pavel Čermák.

A z tohoto druhého vozu se z Typosu koncem září od-vysílala druhá, takzvaná veletržní estráda nazvaná *Veletrh dobré nálady*, kterou režíroval Antonín Moskalyk. Sedmikráskovým debutem si televizní studio Brno nasadilo laťku, ze které neslevovalo. Ve svých počátcích se stalo charakteristické právě svými živě vysílanými televizními estrádami, byť si muselo vystačit s nespolehlivým zařízením, které pražská televize vyřadila. Jeden z dalších zábavných pořadů z Brna se jmenoval *Přes hodinu z Rozmarýnu*. Přenosy z varieté Rozmarýn si získaly popularitu diváků a objevovaly se na obrazovce pravidelně.

Během těchto estrád studio Brno využívalo umění ryze televizních režisérů, jako byl například Jiří Prokel, stejně tak jako si z původně divadelních režisérů vychovávalo své vlastní (Evžen Sokolovský st., Alois Hajda, Antonín Moskalyk aj.). Vychovávalo si také své kameramany (Milan Peloušek, Jindřich Brössler, Václav Myslivec a další).

Aktuálně z Brna – z veletrhu na okruh a zpátky

Vysílání z Brna, to ale nebyla jen samá zábava. Brzy se začalo rýsovat i vysílání zpravodajské. Typické pro

Superikonoskopový vůz před činoherním studiem JAMU, kde se v roce 1962 uskutečnil přímý přenos hry Rozmarné léto.

jihomoravské televizní studio byly také sportovní přenosy a vstupy z brněnského výstaviště.

Ve zpravodajské redakci na počátku pracovali tři redaktoři, dva kameramani a jeden produkční. Ti se ze začátku seznamovali s tím, jak se dělá televizní žurnalistika, a takřka „za pochodu“ se připravovali na zahájení oblastního vysílání. Nejprve přispívali do celostátního vysílání, hlavně do večerních *Televizních novin*, a připravovali sportovní přenosy.

Krajové, později oblastní vysílání, mělo být původně zahájeno na začátku druhého čtvrtletí 1961, termín se však posunul až do čtvrtého „kvartálu“. Zdržely ho problémy s technikou – budování důležité přenosové trasy mezi studiem Typos a vysílačem Kojál se protahovalo, chybělo potřebné technické zařízení i studiové prostory. První zprávy vysílané z jihu Moravy se tedy na obrazovce přihlásily 1. října 1961. Do konce roku pak zpravodajská redakce dostala k dispozici filmovou laboratoř a provizorní filmovou střižnu. Díky *Jihomoravskému televiznímu týdeníku* se konečně k divákům dostalo víc informací z regionu, byť se příliš nelišily od tematické linie celostátního televizního zpravodajství – úspěchy jihomoravských

*Přenosový vůz
u varieté Rozmarýn v Brně
v roce 1961.*

průmyslových podniků střídaly starosti zdejších zemědělců. Jedno velké, typicky brněnské téma ale přece jen bylo: veletrhy. Akce na brněnském výstavišti byly v té době vždy událostí číslo jedna a televize u nich nikdy nechyběla.

Zcela zvláštní kapitolou je sportovní vysílání. Historie sportovních přenosů z jihomoravského regionu je starší než existence samotného brněnského televizního studia. Přenosové vozy Československé televize v Brně už v polovině padesátých let zaznamenávaly dojezdy etap Závodu míru a Velkou cenu silničních motocyklů. V roce 1961 se na obrazovce poprvé objevila také živě přenášená fotbalová a hokejová utkání z Brna. Třináctého srpna mohli diváci sledovat prvoligový zápas v kopané mezi mužstvy Královopolská a Spartak Trnava a prvního listopadu souboj hokejistů brněnské Rudé hvězdy se soupeři z Kladna.

Vůbec první přenos, který samostatně organizovalo už nově vzniklé studio 27. srpna 1962, byla Velká cena. Děni na starém okruhu Grand Prix tehdy zprostředkovávaly tři přenosové vozy, z nichž některé půjčilo bratislavské televizní studio.

Divadlo v televizi

A brněnská televize začala i s uměleckým vysíláním. Objevily se první divadelní inscenace a hudební pořady. Vůbec první velkou brněnskou inscenací byla z technického pohledu mimořádná *Mysteria Buffa*, která se živě vysílala 12. prosince 1961 z výrobní haly Královopolské strojírny. Rozsáhlé představení podle básnické předlohy Vladimíra Majakovského využívalo prostředí celé strojírenské haly, děj snímalo šest kamer. Inscenaci o zrodu socialistického člověka režíroval Antonín Moskalyk, i když později se k ní kvůli její ideologii příliš nehlásil. Nechme tedy zavzpomínat Františka Zouhara, který tenkrát asistoval u stříhu živě přenášené inscenace: „*Mysteria Buffa* bylo zajímavé a pestré představení, mělo to spoustu prostředí, motali se tam kapitalisté, holky zvedaly sukně. Královopolská hala, ve které jsme natáčeli, byla veliká. Na její střeše jsem zažil také nepříjemné chvílky. Den před tím, než mělo začít

Červen 1962
– přenos z brněnské přehrady nazvaný *Na brněnském moři*.

Retranslační vůz Správy komunikací. Na střeše u antén technik Jiří Knapěk, dole vedoucí směny Jan Baksa s technikem radiokomunikací.

vysílání, přšlo a do rána to zmrzlo. Na střechu haly vedl žebřík, po kterém jsem musel lézt spolu se spojaři. Tahali jsme tam nahoru zařízení pro přenos. Tam šlo o krk, ale udělat se to muselo. A podařilo se to, na poslední chvíli, ale přece.“

Režisér Antonín Moskalyk jako by byl s brněnským televizním studiem spojen přímo osudově. Byl u prvních pořadů brněnské televize a na konci své profesní kariéry se po dlouhé přestávce do Brna vrátil, aby na sklonku devadesátých let uvedl v život příhody prvorepublikových strážců zákona. Veleúspěšné *Četnické humoresky* uzavřely kruh. Zkušený a uznávaný televizní profesionál si místo penze užíval se členy své četnické pátrací stanice. Na režisérské židli zůstával do posledních sil, dokud mu v tom nezabránila těžká nemoc, které nakonec podlehl.

12. prosince 1961
– na tehdejší dobu se
uskutečnil zcela mimořádný
šestikamerový projekt,
inscenace *Mystéria Buffa*.
Natáčelo se v hale
Královopolské strojírny.

Skříňka plná pohádek

Brzy si přišly na své i děti. Prvním přímým přenosem pro nejmenší diváky byl pořad *Brněnský dětský kabaret*

Jitřenka, který se stal velmi populárním. Věra Mikulášková, která redakci vysílání pro děti a mládež vedla, začala spolupracovat s brněnským loutkovým divadlem Radost. Z této divadelní scény televize převzala inscenace *Dnes v noci zázraky*, *Signály z Karakatu* a další. Dětská redakce se také jako první v brněnském studiu postarala

o premiéru v mezinárodním vysílání. Prvním pořadem z Brna, který odvysílala Intervize, bylo právě loutkové představení *Dnes v noci zázraky*. „*To bylo krásné představení,*“ vzpomíná Věra Mikulášková. „*Vůbec se tam nemluvílo, bylo to takové loutkové varieté s hudbou. Tak jsme se domluvili, že to odvysíláme. Tenkrát se dole v Typosu začala přebudovávat vinárna. Bylo to tam rozbourané, jenom postavené cihly a udupaná hlína, všude prach, žádné okno... A odtud jsme vysílali. Představení jsme s režisérem Josefem Kalábem trochu zkrátili a upravili. V té tmě a udupané hlíně, jako v nějakém chlívě, stály kamery, nedalo se tam skoro*

6. ledna 1962, pořad Brněnská okénka vysílaný z Besedního domu v Králově Poli, režie Jiří Prokel. Na fotografii jsou téměř všichni zaměstnanci tehdejšího technického provozu TS Brno.

dýchat. Dva najatí asistenti běhali s konvicemi pořád pro pivo a pro minerálky. Ještě že se v tom představení nemluvílo. Kdyby někdo tehdy viděl, za jakých podmínek se to dělalo! Mělo to obrovský úspěch, dostali jsme druhou cenu Intervize. Pak chodily dálnopisy ze všech možných států, všichni chtěli záznam a my jsme nic neměli – co se odvysílalo, to bylo pryč.“

Původní způsob titulkování ze šedesátých let. Před nástupem elektronických titulkovacích zařízení se používaly primitivní horizontální, nebo vertikální bubny, ze kterých se ručně psané titulky snímaly kamerou.

Naživo a s adrenalinem

Kromě ryze studiových pořadů z vlastního studia Typos přenášela brněnská televize také inscenace z jiných míst. Nejčastěji se přenosová technika stěhovala na jeviště Mahenovy činohry. Vysílalo se ale také z Dělnického domu v Brně-Židenicích nebo z činoherního studia JAMU. Výjimkou ovšem nebylo ani vysílání z exteriéru, třeba pořad *Na brněnském moři* se odehrával na brněnské přehradě.

Na Silvestra 1961 Brno přispělo do silvestrovského vysílání pořadem *Mistr to stihne*, režírovaným Jaromírem Vaštou. Natáčelo se na Barrandově, v brněnské koprodukcii.

A z Brna brzy zněla éterem také hudba, vážná i populární. Mezi prvními hudebními pořady byly například koncert Janáčkova kvarteta, přenos opery *Figarova svatba* z Janáčkovy akademie múzických umění a od konce roku televize postupně uváděla nejlepší soubory dechové hudby. Ani zmiňovaný přenos *Figarovy svatby* se neobešel bez nesnází. Když zapátráme v archivních provozních knihách,

najdeme zápis, podle kterého během vysílání došla v agregátu přenosového vozu nafta a pořad se musel na třicet minut přerušit. V dnešním televizním vysílání věc už nevídaná, před padesáti lety nic neobvyklého.

A právě Mozartova opera byla jedním z posledních přenosů, který obstaral druhý brněnský přenosový vůz se svým tehdy už zastaralým zařízením. Na podzim roku 1962 dostalo televizní studio Brno zcela nový, modernější přenosový vůz a vysloužilá „bé dvojka“ mohla odejít do důchodu. Na kontě měla 58 odvysílaných pořadů a štáb se s ní rozhodně nenudil. Dokládá to další střípek ze vzpomínek Věry Mikuláškové. Při pořadu pro děti *Pojďte s námi za vojáky* všechny vystrašilo, když začalo v přenosovém

1963, pohled do nově vzniklého dabingového studia v Typosu (dnešní studio B). V pozadí dvě okénka projekční kabiny, v popředí projektor titulků pro herce.

voze hořet. Natáčelo se na tuřanském letišti. „Když už se pořad chýlil ke konci a pomalu měly jít titulky, začalo hořet něco v přenosovém voze a vypnula se světelná signalizace mezi kamerami,“ popisuje dávnou příhodu Věra Mikulášková. „Režisér Nejezchleb vyběhl z toho vozu, držel se za hlavu a křičel: ‚Hoří! Hoří! Honem skončete, skončete!‘ Všichni zůstali zírat. Byli tam i Franta Zouhar a doktor Hrouzek, všichni jsme vyletěli. Zouhar utíkal do vozu hasit požár a my jsme začali mávat na kameramany a signalizovat jim, protože se neměli jak dorozumět. Já jsem ještě navíc točila bubnem, na kterém byly titulky. Jednou rukou jsem mávala na kameramana, druhou točila pomalu tím bubnem. Tak jsme dokončili vysílání. Zvládli jsme to! Dnes žasnu, kde jsem tehdy brala všechnu tu odvahu, ale byla jsem mladá a bavilo mě to.“

Byla to doba improvizací, kdy technické nedostatky nahrazovala nadšená kreativita. Nový přenosový vůz už přece jen sliboval více kvality a méně adrenalinu. Pracoval bez poruch a tři modernější (superortikonové) kamery, které k němu patřily, už nepotřebovaly tolik světla, takže účinkující před kamerou už se nemuseli potit pod výhnní oslepujících reflektorů. Díky šikovnějším kamerám dokázal také střihač kouzlit s prolínáním obrazu a dalšími triky.

Nové zařízení umožnilo i snazší práci s titulky. Zdánlivě jednoduchá věc jako opatřit pořad závěrečnými titulky byla totiž tenkrát docela dřina. Vyzkoušel si to i dlouholetý

Pohled do dabingové režie. Záběru dominují vysoce kvalitní 35mm magnetofony Perfectone. Uprostřed stoly s magnetofony Jansen.

kameraman brněnského televizního studia Milan Kloupar, který měl jako začínající asistent kamery titulky také na starosti: „Titulkovací zařízení tehdy žádné neexistovalo. Když se točila nějaká beseda, tak titulek byl napsaný na černém papíře, všechny je vyrobili písmomalíři. A titulky se pak prolínaly se záběry na hosty. A na závěr pořadu byly titulky na kartách, které asistent odděloval ze stojánku jednu za druhou. Vždycky jedna kamera zabrala jednu kartu, pak se střihl záběr z druhé kamery na další kartu, a tak jsme vyhazovali karty až do konce. Anebo když se točily inscenace, pohádky nebo jakékoliv jiné pořady, tak se vyráběly bubny. Na bubnu byly napsány titulky od začátku, od scénáře, hereckého obsazení až po režii, a asistent stál vzadu a musel tím bubnem točit. Nebyla to žádná legrace – když to člověk přetočil, tak se muselo znovu. Ten buben se nesměl zakymáčet, musel se točit plynule až do konce.“

S novým přenosovým vozem přišly nové možnosti i nové pořady. Jako první pořad s tímto vozem byla 7. října 1962 přenášena opera *Liška Bystrouška* z nově otevřené budovy Janáčkovy opery. Jedním z dalších odvážných projektů z iniciativy prvního ředitele Josefa Křivánka byl přímý přenos operace srdce z Nemocnice u svaté Anny. Zákrok prováděl profesor Jan Navrátil, tehdejší kapacita v oboru. S přímým přenosem souhlasil, protože si byl jistý úspěchem operace. Pořad pojmenovaný *Zpověď u svaté Anny* ovlivnil i lékařovu kariéru. Díky vysílači Kojál doputovaly záběry operace až do Rakouska a profesora Navrátila pak angažovali ve Vídni.

Byly to zkrátka roky hledání, pokusů a omylů i vydařených pořadů, které slavily u diváků úspěch. Brněnská televize už se pravidelně hlásila z obrazovek a postupně si ukrajovala stále větší díl vysílacího času. Oproti pražskému vysílání to byl ale pořad jen zlomek, vždyť v druhém roce existence brněnské studio vysílalo pět hodin měsíčně. Škoda jen, že kvalitu prvních pořadů brněnské televize už nemůžeme posoudit. Převážná většina se tehdy vysílala živě přenosovou technikou, bez možnosti záznamu, a je tedy nenávratně ztracena. V žádném televizním archivu nejsou, oživit je dokážou už jen vzácné vzpomínky pamětníků.

Důležité momenty počátků ČST Brno:

První programový příspěvek pod brněnským logem byl odvysílán jako součást silvestrovského zábavného pořadu 31. prosince 1960.

První zpravodajský šot byl natočen v Brně 2. března 1961, odvysílán v Praze.

První přímý přenos vlastního hudebně zábavného programu *Sedmikrásky nad Brnem* se uskutečnil 6. července 1961 z Typosu.

První přímý sportovní přenos z utkání I. ligy kopané Královopolská vs. Spartak Trnava 3:3 ze stadionu KSB se uskutečnil 13. srpna 1961.

První velký zábavný pořad *Veletrh dobré nálady* vysílaný živě zhlédli diváci 24. září 1961 na závěr II. Mezinárodního strojírenského veletrhu.

První krajové vysílání jako živý přenos bylo 1. října 1961 realizováno z Typosu.

První přímý přenos z hokejového utkání RH Brno vs. SONP Kladno se uskutečnil 1. listopadu 1961 ze Zimního stadionu.

První živé vysílání převzaté inscenace V. Majakovského *Mysteria Buffa* proběhlo 12. prosince 1961 z haly Královopolské strojírny.

První přímý přenos vysílání pro děti *Brněnský dětský kabaret* byl 17. prosince 1961 z Husova sboru.

První přímý přenos baletu ve vysílání pro děti a mládež *Pohádka o Honzovi* se uskutečnil 25. prosince 1961 z Janáčkovy opery.

První pořad Intervize pro děti od čtyř let – loutkovou inscenací *Dnes v noci zázraky* viděli diváci v přímém přenosu 28. ledna 1962.

První živě přenášenou operou byla 7. října 1962 *Liška Bystrouška* z nově otevřené budovy Janáčkovy opery.

Nové posily, nové výzvy

Dalším důležitým mezníkem v existenci televizního studia je červenec 1963, kdy pod ČST Brno přešla delimitací výrobní skupina Krátkého filmu. Tím přišla do televize posila v podobě několika režisérů, kameramanů i šikovných střihačků (mezi nimi třeba kameraman Jakub Nosek nebo střihačka Alena Hachlová). Studio navíc získalo možnost začít s vlastní krátkou filmovou tvorbou, nejprve se natočilo několik populárně vědeckých a naučných filmů. Pro zpracování filmových materiálů ale studio nemělo v té době příliš kvalitní techniku dosluhujícím vyvolávacím automatem počínaje a nevyhovující filmovou laboratoří konče, o nekvalitních filmových kamerách ani nemluvě. Pracovníci Krátkého filmu se usídlili v budově v Běhounské ulici 14.

Brněnské televizi už Typos přestával stačit a postupně se rozrůstala i do dalších míst v Brně. V roce 1963 dostalo televizní studio k dispozici budovu na třídě kpt. Jaroše (dříve Legionářské ulici) číslo 3, kam se přestěhovalo vedení studia, kanceláře redakcí, programoví pracovníci a správa.

V roce 1963 se brněnská televize pustila do odvážného plánu – vybudovat dabingové studio. Ředitel Křivánek se v Praze o dabing sám přihlásil, a tak po pražském dabingovém studiu vzniklo druhé právě v Brně. Zařizovat se začalo v suterénu Typosu, kde dřív bývala vyhlášená vinárna (dnes je v těchto místech zpravodajské studio, odkud se vysílají regionální zprávy). Slibný rozlet dabingu hned po pár měsících přerušila nečekaná tragická událost, která ochromila chod celé brněnské televize. Vzpamatovat se z ní nebylo jednoduché, ale byl to právě dabing, který brněnskému televiznímu studiu pomohl postavit se znovu na nohy...

1964: V Typosu hoří!

Dvacátý druhý leden roku 1964 začal jako každý jiný den. Pro zaměstnance brněnské televize to byl obyčejný

22. ledna 1964,
požár ve studiu Typos.

den plný práce. V podzemí Typosu v čerstvě otevřeném dabingovém studiu se pracovalo na dialozích k české verzi filmu Romana Polanského *Nůž ve vodě*. A ještě hlouběji, ve velkém studiu v podzemí Typosu, stály kulisy a režisér Evžen Sokolovský řídil zkoušku inscenace. V suterénu bylo v tu dobu plno lidí a nikdo netušil, že se schyluje k tragédii.

Náhle se začal šířit štiplavý, dusivý dým a kdosi zvolal: „*Hoří!*“ Netrvalo dlouho a plameny a kouř uvěznily v podzemí studia desítky lidí. Vypukla panika. Lidé nevěděli, odkud se oheň a dým valí, a snažili se uniknout. Když ale otevřeli dveře, aby se dostali ven, plameny nabraly tah a nahoru po obou schodištích se začala šplhat oblaka hustého dýmu. Dusivý kouř a spalující horko se staly hrozbou. Do všeho zmatku ještě vypadl elektrický proud a vyděšení zaměstnanci začali bloudit ve tmě. Každý hledal cestu ven. Z jednoho schodiště se však stala past. Mříž nahoře, která se běžně nezamykala, byla zamčená. Ti, kterým se nepodařilo včas utéct, se ukryli v dabingovém studiu a v rohu místností, u větrací šachty, čekali na záchranu.

Hasiči dorazili docela brzy. Sanity začaly svážet přidušené a zraněné. Velkou statečnost tehdy prokázal velitel pohotovostní jednotky nadrotmistr Antonín Gašparec. S nasazením vlastního života vynesl z prostor hořícího studia osm lidí, přitom byl sám popálen a přiotrávil se. Vyšší patra domu nad televizním studiem v té době obývala zhruba stovka nájemníků. Ti ze zadních traktů byli nuceni

uniknout z domu po střeše do sousedního domu, protože jediný východ jim zatarasil kouř v pasáži. Ve Výzkumném ústavu traumatologickém v Brně (dnešní Úrazové nemocnici) bylo ten večer ošetřeno šestnáct lidí, dvanáct z nich muselo být hospitalizováno, kromě jednoho poranění ruky to bylo většinou kvůli otravě kouřem.

Jednomu člověku ale už hasiči ani lékaři pomoci nedokázali. Režisér a kameraman Miroslav Ambro nepřežil otravu kouřovými zplodinami. Lékařům se nepodařilo ho resuscitovat, zemřel na následky udušení. Podle vyprávění pamětníků byl Ambro jen krůček od vysvobození z ohnivé hrůzy. Zrovna vyběhl nahoru, když spatřil, že stolaři už otevřeli mříž, která do té doby věznila všechny v podzemí. Místo toho, aby běžel vstříc vlastní záchraně, rozhodl se vrátit ještě jednou dolů, aby ostatní upozornil, že je cesta volná. Schodiště se ale proměnilo v obrovský komín plný nesnesitelného kouře. Mirek Ambro se tudy plazil po čtyřech, v polovině schodiště ale zůstal ležet. Nadějnému studentovi FAMU, který v televizi pracoval hlavně jako kameraman a pak i režisér a který pomáhal rozjíždět dabing, bylo tehdy dvacet šest let.

Celou událost začala vyšetřovat tehdejší Veřejná bezpečnost a Městská inspekce požární ochrany. Podle svědků začaly první plameny vycházet ze stolárny, tedy z místnosti v suterénu, kde se vyráběly kulisy. Vyšetřovatelé vyloučili jako příčinu samovznícení, nic nenavzděchovalo ani úmyslnému

*22. ledna 1964,
požár ve studiu Typos, hasiči
vyvádějí herečku Miriam
Hynkovou. Fotografii pořídil
kameraman Jakub Nosek.*

zapálení, a tak věc uzavřeli s tím, že za tragédii mohla neopatrnost nebo nedbalost. Inspektoři také našli nedostatky v bezpečnosti, které mohly požár nepřímo zavinit. Tehdejší ředitel studia Miloš Kocourek vydal záhy s okamžitou platností přísný zákaz kouření ve všech místnostech televizního studia v Typosu s výjimkou pasáže.

Vysílání ohroženo

Požár krutě zasáhl nejen do lidských životů. Televizní studio ochromil a uvrhl do velkého provizoria. Oheň zničil část vybavení studia, poškozené prostory potřebovaly vyklidit a opravit a nebylo tedy odkud vysílat. Typos byl vyřazen z provozu a muselo se najít rychlé nouzové řešení. Televize naštěstí sehnala náhradní prostor, odkud mohla dál zajišťovat vysílání, než se studio v Typosu opraví. Přechodně začala využívat sál v suterénu Husova sboru v Botanické ulici v Brně, který patřil podniku ZK Pozemní stavby. Před domem parkoval přenosový vůz spolu s pražským filmovým vozem a vysílání mohlo pokračovat. Městský národní výbor povolil využívání tohoto prostoru pro přechodné vysílání televizních pořadů pouze do 30. června 1964.

Zaměstnanci naplnili všechny své síly a pomocnou ruku podala ostatní studia ČST. Jen díky tomu se brněnské

Poničené prostory studia Typos po požáru.

televizi podařilo nezmizet z obrazovek a udržet si své vysílací časy. Vedení brněnského studia si dobře uvědomovalo, že jakmile by jednou přenechalo svůj vysílací čas Praze, pražské studio by ho vyplnilo vlastním programem a Brno by mohlo vzácné minuty navždy ztratit. V období od ledna do května brněnské studio odvysílalo celkem šedesát dva hodin pořadů a další vyrobilo na filmový záznam. Tyto pořady vysílala jiná studia, ovšem s uvedením brněnského televizního studia jako výrobce pořadu. Všechno se muselo přizpůsobit kritické situaci. Protože chyběl vhodný prostor a nebylo kde natáčet plánované původní inscenace, studio se o to víc spoléhalo na přenosy z divadel. Také publicistickým pořadům a zpravodajství se podařilo udržet si ve vysílání své místo.

*Kameraman a režisér
Miroslav Ambro, jehož obět
na životě si požár vyžádal.*

Kam s televizí?

Dramatický požár v Typosu měl ještě jednu dohru. Vyvolal ostrou reakci nájemníků domu. Ti se dva dny po požáru usnesli na důrazné rezoluci, ve které žádali, „aby studio televize bylo, pokud možno v nejkratší době, odstraněno z paláce Typos, a to především z bezpečnostních důvodů, jak pro nájemníky, tak pro zaměstnance televize, i pro sousední domy.“ Nájemníci také televizi navrhli, aby si postavila nové studio a nesetrvávala v Typosu, který byl

stejně jen provizoriem. Vedení Československé televize tehdy znepokojeným nájemníkům odpovědělo, že jejich požadavek na vyklizení televizního studia z Typosu je neuskutečnitelný a současně je ujistilo, že se snaží a bude snažit postavit v Brně studio nové. Brzy ale národní výbor pohřbil jakékoliv naděje a nájemníkům vzkázal, že na nové studio nejsou peníze a že se musejí smířit s tím, že televize zůstane prozatím v Typosu.

Dlužno dodat, že Typos je hlavním zázemím brněnského studia České televize dodnes. Televize v něm postupně během let zabírala víc a víc prostorů a pater. Dnes v domě zůstaly už jen dva byty obsazené původními nájemníky nebo jejich potomky. Později se plány na novou budovu pro brněnské televizní studio objevily několikrát a mají dlouhou historii. Každopádně konkrétní plány výstavby se objevily až v současnosti, kdy Česká televize koupila pozemek v Brně-Lišni a připravuje projekt výstavby moderního studia 21. století. Ale vraťme se ještě do roku 1964.

Televize vstává z popela

Požárem poničené televizní studio se muselo co nejrychleji opravit. Nastoupili zedníci i malíři, elektrikáři museli spravit elektroinstalaci. Kvůli rekonstrukci se také zdržely už dřív naplánované stavební úpravy. Televize v tom ale nebyla sama, různé podniky v kraji nabízely solidárně svou pomoc. Třeba Československý rozhlas pomáhal s opravami technického zařízení, skupina techniků Radioreléových spojů Praha se ochotně nabídla vypomoci ve svém volnu při obnově studia. Také diváci posílali do televize dopisy plné podpory.

Bohužel, už tak omezené technické vybavení brněnského televizního studia se po požáru ještě zhoršilo. Studiu chybělo především kvalitní zázemí pro filmovou výrobu včetně základního vybavení střižen. Po požáru se možnosti výroby v mnohém vrátily k podmínkám, které panovaly v samotných počátcích studia. Provoz ve studiu Typos byl obnoven v roce 1965 dabingem.

ZLATÁ ŠEDESÁTÁ

Rok od roku nabývala brněnská televize na zkušenostech i profesionalitě. Otřepala se i z ničivého požáru a zásobovala pravidelně vysílání stále větší nabídkou pořadů. Vyrábělo se jich dokonce tolik, že ani nestačila kapacita brněnského vysílání, takže některé pořady vyrobené pod hlavičkou brněnského studia byly vysílány z Prahy, Ostravy či Bratislavy. Brněnské studio chrlilo nové nadabované filmy do celostátního vysílání a pustilo se do vlastní publicistické tvorby. Vysílaly se inscenace i pořady pro děti.

Co nového v kraji?

Každé pondělí se divákům hlásil *Jihomoravský televizní týdeník*. Tzv. krajské vysílání přinášelo divákům novinky z regionu, brněnská zpravodajská redakce také přispívala do celostátní relace *Televizní noviny*. Materiál posílaný do hlavních zpráv se musel v Brně sestříhat a filmový pás pak putoval expres buď autobusem, nebo vlakem do Prahy, aby se večer mohl příspěvek odvysílat.

Požár Typosu se však neblaze podepsal právě na oblastním vysílání z Brna. Zpravodajský týdeník byl kvůli řadě nevhodných přenosových míst postupně omezován do té míry, že jeho vysílání bylo nakonec zastaveno. Zbyla jediná možnost – posílat připravené zprávy do *Televizních novin*.

V polovině šedesátých let se pak zpravodajství z Brna a jihu Moravy začalo opět hlásit víc o slovo. Brněnská redakce se do konce roku 1965 podílela na mutacích *Televizních novin*, a to dvakrát v týdnu. Když byly mutace od ledna 1966 celostátně zrušeny, přistoupilo se opět k vysílání prostřednictvím krajského vysílače, vždy ve středu v podvečerním čase. Postupně se změnila forma krajského týdeníku. Vedle aktualit a zajímavostí v podobě filmových zpráv se začaly objevovat i další televizní žánry: rozhovor, beseda nebo fejton. Tématem besed byly často, jak jinak, stranické sjezdy KSČ. Besedovalo se před sjezdem, besedovalo se o závěrech sjezdu a o nových cílech strany.

Televize fanouškům

To u sportu si mohl divák od politiky odpočinout. O sportovní přenosy byl velký zájem, a televize se proto snažila vyjít divákům vstříc. Brzy po zahájení vysílání tak brněnské studio přenášelo například mistrovství světa v lehké atletice, později světový šampionát v sálové cyklistice, Zlatou lyži z Nového Města na Moravě a nespočet motoristických přenosů ze starého okruhu Velké ceny.

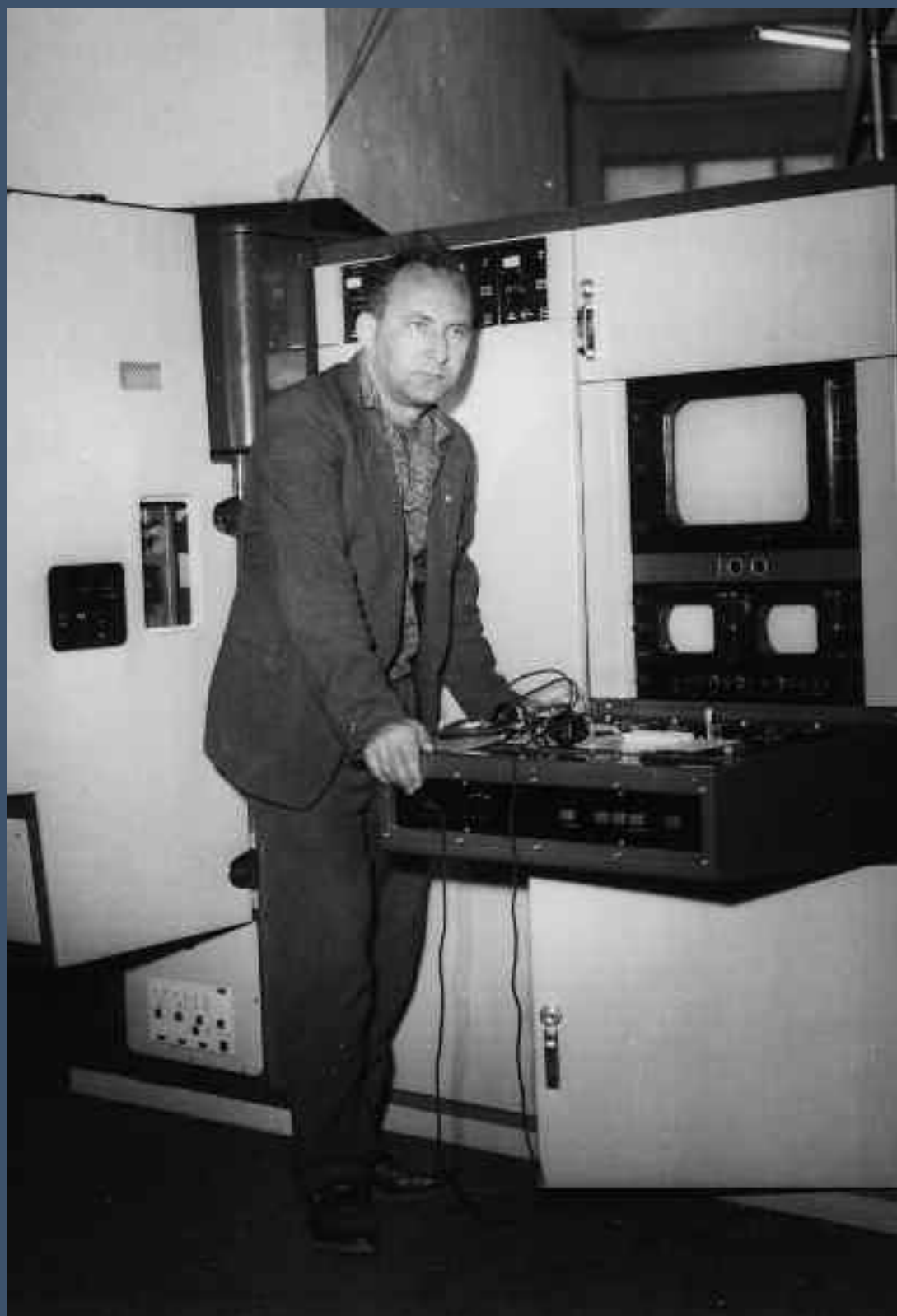
Dramaturgie sportovní redakce se začala formovat s příchodem rozhlasového reportéra Miloše Zouhara, který ještě v roce 1960 působil na olympiádě v Římě, pak se nechal zlákat prací v novém médiu a stal se televizním komentátorem. Komentoval především hokej, etapy Závodu míru a motocyklové Velké ceny. Šedesátá léta byla ve znamení ledního hokeje. Televizní kamery nechyběly při zápasech předchůdkyně hokejové Komety, úspěšné a slavné Rudé hvězdy Brno. Televizní technici a kameramani se ale při přenosech pořádně zapotili a zažívali vskutku perné chvíle. Původně používané kamery nebyly tak citlivé na světlo a zimní stadion pro ně nebyl dostatečně osvětlený. Proto se muselo dosvětlovat náhradními silnými reflektory. Takřka se topilo světlem, div že se led neroztál. Na dobu prvních hokejových přenosů vzpomíná dlouholetý sportovní redaktor Petr Kment: *„Brněnský zimní stadion ještě neměl střechu a stávalo se, že napršelo a nasněžilo do citlivých televizních lamp a zápas přerušoval nejen rozhodčí, ale i prasklé žárovky, jejichž zbytky všichni aktéři svorně bez protestů zametli a hrálo se dál.“*

S novější technikou už si kameramani užili méně nervů a přenosy se stávaly kvalitnější. Velkým zážitkem každé sezóny byla samozřejmě populární Velká cena. Přenosy ze závodů tehdy vypadaly jinak, než jak je známe dnes. Kamery s přenosovými vozy stály na třech stanovištích podél staré trasy Grand prix: u startu v Bosonohách, na křižovatce na Veselce a ve Farinově zátočině před Kohoutovicemi. Kamer nebylo tolik a nezvládly sledovat po celou dobu závodu vedoucí skupinku jezdců jako při dnešních přenosech, televize proto nabízela divákům pohled na celou niť závodníků míjející každé ze stanovišť.

Nový tranzistorový zvukový stůl.

Zleva: Zvukový mistr Jindřich Matušek a kameraman Milan Peloušek.

Diváci u obrazovek tak měli průběžný přehled o pořadí všech jezdců.

Sportovní redakce se v roce 1963 oddělila od zpravodajské a fungovala dál samostatně. O jihomoravském sportovním dění dávala vědět celé republice nejen díky přenosům, ale i díky zprávám vysílaným v *Televizních novinách* i v pořadu, který je na obrazovce dodnes zasvěcen sportu, *Brankách, bodech, vteřinách*.

Co lidi zajímá

Už v roce 1963 začalo brněnské studio s vlastním publicistickým pořadem, na svou dobu nebývale odvážným a kritickým. Relaci *Mohu do toho mluvit?* inicioval tehdejší ředitel studia Josef Křivánek, poprvé se odvysílal 4. února 1963 a brzy se stal nejvýraznějším pořadem a programovým těžištěm studia. Výjimečný byl v tom, že lidé měli možnost postěžovat si na problémy, které je trápily v každodenním životě. Tento formát si postupně získal velkou diváckou oblibu, protože se v něm nahlas kritizovalo, ať už ekonomické problémy, nekvalitní výrobu pro občany nebo byrokracii, samozřejmě v mantinelech vymezených stranickou politikou. „*Křivánek si vždycky našel nějaký problém, kterých bylo tehdy hodně,*“ připomíná kdysi úspěšný pořad František Zouhar. „*Například nějaká továrna vyráběla dámské kalhotky a sešivali je tak podivně dohromady, že když to ženská vyprala, tak půlka se srazila a druhá zůstala stejná. Ta kritika se tehdy přijímala, bylo to zajímavé. A těch všelijakých průšvihů bylo mnoho. Mělo to i neblahé důsledky. Továrny si přes stranické orgány stěžovaly, že se jim kazí export.*“ I když šlo o umírněnou a kontrolovanou kritiku, pořad *Mohu do toho mluvit?* byl předzvěstí uvolňujících se poměrů a připravoval živnou půdu pro Pražské jaro 1968.

Pojmenování „divácké studio“ si brněnská televize vysloužila i populárním pořadem *Dnes večer u...* Režíroval ho Aleš Lowák a nabízel zábavná setkání se zajímavými lidmi. Třeba v díle *Dnes večer u Dvořáků* se sešli lidé tohoto příjmení. Pořady *Dnes večer u...* nebo *Zázraky*

Technik František Hrubý
u projekčního zařízení TAF.

na každém kroku se vracely na obrazovky pravidelně jako cyklus a dočkaly se vděčného přijetí diváků. Vznikl tak nový žánr, zajímavá symbióza zábavy a publicistiky – zábavná publicistika.

V dalších letech se objevil nový diskusní cyklus *Jak se máte?* Krom toho se natáčely reportáže zaznamenávané na film, například cyklus *R 66* a *R 67*, který se vysílal až do začátku roku 1968. Publicistika z brněnského studia měla svou nezaměnitelnou tvář a úspěšně se prosazovala v celostátním vysílání Československé televize.

Televize múzám zaslíbená

Brněnské televizní studio pokračovalo také s vysíláním inscenací a hudebních pořadů. Tzv. umělecké vysílání mělo z čeho čerpat – kulturní potenciál Brna byl v té době obrovský. S televizí začala od samého počátku spolupracovat brněnská divadla, především Mahenova činohra nebo Večerní Brno. Spolupráci s televizí vítaly i hudební soubory jako Orchester Gustava Broma, folklórní Broln, brněnská filharmonie a další. Brno mělo vynikající balet a operu, řadu oblíbených herců i své pěvecké hvězdy jako Helenu Blehárovou nebo Jarmilu Veselou. Kromě brněnské kulturní scény studio mapovalo také dění v dalších stálých divadlech v kraji, spolupracovalo s divadly v Jihlavě, Uherském Hradišti nebo tehdejším Gottwaldově.

Diváci tak mohli sledovat živě přenášená představení z brněnských jevišť, hlavně z Mahenova divadla. Zároveň ale studio spolupracovalo s autory na vytváření ryze televizních děl, studiových inscenací. Začátky ale nebyly snadné. Brněnské studio zprvu nemělo žádného zkušeného televizního režiséra, také ostatní profese televizního řemesla byly velmi chabě obsazeny. Prakticky existoval jeden výrobní štáb pro celé umělecké vysílání. Tento nedostatek většinou nahrazovala nouzová opatření. Zpočátku dojížděli do brněnského studia televizní režiséři z Prahy, později se začalo spolupracovat s externisty, většinou s profesionály z rozhlasu nebo z brněnských divadel.

Kameramanů byla tehdy také hrstka a rozhodně neměli

čas odpočívát. Na dobu prvních inscenací vzpomíná Jakub Nosek, který přišel do televize jako mladý kameraman ze zanikajícího Krátkého filmu a s brněnskou televizí spojil celý svůj profesní život: „*Nás kameramanů bylo pět a půl, takže jsme točili všichni všechno. Později, když se tu dělala hraná tvorba, postavily se v Typosu dekorace a my jsme přes den točili zpravodajství a večer jsme zkoušeli inscenaci. To trvalo někdy skoro celou noc, v deset hodin se začalo a zkoušelo se třeba do čtyř do rána. Inscenace se zkoušela týden a dvakrát se potom naživo vysílala. Myslím, že to bylo v pondělí večer, v hlavním vysílacím čase.*“

Nastudovat divadelní inscenaci bývalo velmi náročné. V přímém přenosu muselo všechno klapnout, proto se musela inscenace připravit záběr po záběru, přesně podle podrobného scénáře. „*Asistenti měnili na kamerách ručně velikosti záběrů. Transvokátory tehdy nebyly, všichni museli mít dokonale naučené, který záběr bude po kterém následovat,*“ pokračuje ve vzpomínání Jakub Nosek. „*Kabelonosiči museli hlídat, abychom se s těmi kamerami nezasukovali. I to se občas stalo. Když jsme přejížděli s kamerami, tak jsme se zasukovali těmi kabely a v tom chaosu jsme se nedokázali rozplést. Takže jsme stáli dva kameramani celou dobu vedle sebe, jako siamská dvojčata. Nemohli jsme se hnout, když se pohnul jeden s kamerou, musel i druhý. A tak jsme to museli vydržet až do konce vysílání.*“

Tradici televizních inscenací z Brna odstartovala už zmínovaná *Mysteria Buffa*, kterou režíroval Antonín Moskalyk, a která se živě vysílala z haly Královopolské strojírně. Dalším výrazným počinem byl *Kavkazský křídový kruh* (1962) podle předlohy Bertolda Brechta a v režii Evžena Sokolovského. Podobně jako u dalších inscenací šlo o představení, které se nejprve hrálo na jevišti a pak se upravilo pro televizní vysílání. V roce 1963 vznikla inscenace podle scénáře Ludvíka Kundery *Totální kuropění*, také režírovaná Evženem Sokolovským. Výborný herecký výkon předvedla Vlasta Fialová v inscenaci *Vdova Cappellová* (1964) v režii Jaroslava Volného.

Pro brněnské herce byla práce v televizi vynikající příležitostí, však také díky televizi stoupala jejich popularita.

I když se v televizním studiu pořádně zapotili. „Kamery tehdy potřebovaly spoustu světla, svítilo se zepředu dvěma tisíci luxů, světlo kontra, tedy zezadu, mělo dokonce čtyři tisíce luxů,“ vrací se znovu ve vzpomínkách kameraman Jakub Nosek. „Herci byli zpoceni, bylo vedro a muselo se větrat. Nedej bože, když si ještě režisér vymyslel nějaké zvláštní efekty jako třeba kouř. To byly strašné podmínky.“

Navzdory nervům a krušným podmínkám si ale herci zažívali i úsměvné momenty. Na dobu prvních inscenací brněnského studia a na kouzlo živého vysílání zavzpomínala po letech v jedné z televizních ročenek i jedna z největších brněnských hereckých hvězd Vlasta Fialová: „Co člověk před obrazovkou provedl, to šlo do éteru. Dnes, s odstupem času, vzpomínám na takzvané průšvihy s úsměvem, ale někdy by se v nás doslova krve nedořezal. Dovolte mi vzpomenout jenom na jednu takovou příhodu: Po nešťastném požáru v Typosu jsme dlouho vysílali z Husova sboru. Bylo to studio malé, ale pěkné. Jaroslav Novotný k nám z Prahy přijel režírovat krásnou televizní inscenaci Vdovu Cappellovou a já měla tu čest zahrát si Marii Antoinettu. Moje radost byla nesmírná, ale zodpovědnost také. Přišel den vysílání. Vše šlo kupodivu dobře. Nadešla scéna, kdy Antoinetta uvězněná v Conciergerie – tedy ve věži – čeká na vysvobození od svého milovaného Axel-Fersena. Je půlnoc, hodiny odbíjejí, (v tu dobu byl ve studiu vypnut zvuk) – Antoinetta se dívá z malého okénka dolů na Paříž, a v tom se k tomu okénku z druhé strany dekorace blížil požárník v uniformě. Šeptám mu: „Prosím vás, kam to lezete?“ A on odvětil: „Co má bét – já se du kóknót.“ A vešel do okénka přímo před kameru! Byl tam jak vymalovaný, ale také byl konec a všichni jsme to přežili.“

Brněnský vynález

Ještě v roce 1965 bylo nutné inscenace z brněnského studia vysílat živě. To znamenalo horší kvalitu, než jakou nabízel obrazový záznam, a také větší nároky na herce. A pro Brno nevýhodu oproti ostatním studiím. V pražském a bratislavském studiu už měli k dispozici techniku, jak své

pořady zaznamenávat. Pořídili si britské zařízení od firmy Marconi, tzv. telerecording neboli TRC. Šlo o záznam obrazového signálu na 16milimetrový film, filmová kamera snímala obraz přímo z obrazovky. Kvalita nebyla dokonalá, ale byla to jediná dostupná možnost, jak odvysílaný pořad uchovat.

Protože brněnské studio svůj telerecording nemělo, muselo se všechno dělat složitěji, s pomocí pražského nebo bratislavského studia. Cokoliv chtěli v Brně zaznamenat, museli poslat vzduchem do Prahy nebo do Bratislavy, kde jim to kolegové nahráli na záznam. *„Ale obraz se musel do Prahy nějak dostat po trasách. Trasy byly volné po půlnoci, když se přestalo vysílat, dřív ne. Sháněli jsme tak volnou trasu do Bratislavy nebo do Prahy a zároveň volnou kapacitu telerecordingu,“* vzpomíná na komplikované možnosti záznamu tehdejší technik František Zouhar. Pro herce i celý televizní štáb to znamenalo velkou nepříjemnost – aby se inscenace mohla zaznamenat, pracovalo se v noci, od dvou do pěti do rána.

Nebyly by to ale šikovné brněnské ručičky, aby nepřišly na nějaký zlepšovák. Brněnští televizní technici nečekali, až jim Praha pošle profesionální záznamové zařízení, a vyrobili si ho sami, prakticky na koleně. Provizorní záznam natáčel obraz na 35milimetrovou kameru, a byl tedy o něco kvalitnější než pražský TRC. A protože nápad sestrojít vlastní telerecording vymyslel ing. Kopřiva, začalo se zařízení brzy říkat KOTRC („Kopřivův telerecording“). Díky svému zlepšováku už brněnské studio nebylo závislé na pražské nebo bratislavské záznamové technice. S KOTRCem v Brně skončila éra živě vysílaných inscenací. Toto provizorní záznamové zařízení se hojně používalo až do roku 1971, kdy ho nahradil modernější magnetický záznam.

Obrazovka místo opony

Nové možnosti záznamu daly větší rozlet tvůrcům dramatických pořadů. Nastala doba pravidelných a velmi úspěšných inscenací z Brna. Do okamžiku, než tvorbu

inscenací převzalo bratislavské studio, vysílala se z Brna každé pondělí premiéra televizní hry a v úterý se reprízovalo. V druhé polovině šedesátých let byly televizní inscenace pilířem tvorby brněnského studia. Řada z nich patří dnes do Zlatého fondu České televize a pokud se zachoval jejich záznam, vracejí se na obrazovku České televize v reprízách. Pojdme si připomenout ty nejvýraznější:

V roce 1965 se brněnská televize nejvíce zapsala zpracováním *Sjezdu abiturientů*, kterou podle vlastního scénáře režíroval Zdeněk Kaloč. Jan Pivec zazářil v inscenaci *Dobry člověk ještě žije* (1967, režie a scénář František Laurin). V roce 1968 brněnské studio připravilo dramaturgii románu Edvarda Valenty *Jdi za zeleným světlem* scenáristy a režiséra Pavla Blumenfelda, v hlavní roli s Ladislavem Lakomým. Pavel Blumenfeld se později ocitl na „indexu“ a pořad se nesměl vysílat. V roce 1968 vznikla také televizní inscenace Fedora Kauckého *Moudrý Engelbert* na motivy románu Jaromíra Johna.

Úspěch měla i *Josefína* podle předlohy Vladislava Vančury. Režisér Alois Hajda v ní svěřil hlavní roli tehdy začínající herečce Haně Zagorové. V roce 1969 byla v Brně natočena úspěšná dramaturgii románu *Šťastný Jim* Kingsleye Amise (scénář a režie Zdeněk Kaloč), kde si hlavní roli frustrovaného vysokoškolského učitele zahrál Petr Kostka. V téže roce se podařilo do Brna dostat také herce Jaroslava Marvana, v inscenaci *Kaktus, bomba, letadlo* hrál spolu s Eliškou Balzerovou, pro kterou to byla jedna z prvních televizních rolí.

Brněnské studio má ještě jednu zajímavou zásluhu. Bylo kolébkou žánru, který se na dlouhá léta zabydlel v nedělním televizním programu. Kromě přenosů divadelních představení a televizních inscenací totiž umělecká tvorba nabízela i literární pořady, zejména pásma poezie. Z těch se později vyvinuly známé *Nedělní chvílky poezie*, které po čase převzala jako formát i ostatní televizní studia.

V roce 1968 začalo brněnské studio také připravovat záznamy a přenosy z udílení cen *Zlatý krokodýl* z brněnského výstaviště. Šlo o ceny za herecké a hlasatelské výkony v předcházejícím roce, dávné předchůdce dnešních cen TýTý. Tradici brněnských *Zlatých krokodýlů* později

nahradily ceny jiné, předávané již v Praze – *Televizní rolničky*.

Zajímavé také je, že v té době začala brněnská televize spolupracovat s rakouskou ÖRF. V druhé polovině šedesátých let se v Československu uvolňovaly hranice. Díky tomu se rozvíjela úzká spolupráce s rakouskými kolegy. Jejím výsledkem bylo mimo jiné odvysílání rakousko-české televizní estrády z Mikulova nazvané *Setkání v Mikulově* s Karlem Gottem, který byl už tehdy v Rakousku populární.

Animace, loutky, maňásci – nedílná součást pořadů pro děti, které dnes již patří do televizního archívu.

Pro malé i odrostlejší

Na své si mezi brněnskými pořady přišly i děti. Redakce vysílání pro děti a mládež měla v brněnském studiu, jak už jsme uvedli, od počátku jediného dramaturga, Věru Mikuláškovou, která se snažila vymýšlet co nejpestřejší nabídku pohádek, zábavy i poučení. Pravidelně se vysílala loutková představení brněnského divadla Radost, reportáže, pořady zajímavostí a televizní pásma z různých oborů lidské činnosti. Zvláště významná byla spolupráce s Aloisem Mikulkou, ze které se v roce 1963 zrodilo pásmo *O malíři a prapodivných věcech* a také původní televizní pohádka *Modrá hvězdička*.

V září téhož roku se začalo s vysíláním pořadů pro školní kluby. Úspěch měl vzdělávací seriál *Neznámé o známém*,

Vděční televizní diváci: děti

ve kterém se objevovaly novinky a zajímavosti z různých vědních oborů, zpracované zábavnou a dobrodružnou formou, aby oslovily dospívající mládež. V seriálu *Za školou* připravovala redakce setkání s různými zajímavými lidmi, kteří tvořili pro děti. Tak vznikly například přímé přenosy z tvůrčí dílny Karla Zemana a Hermíny Týrlové.

V českém znění...

Smělý plán začít v Brně s dabingem nezhatil ani nešťastný požár v Typosu. Zahraniční filmy byly tím nejvyhledávanějším tahákem televizního programu a připravit je do vysílání tak, aby jim divák rozuměl, byl od roku 1964 úkol také brněnského televizního studia. Nutno poznamenat, že začátky brněnského dabingu byly skromné. Ti, kteří se na náročnou disciplínu vrhli, ať už zvukaři, režiséři nebo herci, se museli svébytnému umění dabingu teprve učit.

Prvním dabovaným titulem brněnského studia bylo polské drama *Nůž ve vodě* režiséra Romana Polanského. Jedním z těch, kdo se rozhodl dabing zkusit a už u něj také v brněnském televizním studiu zůstal, byl Milan Messany. „Není hanbou přiznat, že zkušeností s touto specifickou uměleckou disciplínou bylo tenkrát velmi málo,“ zavzpomínal po letech již ostřílený dabingový režisér. „Tím větší uznání patří těm pražským režisérům, kteří pomáhali

při prvních krůčcích. Každý z nich přicházel se svým stylem práce, od každého bylo co pochytit a na solidních základech vytvářet styl vlastní – brněnský. Měli jsme k dispozici v té době nejmodernější technické zařízení, schopné složitých úkolů, a byli jsme až po uši ponořeni do rytmu brněnského hereckého zázemí. A to tenkrát považovalo práci v dabingu za jednu z důležitých příležitostí umělecky se prosadit.“

Pečlivé přípravy a úsilí přinesly výsledky. Už v roce 1965 se objevila řada kvalitně namluvených filmů z Brna a brněnský dabing si rychle získal svůj kredit u diváků. A vedení Československé televize, které chtělo do svého programu zařazovat více filmů, přišla pomoc z Brna nanejvýš vhod.

Produktivní brněnský dabing chrlil v následujících

letech jeden film za druhým, přičemž si udržoval velmi slušnou uměleckou kvalitu. Dabovaly se nejen filmy hrané, ale i dokumentární a publicistické pořady. Hlavní podíl přirozeně tvořily pořady z produkce států tehdejšího východního bloku.

Osvětlovač Jan Mifka.

Nadabovat film přitom neznamenal jen nechat herce namluvit dialogy v češtině, ale pokud chyběla oddělená

zvuková stopa s ruchy, musel se pořídit kompletně nový zvuk. Kromě herců bylo třeba povolat „ruchaře“ i hudebníky. Například při dabingu německého filmu *Žebrácká opera*, který neměl mezinárodní pásy, bylo třeba vytvořit veškeré ruchy, nahrát dialogy, písně a hudbu. Tu tehdy nahrál orchestr Gustava Broma.

Úspěšně brněnský dabing pokračoval i v sedmdesátých letech. Dabovaly se veselohry, tragédie, detektivky a všechny ostatní filmové žánry. Velký ohlas měl v roce 1970 dabing polského seriálu *S nasazením života* se Stanislawem Mikulskim. Brněnští herci propůjčili hlas mnoha hvězdám světové kinematografie. Nezapomenutelný byl například Jean Gabin v podání Zlatomíra Vacka.

Respektovaná tradice dabingu v brněnském televizním studiu trvala přes třicet let. Dabing se mezitím stěhoval do televizní budovy na třídě kpt. Jaroše a potom do zvukového studia Sibiř v Husovicích. V roce 1996 vedení televize dabing v Brně zrušilo jako neekonomickou část výroby. Tím brněnské studio předalo štafetu mnoha soukromým dabingovým firmám a soustředilo se už jen na vlastní tvorbu.

1968: VYSÍLÁNÍ TANKŮM NAVZDORY

Naděje a svítání na lepší časy. Pak nemilosrdný šok. A smutný návrat ke starým, ba i horším poměrům. To byl jeden z nejdramatičtějších roků našich dějin. Co prožívala společnost, zrcadlilo se i na televizních obrazovkách. Pomalu a nejistě se rozvíjející svobodu projevu v médiích nakonec zastrašily sovětské tanky a dílo dokonaly stranické čistky a cenzura. Těm, kteří se snažili, aby v napjatých chvílích rozhlas a televize neumlkly, šlo často o život. A když ne o něj, o živobytí určitě. Odvaha se pak totiž musela náležitě potrestat. Ale nepředbíhejme...

Urputný režim jako by ztrácel dech, lidem jako by sklouzávaly šupiny z očí a sílíci kuráž jim otvírala ústa. Ve vzduchu bylo cítit jaro a naděje na lepší, svobodnější politické poměry. Celá společnost volala po změně. Také televize přestává jen servírovat stále stejné a předem připravené názory a jednobarevný, tedy rudý pohled na život. Začíná se diskutovat, polemizovat, ptát.

Pražské jaro brzy překročilo hranice metropole. I v brněnském televizním studiu se už od roku 1967 dostává stále víc ke slovu publicistika. V březnu 1968 Brno vysílá živě pořad *Oč vlastně běží?* Krátce nato startuje nový diskuzní cyklus *Jak se máte?* a řada stávajících pořadů

se programově mění. Třeba reportáž *R 68: Předpověď polojasno* přibližovala názory studentů a pokračoval také pravidelný brněnský pořad *Mohu do toho mluvit?*, který jako jeden z prvních dal divákům prostor otevřeně se vyjadřovat k tomu, co jim vadí. Počátkem července pak jihomoravské studio zahájilo seriál diskuzních pořadů *Mínění proti mínění*.

21. srpna 1968 dopoledne, studio Typos, na jehož fasádě Josef Tesařík (vedoucí směny přenosového vozu) zamaskoval název TYPOS. Díky tomuto opatření a neochotě Brňanů spolupracovat nemohl sovětský tank dlouhou dobu studio najít.

Prohlášení Dva tisíce slov, sepsané Ludvíkem Vaculíkem, lidem mluví z duše a podpisy umělců, vědců, sportovců i politiků se pod ním hromadí. Manifest a události kolem něj inspirují i brněnské televizní studio ke vzniku nového diskuzního pořadu *Tribuna týdne*. Moderuje ho Jiří Vondráček a stává se svobodnou arénou pro názory řady osobností. Mluví v něm politici, ale například i kněží. Třeba brněnský minorita Norbert Škrdlík nabádá lidi, aby se nebáli kvůli své víře, protože svobodu vyznání zaručuje ústava.

Tanky jedou, kamery točí

Ve středu 21. srpna 1968 nad ránem přišlo drsné procitnutí z opojného snu. Okupační tanky zahnal svobodu deroucí se skrze nelítostný režim na povrch znovu do kouta. Československo obsadila vojska Sovětského svazu a jeho spojenců. Na jižní Moravě to byli z drtivé většiny vojáci Rudé armády. Převzali velení nad tuňanským letišťem, na které přistálo 75 sovětských letadel, během několika hodin se Brnem prohánělo přes sedm tisíc sovětských vojáků.

Jejich úkol byl obsadit všechna klíčová místa. Na krajský výbor KSČ byli hned v ranních hodinách povoláni vysoce postavení šéfové a ředitelé podniků. Byl mezi nimi i tehdejší ředitel brněnského televizního studia Bohumil Pavlinec.

21. srpna 1968 odpoledne, příjezd přenosového vozu na vysílač Kojál po obsazení studia Typos.

Spolu s ostatními byl zamčen uvnitř. Tam za ním vyrazila dramaturgyně Věra Mikulášková, aby zjistila, co bude s vysíláním.

„Když jsme se dozvěděli, že je Pavlinec na krajském výboru, snažila jsem se k němu dostat, abychom věděli, co dál,“ vzpomíná na dramatické okamžiky Věra Mikulášková. *„Venku ale hlídali vojáci s kulomety a nikoho dovnitř nepouštěli. Já jsem přemýšlela, jak to udělat, a pak jsem si vzpomněla na svou ruskou kamarádku Miločku Jazykovovou. Spolu jsme šly na ten výbor. Samozřejmě jsme měly strach, mířili na nás těmi kulomety. Ale Miločka na ty kluky začala tak strašně rvát a tak pisklavě, že oni nakonec ty zbraně sklopili a pustili nás dovnitř. Tam v zamčené chodbě stál za prosklenými dveřmi Pavlinec a spousta jiných šéfů. Já jsem mu psala na papír vzkazy, především, jestli máme vysílat. Oni mu psát nedovolili, ale on kývl. Vrátila jsem se do televize, že máme vysílat, a toho se pak chopili další. To byla ohromná soudržnost!“*

V Typosu už v tu dobu byli vedoucí publicistiky Lubomír Popelka spolu s šéfem programu Vladimírem Hrouzkem. Popelka sestavil narychlo čtyři štáby ve složení redaktor, kameraman a technik. Ti dostali jasný pokyn: Natáčejte všechno, co uvidíte!

Ve čtyři ráno zvonek vyhnal z postele i rozespalého kameramana Jakuba Noska. Ten po letech vzpomíná na nečekané probuzení i nečekané události toho dne: *„Zazvonil u mě náš řidič Oldřich Belžík a říká mi: ‚Prosím tě pojd‘. Popelka ti vzkazuje, že máš vzít kameru. Rusi nás přepadli!‘ Cestou do studia už jsme u řeky viděli první vojáky, v Pekařské ulici už byly obrněné transportéry. Na ‚Jarošce‘, kde jsme měli kamerárnu, jsem vzal kameru a utíkal jsem k redakci Rovnosti, kde už jsem začal točit ruské vojáky a lidi, kteří jim hrozili pěstí. Pak jsem utíkal na náměstí Svobody, kde už byla spousta lidí. Pak se rozhodlo, že se materiál vyvolá a že to budeme vysílat.“*

Televizní vysílání mělo ten den začít až v podvečer, kvůli mimořádným okolnostem se ale začalo vysílat už ráno. Nejprve z Prahy, před sedmou ráno hlasatelka Kamila Moučková informovala diváky o tom, co se děje v zemi, a přečetla prohlášení Všem lidu ČSSR. Okolo deváté

21. srpna 1968 odpoledne. Improvizované studio v odbavovacím pracovišti, ze kterého kameraman Jindřich Bresler a kameraman Honza Štangel (na snímku vlevo) vysílali až do obsazení vysílače sovětskými vojáky. Na snímku vpravo je kamerový technik Jiří Fic.

hodiny ranní už se přihlásilo divákům s prvními informacemi o okupaci i brněnské studio. Záběry z brněnských ulic a hlas redaktora Lubomíra Popelky přinášely zvěsti plné beznaděje.

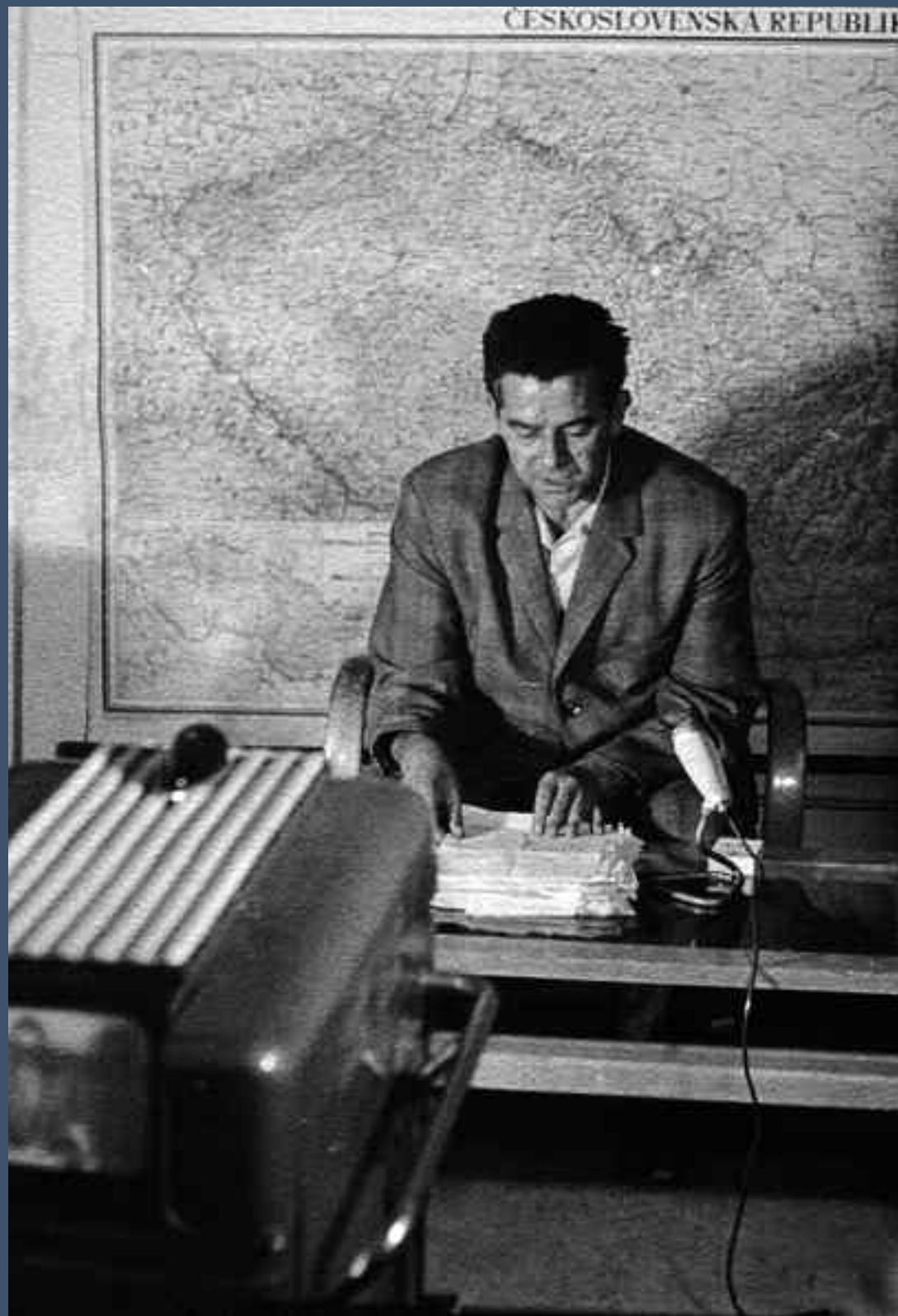
Před desátou hodinou ukončili pražské vysílání sovětsští vojáci, když vtrhli do studia v Měšťanské besedě a začali strílet do televizního zařízení. Pražští kolegové se nevzdali a hledali jiná náhradní místa, odkud by mohli vysílat. Vládl zmatek a chaos. V Brně televize zatím vysílat mohla, bylo však obtížné jakkoliv se domluvit s pražským vedením. Všechny meziměstské linky byly ihned přerušeny. Nakonec se přes brněnské nádraží prostřednictvím drážních telefonů podařilo Popelkovi spojit se s pražským televizním studiem. Ředitelství ČST na Gorkého (dnes Senovážném) náměstí v Praze ale bylo už od devíti hodin obsazené okupanty.

Zbývala ještě jedna možnost – domluvit se s rakouskou televizí. Vedení studia tedy žhavilo telefony a domlouvalo se s rakouskými kolegy. Technici narychlo zařídili obrazovou trasu, kterou se spojili s Vídní. ÖRF pak ve chvíli, kdy Brno začalo vysílat, přepnula na toto vysílání a záběry z okupovaného Brna rozeslala do celého světa.

Okupanti hledají televizi

Rudoarmějci brousili brněnskými ulicemi a pídili se po televizi. A Brňané, kterých se vojáci ptali, byli natolik

21. srpna 1968 odpoledne. Lubomír Popelka v improvizovaném vysílání z vysílače Kojál.

21. srpna 1968 večer.
Helikoptéra přiváží sovětské
vojáky obsadit vysílač Kojál
u Blanska, který stále
improvizovaně vysílal
i po obsazení retranslační
stanice Barvičova a vzápětí
i studia Typos téhož dne.

duchapřítomní, že je schválně posílali jinam a snažili se je zmást. V Typosu to v tu dobu bylo jako v mraveništi. „Narychlo se chystaly komentáře. K televizi začali chodit lidé z fabrik, podepisovali petice proti vpádu vojska,“ vrací se k osudovému dni pamětník František Zouhar. „Kolega Tesařík neměl na práci nic jiného, než vzít si od stolařů papíry a přelepit nápis Typos Televize. Rusové, kteří hledali, kde sídlí televize, chodili kolem Typosu několikrát. Asi patnáctičlenná patrola v čele s důstojníkem to vždycky obešla a nic nenašla.“

Sověti pátrali po všem, co mohlo připomínat televizní studio, a nakonec je nápadné antény navedly k pracovišti radiokomunikací v Barvičově ulici, kde měla televize tzv. translační centrálu. Tam donutili jednoho ze zaměstnanců, aby je dovedl k Typosu.

Rychle na Kojál!

Zaměstnanci televize ale nečekali, až sovětští vojáci studio obsadí. Tušili, co přijde, a proto dávno předtím, než k Typosu dorazil obrněný transportér, padlo rozhodnutí opustit studio. Parta několika lidí, včetně techniků, kameramanů i redaktora Popelky, se sebrala a kolem jedenácté hodiny dopoledne s přenosovým vozem vyjela k vysílači Kojál.

Původně měli namířeno tradiční trasou – tak jako vždy, přes Klajdovku. Lidé, kteří přicházeli do pasáže Typosu, ale televizní pracovníky upozornili, že se právě v těch místech střílí. Byl to jeden z nejtragičtějších momentů srpnové invaze v Brně. Sovětský voják stavěl na silnici v Líšni u cihelny na Malé Klajdovce vůz Viliama Debnára z Hostěnic, který se vracel domů se svým pětiletým synem. Protože řidič nereagoval na výzvu ihned a začal brzdit až po několika metrech, voják na auto vypálil dávku ze samopalu, která Debnára na místě zabila. Pak začal sovětský voják jako pomínutý střílet i na ostatní lidi, kteří vyběhli, aby pomohli dítěti z auta, a střílel i na přivolanou sanitku. Chlapec musel zůstat víc než hodinu ve voze se svým mrtvým otcem. Osádka přenosového vozu se o této hrozně

události zavčas dozvěděla, proto se rozhodla cestovat na Kojál jinudy, přes Lesnou a Soběšice. Cestou se musela vyhýbat vojenským hlídkám. Po lesní silnici se dostala do Adamova a pak úspěšně přijela až k vysílači.

„Tam už jsme to znali, věděli jsme, kudy vést elektřinu, kam zapojit obrazový a zvukový signál. Za chvíli jsme byli nachystaní na vysílání,“ líčí příjezd na Kojál jeden z party statečných, František Zouhar. *„Za mikrofon si sedl Popelka, přímo z Kojálu komentoval situaci, přečetl výzvu novinářům celého světa. Nějakou dobu jsme vysílali, dokud nezačala kolem vysílače kroužit sovětská helikoptéra. Chvíli jsme byli ještě hrdinové, ale když vám někdo za zády strílí, musíte utíkat... Prostě jsme dostali strach.“*

Improvizované vysílání z Kojálu začalo ve 14 hodin a skončilo v 17.20. Okupačním vojákům, kteří měli za úkol lokalizovat vysílání, netrvalo dlouho vysílač viditelný široko daleko vypátrat. Brzy jejich vrtulník kroužil kolem. Aby se vyhnuli odhalení, vypínali technici vysílač vždy, když se sovětský vrtulník přiblížil. Jakmile helikoptéra zmizela z dohledu, zase vysílání zapnuli. A zkusili ještě jeden trik: z vysílače vyšroubovali žárovky, aby nesvítily, a nebylo tedy zřejmé, že vysílá.

Než vrtulník přistál, stihla skupina „televizáků“ odjet pryč. Zatímco Lubomír Popelka spolu s dalšími odjel zpět do Brna, technická osádka přenosového vozu odjela do blízké vesnice Krásensko a zaparkovala za hostincem

21. srpna 1968 večer. Sovětští vojáci vstupují do areálu vysílače Kojál. I když zakázali jakýkoli provoz, definitivně tím odtud provizorní vysílání neskončilo.

23. srpna 1968 se členové TS Brno za podpory československých vojáků uchýlili s přenosovým vozem do vojenského prostoru Víta Nejedlého na Vyškovsku zvaného Kozina, odkud z kontrolní věže vysílali na Kojál.

U Pásků. Tam jim pomohli českoslovenští vojáci, kteří stavěli silnici z Krásenska do kasáren ve Vyškově. Velký a nápadný přenosový vůz zamaskovali tak, že ho zaházeli vrstvou slámy. Skryté televizní zařízení tak z výšky vypadalo jako stoh a sovětská helikoptéra ho nevypátrala. Vojáci navíc televizním technikům vůz hlídali.

Mezitím Sověti přistáli s vrtulníkem na Kojálu. Nechali vysílač vypnout a zakázali jakýkoliv provoz. Pak odešli a nechali vysílač zvenčí hlídat Lidovými milicemi. Uvnitř však technici vysílač znovu zapnuli a vysílali monoskop spolu se zvukovou modulací převzatou z Československého rozhlasu. Informace se tak mohly šířit dál.

23. srpna 1968. Tým pracovníků brněnského televizního studia ve vojenském prostoru Kozina. Zleva: vedoucí výroby, Jiří Kloss, vedoucí studia Typos, František Zouhar, dispečerstřiháč a vojáci. Druhý zprava stojí podplukovník Libor Plíšek, který pomoc vojáků nabídl. Na zemi sedí Jaroslav Pražák, řidič přenosového vozu.

Všichni členové televizní party měli štěstí, z hrdinského kousku vyvázli živí a zdraví. Následky měly teprve přijít. A kdo vlastně byl mezi těmi, kteří neváhali riskovat, aby navzdory nebezpečí pomohli dostat zprávy o výjimečné situaci k lidem u obrazovek? Kromě redaktora Lubomíra Popelky, který promlouval k divákům, to byli kameramani Jindřich Brössler a Jan Štangl a technik kamery Jiří Fic. Kuba Jureček improvizované vysílání z Kojálu režíroval, František Zouhar ho zajišťoval jako hlavní operátor a vysílání by se neobešlo ani bez vedoucího přenosového vozu Josefa Tesaříka a vedoucího vysílače Kojál Štěpána Hrtoně.

Odchodem z Kojálu se ale brněnská televize nevzdala

úkolu informovat veřejnost o pohnutých událostech. Ještě tentýž večer po opuštění Kojálu se osádka přenosového vozu v čele s měřicím technikem Karlem Soukupem dopravila do Brna a připravila nouzové vysílací studio v budově Československé akademie věd v Královopolské ulici. Odtamtud i z dalších utajených míst pokračovalo vysílání ještě několik dalších dnů.

Vysílání inkognito

Část pracovníků ČST, kteří v roce 1968 improvizovaně vysílali, se v roce 1990 znovu sešli na vysílači Kojál. Zleva: Ing. Štěpán Hrtoň (vedoucí vysílače Kojál), Jiří Kloss (vedoucí studia Typos), František Zouhar (dispečer-střiháč), Lubomír Popelka (vedoucí publicistiky a dokumentaristiky studia Brno), Antonín Procházka (technik vysílače Kojál) a Jiří Vondráček (redaktor).

Televize našla nové útočiště, které okupační vojáci hned tak neodhalili, a měla odkud vysílat. Tím, kdo riskoval a poskytl lidem z brněnské televize nouzové prostory pro další vysílání, byl profesor Armin Delong. Provizorní studio vzniklo v jedné z kanceláří budovy Akademie věd. Do ní se nastěhovala kamera, synchronizátor a další zařízení z přenosového vozu.

Ve čtvrtek 22. srpna od rána připravovaly zpravodajské štáby materiály pro večerní vysílání. Natočené filmy se vším, co se druhý den okupace v Brně dělo, se pak vyvolávaly improvizovaně v bývalém sále Zlatá husa v Dukelské ulici, protože Typos byl už obsazen. To, co jindy kompli-

kovalo všem život, se najednou ukázalo jako výhoda. Sověti totiž netušili, že televize v Brně je rozptýlena v několika budovách. Poté, co obsadili Typos, mysleli si, že zcela ochromili její provoz.

Co se přes den natočilo, to se pak večer odvysílalo. Ve 21 hodin se z budovy Československé akademie věd přihlásil opět Lubomír Popelka a podobně jako na Kojále komentoval čerstvé obrázky, které filmový projektor promítal na stěnu za ním. Televizní kamera tak střídavě snímala redaktora a promítané záběry. Vysílání z Akademie věd pokračovalo každý den až do 25. srpna.

Tajně, v bojových podmínkách, s okupanty za zády, pracovali zaměstnanci brněnské televize dál, aby mohli přinášet nové informace, po kterých lidé prahli. Rozdělili se na dvě skupiny: zpravodajci se scházeli v sakristii kostela Svatých Janů v Minoritské ulici, kde si rozdělovali práci a odkud se rozjížděli do terénu, zatímco technici, kteří obstarávali živé vysílání, čekali v parku za nynější Zemanovou kavárnou.

Z Akademie věd mohla ale televize vysílat jen lokálně pro Brno a nejbližší okolí. Televizní pracovníci však měli zájem šířit informace o vojenské represí i za hranice okupovaného Československa. Protože vysílač Kojál hlídalý milice, nabízela

Fotografie pořízená po jmenování nové ředitelky Televizního studia Brno Věry Mikuláškové v roce 1990. Zleva: Lubomír Popelka, Věra Mikulášková, Jaroslav Pražák, režisér Vojtěch Štursa.

se možnost odbavovat filmové reportážní materiály z Vídně.

Lubomír Popelka výjimečně události těchto dní popsal v rozhovoru pro týdeník Stern: „*V noci jsem spal opět v jiném bytě a příští den – v pátek – jsme po telefonním rozhovoru s krajským výborem strany vysílali v obvyklou dobu v 19 hodin večer z jednoho úkrytu normální politický zpravodajský program hodinu a patnáct minut. V bytě řidiče jsme se konečně rozhodli jet do Rakouska. Těch 60 kilometrů k hranicím v Mikulově jsme ujeli bez překážek. Žádní Rusové. Měl jsem svůj platný pas v Praze. Českoslovenští pohraniční úředníci byli velmi přátelští, radili mně však do Rakouska jet úplně legálně. Měl jsem si raději přece nechat v Brně vybavit nový pas? Co dělat? Ve tři hodiny ráno jsem měl čarokrásně pas. Zpět k hranici, tentokrát jinou cestou.*“

Lubomír Popelka v Rakousku zůstal i další dny. Od okamžiku, kdy tam odjel, se část natočených materiálů posílala i jemu do Vídně. Předávání materiálů zařizoval vedoucí výroby Lubomír Danhel. V Rakousku filmové materiály přebíral a do vysílání připravoval tehdejší ředitel ÖRF Helmut Zilk. Lubomír Popelka tam spolupracoval s Hugo Portischem a spolu komentovali poslané filmy. Záběry z Brněnska komentované Lubomírem Popelkou se takto z Vídně dostávaly do celého světa.

Kromě vídeňského vysílání pokračovalo i v sobotu 24. srpna s novými informacemi o okupaci večerní zpravodajské vysílání z Akademie věd. Události tentokrát komentoval redaktor brněnského televizního studia Jiří Vondráček, který vystřídal Lubomíra Popelku.

V neděli pak televizní technici našli nové strategické místo pro improvizované vysílání. Kamery a přenosový vůz se přestěhovaly do vojenského výcvikového prostoru Dědice u Vyškova, přezdívaného „Kozina“. Ten nebyl tak hlídán okupanty a byl natolik rozlehlý, že se v něm televizní štáb snadno ukryl. Zároveň odtamtud snadno dosáhl signál na blízký vysílač Kojál. V kontrolní věži cvičiště tak vzniklo nové utajené provizorní studio. Ten den se ale ještě vysílalo z Akademie věd. Z vojenského prostoru Kozina se odbavovalo vysílání až v úterý 27. srpna. Filmové materiály sem přiváželi zpravodajci z Brna a opět je komentoval Jiří Vondráček. Zároveň zpravodajské záběry dál cestovaly

i na hranice s Rakouskem, aby je mohla odvysílat ÖRF.

Mezitím okupační vojska intenzivně pátrala, odkud se vysílá, a postupně likvidovala veškerá vykrývací zařízení, která našla podle nápadných antén. Sovětský vrtulník se neustále snažil lokalizovat vysílací stanoviště ve vojenském prostoru Kozina, ale nedařilo se mu to. Přenosový vůz totiž technici zakryli větvemi. Jak se Sovětům stále nedařilo najít zdroj televizního vysílání, stupňovalo se jejich zoufalství a podrážděnost. Hrozili dokonce rozstřílením Kojálu a stříleli i na pracovníky, kteří z něj vycházeli.

Konec dobrodružství, konec nadějí

Po týdnu vzdorování a unikání okupačním vojákům přišla kapitulace. Divoké a hazardérské vysílání z všemožných míst skončilo na rozkaz shora. Ve středu 28. srpna 1968 vláda vydala pokyn ukončit provizorní televizní vysílání a jmenovala vládního zmocněnce pro Československou televizi.

Když už brněnská televize nemohla vysílat, rozhodla se šířit informace o aktuálním dění alespoň na papíře. Začaly tak vycházet cyklostylované Televizní noviny. V čísle z 31. srpna 1968 se mimo jiné píše: *„Naše delegace, ke které se v Moskvě připojili i samozvanci a zrádci, byla nepochybně vystavena velkému nátlaku. Nepodlehnete tomuto nátlaku vy! Nepřijměte diktát!“*

Ve čtvrtek 29. srpna ještě studio odvysílalo další díl *Tribuny týdne* moderované Jiřím Vondráčkem. Brněnská televize definitivně umlkla 1. září 1968. Tentýž měsíc poslanci schválili zákon, který znovu zaváděl načas zrušenou cenzuru.

NORMALIZOVANÁ SEDMDESÁTÁ

Začala doba deziluze i krutých zúčtování. Dubčekovu éru střídá éra Husáková. Optimismus nahrazuje rezignace. Režim se snažil dostat zpátky pod kontrolu vše, co se kontrole vymklo. Strana vehementně vysvětlovala národu, co je normální a k čemu se má vrátit. Z vojenských agresorů se stala přátelská výpomoc spojenců, z kritiků okupace rozvraceči a z televize opět hlásná trouba politické ideologie.

Mistrovství světa v cyklistice – silniční závod v roce 1969. Poprvé zde bylo použito nových ortikonových kamer se 4,5“ snímačem z pražského přenosového vozu.

V Československé televizi začal hon na ty, kteří měli cokoliv společného s „protistátním“ srpnovým vysíláním. V brněnském televizním studiu nenastalo personální zemětřesení hned. První měsíce vládlo ticho před bouří, která měla teprve přijít. Ředitel Bohumil Pavlinec byl pod obrovským psychickým tlakem. Okolnosti ho donutily formálně se rozvést s herečkou Vlastou Chramostovou. Nakonec byl odvolán a brněnskou televizi řídilo dočasné vedení.

Většina ostatních zůstávala na svých postech. Studio mělo totiž před sebou náročný úkol. Blížilo se mistrovství světa v cyklistice v srpnu 1969 a bylo třeba zajistit jeho

televizní přenos, který měla přebírat dvacítká zahraničních stanic. Zároveň byla znát nervozita, protože šampionát kolidoval s datem prvního výročí vpádu okupačních vojsk do Československa.

Proto byli mezi diváky rozptýleni členové Státní bezpečnosti a policisté v civilních šatech, kteří okamžitě zadržovali kohokoli, kdo projevil byť jen náznak jakéhokoli protestu proti okupaci. Toto však televize nesměla zabírat. František Zouhar vzpomíná, že policisté vlekli ze stadiónu studenty přímo za televizní přenosové vozy, kde měli své antony. Na televizní pracovníky pak příslušníci StB řvali, ať necíví a hledí si své práce.

Během konání cyklistického závodu se i ve městě odehrávaly protestní manifestace studentů. Od časných ranních hodin 21. srpna 1969 vyhlásila Veřejná bezpečnost v Brně stoprocentní pohotovost, přestože byl zatím ve městě klid. Později se však na Zelném trhu shromáždilo přes deset tisíc lidí. Stavěli barikády a házeli proti obrněným transportérům dlažební kostky. Demonstrantům se postavily stovky vojáků, příslušníků Veřejné bezpečnosti i Lidových milicí, kteří neváhali střílet. Dva lidé zemřeli. Víc než tři sta lidí bylo zadrženo. Vyhasl poslední plámenek naděje. O lidských obětech, které si nekompromisní potlačení protestů vyžádalo, televize samozřejmě informovat nesměla.

Nový ředitel, prověrky a vyhazovy

Celá Československá televize se ocitla v područí komunistické moci. Vystrídali se ředitelé a začaly prověrky a čistky. Všichni, kteří na obrazovkách podporovali politiku Pražského jara, kritizovali stranu nebo se dokonce podíleli na „protiokupačním“ vysílání, museli z televize odejít. Rozhodující posty ve vedení ČST byly obsazeny prověřenými kádry a televizní program se začal měnit k obrazu strany. Nastartovaná normalizace změnila tvář televizního vysílání. Už to nebyla televize, která především bavila, těšila nebo vzdělávala. Program zaplevelily nekočné přenosy a záznamy okázalých komunistických

*1971 - přenosový sál
vybudovaný v bývalém kině
Sibiř v Brně-Husovicích,
Dukelská 50. Později dabing.*

rituálů – stranických zasedání a sjezdů, mírových mítinků a manifestací, oslav Vítězného února, Mezinárodního dne žen nebo prvomájových průvodů.

V roce 1970 byl na místo ředitele brněnského studia dosazen František Motyčka. Jeho úkolem bylo „konsolidovat“ studio. Motyčka nejprve vyměnil lidi na téměř všech klíčových postech. Mezi prvními tak musel odejít šéf programu Vladimír Hrouzek. „Z titulu své vedoucí funkce nezabránil různým politicky škodlivým invektivám ve zpravodajství a publicistice i po srpnu 1968,“ stálo v jeho výpovědi. Normalizační léta mu přinesla nové pracovní uplatnění – skončil jako skladník a vrátný v mlékárně Lacrum.

Začala doba obávaných prověrek a vyhazovů. Motyčka rozesílal dotazníky, které museli vyplnit všichni zaměstnanci. Každý musel odpovědět, jaké měl postoje v letech 1968–69, zda v tuto dobu nevycestoval do zahraničí, zda podepsal Dva tisíce slov či jiné antisocialistické nebo protisovětské rezoluce, jakými úkoly byl pověřen během srpna 1968 atd. Ačkoliv měly být dotazníky přísně anonymní, záhy se spolu s kádrovými posudky staly důvodem k výpovědím. O práci přišly dvě desítky zaměstnanců, zkušených televizních profesionálů.

K propuštění mnohdy ani nebylo třeba špatného kádrového profilu, stačilo říci něco neopatrného. Třeba redaktorka a hlasatelka Vladimíra Slížková skončila na dlažbě, protože na televizní obrazovce v souvislosti s hokejovou porážkou SSSR na mistrovství světa ve Švédsku v roce 1969 pronesla větu: „*To jsme to těm Rusům natřeli!*“ I František Zouhar, jeden ze „spolupachatelů“ srpnového vysílání brněnské televize, měl namále. Už počítal s jistou výpovědí, nakonec se ho ale zastal nový šéf výroby a v televizi mohl zůstat.

Ztráta práce a následné živoření často končily pro televizní odpadlíky tragicky – vedly i k rozvodům a rodinným rozkolům, alkoholismu i pokusům o sebevraždu. Rehabilitace se propuštění televizní pracovníci dočkali až v roce 1990. S nimi byl rehabilitován i někdejší důstojník z vyškovské základny Libor Plíšek, který televizi v srpnu 1968 pomohl při nouzovém vysílání z tamního výcvikového

1978, Mistrovství světa – Velká cena Československa, závod motocyklů. Přenos na tři přenosové vozy, zde jeden na stanovišti u startu v Bosonohách.

Květen 1972, Brno se konečně dočkalo prvního profesionálního zařízení na magnetický záznam. Šlo o stroj Ampex VR 1200 C. Fotografie zachycuje jeho stěhování do nově vznikajícího záznamového pracoviště ve studiu Typos.

prostoru. I on se stal obětí normalizačních čistek, byl vyhozen z armády a pracoval postupně jako tavič, dělník v cihelně a ošetřovatel býků. Teprve na konci strastiplné kariéry přišla polistopadová náplast v podobě povýšení na plukovníka.

Ředitel Motyčka systematicky likvidoval jakékoli stopy po událostech kolem roku 1968. Velmi pečlivě nechal skartovat veškerou zpravodajskou dokumentaci. Ve svém počínání byl dokonce tak důsledný, že si z Rakouska vyžádal zaslání natočených filmových materiálů a většinu z nich se mu také podařilo získat a zničit. Naštěstí ne všechny.

Všudypřítomná cenzura

Do brněnské televize přišli noví lidé, kteří vyhovovali kádrově a politicky. Nadšení straníci ale neměli žádné zkušenosti a museli se s televizní prací teprve seznamovat. Na politickou korektnost se kladl větší důraz než na kvalitu. Dbalo se na zájmy dělnické třídy a výchovu k socialismu.

Na přímý Motyčkův námět se v Brně začalo s vysíláním publicistického cyklu *To nechce klid*, jakési normalizované náhražky dřívějšího *Mohu do toho mluvit?* Začalo se mnohem víc natáčet na záznam, živé vysílání se omezilo na minimum a s tím i možnost propašovat do éteru jakoukoliv „nebezpečnou“ myšlenku.

*Studio Netopýr,
bývalá Dimitrovova,
dnes Štefánikova 24.
Televizní studio jej získalo
v květnu 1974.*

*Vnitřní zařízení studia
Netopýr po roce 1983.
Kamery ze sovětského
přenosového vozu
Magnolia 80 BO-3.*

Všudypřítomná cenzura a absurdní nařízení zasáhly celou televizi, brněnský ředitel Motyčka byl ale ještě iniciativnější, některé jeho nápady hraničily se zdravým rozumem. „Pro nás kameramany platilo třeba jedno kuriózní nařízení,“ vzpomíná na nelehkou dobu Jakub Nosek. „Když jsme točili pohledy na vesnici, tak tam je vždy dominantou kostel. To jsme museli vždy strkat před kameru větvičky, aby se vykryl v záběru kostel, nebo se mu kameraman musel jinak vyhnout.“ Kameramani si museli poradit se vskutku zapeklitými komplikacemi. Zažil je i Milan Kloupar. Třeba při natáčení Velké ceny: „Když se ještě jezdil starý okruh, tak jsem měl stanoviště na Veselce. A když jezdci vyjeli ze startu a objevili se mi v záběru, tak v tom záběru byla boží muka s křížem. Ten kříž byl v každém záběru na dráhu, nedalo se mu zkrátka vyhnout. Na radu režiséra jsem na ten kříž nasadil věchýtek slámy, aby nebyl vidět.“

A komunistům ve vedení televize nevadily jen náboženské symboly, nežádoucí byly třeba i módní výstřelky. Všechno muselo být vzorné a uhlazené. Snaha vyhovět cenzuře často přinášela i úsměvné příhody. Na jednu z nich vzpomíná i tehdejší dramaturgyně Věra Mikulášková, které se jako zázrakem podařilo, byť byla nestraník, u televizní práce pro děti a mládež zůstat: „Točili jsme Televizní klub mladých a nastal kámen úrazu. Tehdy byla velká móda dlouhých vlasů. Ale v televizi se to nesmělo. A my jsme tam měli tuším Poutníky a ti tehdy řekli, že se neostříhají, že raději nebudou vystupovat. Přišla jsem za nimi do studia

*Barevný přenosový vůz
Magnolia 80 BO-3
před studiem Typos, rok 1981.*

a řekla jim, že se mi takový charakterní postoj od nich líbí. A navrhla jsem jim, že můžou obojí, mít dlouhé vlasy i vystupovat, že jim ty vlasy sepneme sponkami. Oni s tím souhlasili, a to byla sranda. Maskérky jim ty vlasy seply, při vysílání to bylo vidět, jak jim různě trčely lokny, řvali jsme u toho smíchy. Odvysílalo se to, oni se odspokovali a šli.“

Cenzura byla přísná a ostražitá. Za vším se hledaly dvojsmysly a skryté významy. Třeba natočená inscenace o Janu Ámosu Komenském málem nešla do vysílání, protože Komenský byl přece emigrant a film by mohl navádět k emigraci. *Pařížská komuna* dopadla ještě hůř. Stačil jediný důvod, aby hotový pořad skončil v trezoru. „*Vojáci, když tu Pařížskou komunu dobývali, pochodovali parádním krokem – jako sovětská vojska. Dlouho se kolem toho hádalo, nakonec to fakt nepustili. Přitom to natáčení stálo spoustu peněz,*“ vrací se k zakázané inscenaci František Zouhar.

Navzdory napínavým poměrům, cenzurním zásahům a bdělému ideologickému dohledu vznikla v brněnském televizním studiu i v průběhu sedmdesátých let řada zajímavých i divácky oblíbených pořadů. Brněnská televize dál vyráběla a zásobovala vysílání zprávami z regionu, pozoruhodnými inscenacemi, pořady hudebními, zábavnými i těmi pro děti.

... a přece se točí!

Také ve zpravodajském vysílání brněnského studia nastal po roce 1968 „návrat k poslušnosti“. Vše v duchu oficiální politiky. Každý všední den po osmnácté hodině se ke slovu hlásí krajské vysílání a zprávy z jižní Moravy se pravidelně objevují i v celostátních televizních novinách.

Vedle mírových manifestací a komunistických sjezdů se ve zprávách především budovalo. Jihomoravské zpravodajství krok po kroku sledovalo, jak se staví dálnice mezi Brnem a Jihlavou, Dalešická přehrada, nová nemocnice v Brně-Bohunicích nebo později elektrárna v Dukovanech. A ze stavby pak pěkně rovnou do továren nebo na pole. Televizní štáby spolu s rolníky z JZD prožívaly první setí, sklizeň, vyorávání brambor i vinobraní, zkrátka celý zemědělský rok. A samozřejmě pořád se natáčelo všechno, co se šustlo na brněnském výstavišti.

S drahým filmovým materiálem se šetřilo. Kameramani točili co nejúsporněji, žádné plýtvání – každý záběr musel být použitelný při střihu. O to komplikovanější práci měli, když už pražská televize začala vysílat v barvě. Barevné vysílání na druhém programu spustila ČST v květnu 1973. Brněnskému studiu ale ještě několik let barevná technologie chyběla. Proto, pokud se zpravodajský příspěvek posílal do Prahy, museli kameramani všechno točit dvakrát – barevně pro Prahu a na černobílý film pro brněnské

*Rok 1988,
střihové pracoviště TMZ-1
s řídicím pultem SSV-2.*

Už v 60. a 70. letech s brněnskou televizí spolupracovala řada známých umělců. Například Vlasta Fialová, Ladka Kozderková, Vladimír Menšík, Karel Höger, Jaroslav Marvan, Gustav Brom a další.

vysílání. Do Prahy se pak natočený materiál posílal autobusem.

Sportovnímu vysílání z Brna v sedmdesátých letech vládla zbrojovácká odbíjená a košíková, kromě toho se samozřejmě dál pravidelně natáčely motocyklové Velké ceny. Ještě v roce 1969 sportovní redakce zajišťovala náročný přenos z mistrovství světa v cyklistice, který přebírala i Intervize. V roce 1977 byly brněnské televizní kamery u toho, když bratři Pospíšilové získali jeden ze svých titulů mistrů světa v kolové v Královopolské hale.

Publicistická redakce mění v duchu nastolené linie název na redakci propagandy a dokumentaristiky a vyrábí pořady, které se většinou točí kolem průmyslu, zemědělství nebo kultury v regionu. Vznikají i filmy o životě velkánů dělnického hnutí Josefa Hybeše a Gustava Klimenta, ale vedle toho třeba i dokumenty o lidových tradicích na Slovácku a Horňácku. Nejvýraznějším publicistickým pořadem z Brna byl v té době ale jednoznačně cyklus *To nechce klid*. Jak už jsme zmiňovali, vznikl na popud ředitele Motyčky a poprvé se vysílal 2. listopadu 1972. Pořad začínal modelovou scénkou. Hraný příběh ze života vždy nastínil nějaký problém, následovala beseda s pozvanými hosty, kterou řídil a komentoval moderátor. Kombinace dramatické scénky s besedou byla do té doby v publicistice neznámá a tento žánrový mix také zpočátku vyvolal kritiku, zároveň ale znamenal jisté oživení v televizní publicistice. Pořad během svého vysílání také doznal několika změn, později se forma ustálila na debatě s pěti odborníky, kteří ve studiu hledali možnost řešení. Změnilo se i postavení moderátora – herce nahradil novinář. Ač se pořad tvářil jakkoliv úderně, témata samozřejmě nesměla překročit meze přípustné kritiky – stěžovat si na drobné nešvary ano, spílat na poměry v žádném případě. Přesto pořad vyvolával velký zájem diváků i značný dopisový ohlas. Debatovalo se třeba o vztazích mezi mladou a starou generací, o pracovní fluktuaci anebo o občanské lhostejnosti.

Televizní dramatika

I v televizní době temna se čas od času zablýskly poklady, které rozsvítily jindy nudný a nezáživný televizní program. Patřily mezi ně oblíbené inscenace, ve kterých zářili tehdy populární a uznávaní herci. V brněnských televizních hrách se objevovali třeba Jarmila Kurandová, Zdeňka Gräfová, Vlasta Fialová, Stanislav Zindulka, Josef Karlík a další herecké hvězdy. V Brně také často hostoval Karel Höger.

Někteří herci se kvůli přísné cenzuře ocitli v ohrožení. Co s tím, když se herec objevil na indexu a nesměl na obrazovku? Tehdejší dramaturgyně Věra Mikulášková si díky své nebojácnosti a vyříditelce s tímto problémem poradila po svém: „*Tenkrát nesměla hrát Vlasta Fialová, nesměl Stanislav Zindulka a další. Když šla produkční k řediteli a já jsem přišla na explikaci, viděla jsem: škrtnutá Fialová, škrtnutý Zindulka. Tak jsem jí to vzala, řekla jí, aby chvíli počkala a šla jsem za ředitelem. Zeptala jsem se ho, proč škrtnl Vlastu Fialovou, když ona už může. A Motýčka se ptal: „Ano? A kdo Vám to říkal?“ A já mu řekla: „Já jsem se ptala na krajském výboru strany.“ On se ještě zeptal: „A je to nějaká velká role?“ A já, že ne, že malá. A ředitel: „A co Zindulka?“ A já, že ten taky může. Tak on to podtrhl a znovu podepsal. Vrátila jsem se zpátky, ukázala to produkční a řekla: „Jakto, že nemůžou? Můžou!“*“

Jedním z nejnáročnějších televizních projektů sedmdesátých let byl čtyřdílný dramatický seriál s partyzánskou tematikou *Legenda o živých mrtvých* (1971) scenáristy Jiřího Blažka a režiséra Petra Tučka. První brněnský seriál byl ve své době úspěšný a oceňovaný. Dnes ale vzbuzuje spíš rozpaky a polemiky, zda příběh odpovídá historické skutečnosti, nebo je opravdu jen legendou. Umění, nebo propaganda?

Natáčely se převzaté dramatizace upravené pro obrazovku i původní televizní inscenace. Mnohé z nich měly velký úspěch u diváků a dodnes patří mezi klenoty televizního archivu. V roce 1970 Brno natočilo dvoudílnou inscenaci podle románu Alberta Moravii *Římanka*. Televizní film *Paradajs* (také 1970) režiséra Jiřího Svobody podle

*Brněnská herecká legenda
Ladislav Lakomý
ve hře Labutě a pávi.*

předlohy Rudolfa Těsnohlídka líčil problémy jedné rodiny před první světovou válkou. Adaptace *Gazdiny roby* Gabriely Preissové (1971, režie Zdeněk Kaloč) se stala příležitostí pro herečku Libuši Geprtovou. V televizní inscenaci *Strýčkův sen* (1971, režie Petr Tuček) podle Dostojevského zazářili Stanislav Zindulka, Vlasta Fialová, Josef Karlík a Stella Zázvorková.

V roce 1972 natočil režisér Jiří Vanýsek televizní film *Venca* v hlavní roli s Josefem Kemrem. Dojemný příběh obyčejného vykladače uhlí, který musí uživit nemocnou ženu, si získal diváky a dočkal se řady repríz. V roce 1976 patřila mezi nejvýraznější inscenace *Jenůfa* režiséra Zdeňka Kaloče. Hlavní postavu Jenůfy ztvárnila Ivana Vařešová, Karolku si zahrála mladá Libuše Šafránková a v roli Kostelničky se objevila vynikající Dana Medřická. Režisér Zdeněk Kaloč patřil k výrazným autorským osobnostem, které spolupracovaly s brněnským televizním studiem, režíroval často podle vlastního scénáře. Tak vznikla také výjimečná inscenace *Mejdan na písku* (1979) o skupině lidí, kteří přežili ztroskotání letadla.

Další režisérskou osobností spojenou s brněnskou televizí je Fedor Kaucký, který v roce 1977 natočil původní te-

*V televizní inscenaci
Hlavou proti zdi
se v roce 1976 sešli
před televizními kamerami
brněnské herecké legendy
Josef Karlík a Jaroslav Dufek.*

levizní inscenaci *Před premiérou*. Příběh s pracovním názvem *Romeo a Julie* v předvečer druhé světové války vychází z rekonstrukce skutečných událostí a poutavě popisuje osudy tanečníků před světovou premiérou Prokofjevova baletu *Romeo a Julie* v prosinci 1938 v Brně. V roce 1979 se divákům nejvíc líbila televizní inscenace *Hedvika* režiséra Rudolfa Tesáčka s Lenkou Skopalovou v hlavní roli.

Kromě studiových inscenací, ať už adaptovaných nebo původně napsaných pro televizi, připravovalo brněnské studio také záznamy divadelních představení, nejčastěji z obou scén tehdy Státního divadla v Brně – Mahenovy činohry i Janáčkovy opery. Byly to například *Špalíček* (1973), *Matka* (1974), *Výlety pana Broučka* (1978) nebo *Liška Bystrouška* (1979).

V roce 1977 poprvé brněnská televize zaznamenala představení divadla Husa na provázku, šlo o divadelní klauziádu *Am a Ea* s Bolkem Polívkou a Dagmar Bláhovou. Symbolický příběh vyhnání Adama a Evy z ráje patřil k neúspěšnějším hrám divadla v té době. Na obrazovce se tak objevuje jedna z největších hvězd televizní zábavy budoucích let, herec a mim Bolek Polívka. O tři roky později

Televizní seriál ze sedmdesátých let Muž, který nesmí zemřít s Vlastou Fialovou.

brněnské televizní studio připravilo záznam dalšího úspěšného představení divadla Husa na provázku *Comedia dell'arte*.

Pokračovalo se v natáčení *Nedělních chviliek poezie*, formátu, který se z Brna rozšířil také do jiných studií. Desítky „chviliek poezie“ daly zaznít veršům českých i světových básníků.

Kádrované pohádky i hravé zápolení

Dál se tvořilo i pro nejmladší diváky. V redakci pro děti a mládež vznikly i takové „perly“ jako například pořad o Leninovi *Pevný bod* (1970), který obdržel 2. cenu Československé televize v soutěži ke 100. výročí narození V. I. Lenina. Vedle toho se ale natáčela řada pohádek. Přestože platilo nařízení pražského vedení vynechat v pohádkách nadpřirozené postavy, podařilo se v tu dobu v brněnském studiu natočit celou řadu klasických pohádek. I ve vysílání pro děti museli být televizní tvůrci neustále ve střehu. Program se někdy na poslední chvíli měnil, aby se zabránilo politickým malérům. Svě o tom ví i tehdejší šéfkyně dětské redakce v brněnské televizi Věra Mikulášková: *„Třeba plány pohádek se chystaly s velkým předstihem. A do toho přišly sjezdy komunistické strany. Tak se stalo, že když jeden sjezd začínal, měla se vysílat pohádka *Hola braši, u nás straší*. A na konec sjezdu vycházela pohádka *Loupežníci na hradě*. Tak mi kolegové z Prahy volali, jestli nemám jinou pohádku, že to musí vyměnit. Jednou jsme měli na Nový rok připravené *Tři zlaté vlasy děda Vševěda*. To mi zase volali, že to tam být nesmí, že je to po projevu prezidenta Husáka.“*

A pohádkami to nekončilo, brněnská televize děti brzy vtáhla na druhou stranu obrazovky. Už ne jako pasivní diváci, ale jako aktéři si mohly zkusit před kamerou změřit svou šikovnost, bystrost a dovednosti. V roce 1972 se ve vysílání objevil první dětský soutěžní pořad z Brna *Piškvorky*. Televizní soutěž nebyla původním brněnským pořadem, studio ji převzalo z Prahy. Natáčela se v prostorech studia Netopýr v dnešní Štefánikově ulici a děti si ji od

počátku oblíbily. Odstartovala tím nová tradice dětských soutěžních pořadů, které zůstalo brněnské televizní studio věrné dodnes. Na obrazovce se *Piškvorky* udržely do roku 1974 a po jejich skončení následovaly další soutěžní pořady, od roku 1975 *Hrajeme si každý den* a na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let *Jiskra chce pohyb*.

Vyladěný program

Brněnské televizní pořady ani v sedmdesátých letech nezanedbávaly ucho diváka, tedy jeho hudební sluch a vkus. Hudebních pořadů se vyrábělo víc než dřív. Tentokrát se ale už nevysílaly většinou živě jako doposud, ale natáčely se na film, případně na televizní magnetický záznam. Jeden z prvních hudebních filmů *Létající kvarteto* režiséra Gustava Křivinky byl věnován profilu „Janáčkovců“. Právě Gustav Křivinka už od prvních let brněnského studia režíroval velkou část hudebních pořadů. V polovině sedmdesátých let už se v brněnské televizi vyrábělo ročně až padesát pořadů, ve kterých hrála hlavní roli hudba.

Největší ohlas televizních diváků si získaly seriálové cykly. Třeba *Cyklus o hudebních nástrojích* kombinoval publicistiku s koncerty a v každém díle představil jeden vytipovaný hudební instrument. Šestnáct dílů obsáhlo celou symfonickou partituru a seznámilo diváky s brněnskými virtuózy. Možnost soutěžit nabídly soutěžní seriály *Schůzky s operou* a *Schůzky s baletem*. Na zábavnou notu pak diváky lákal třináctidílný seriál se smyčcovým orchestrem Českého rozhlasu Studio Brno *Kdo v zlaté struny zahrát zná*. Cyklus *Hudební mládí* ukázal neznámé mladé umělce z Janáčkovy akademie múzických umění nebo konzervatoře a na návrh Brna se později rozšířil také na pořad celostátní, na kterém se svého času podílela všechna studia Československé televize. Tento cyklus pokračoval až do osmdesátých let.

Vznikaly také filmy s folklorní tematikou. Ty se natáčely vždy barevně, aby vedle lidových tónů mohly vyniknout i pestré kroje. Brněnské televizní kamery nikdy nechyběly na slavném strážnickém festivalu. Kromě toho studio také

připravovalo záznamy jiných koncertů a festivalů i operních, baletních a operetních představení.

Brno baví republiku

Ani v ponuré normalizační době televize neztratila jeden ze svých hlavních úkolů – bavit a rozveselovat diváky. Ať už šlo o snahu režimu ukolébat národ kolektivním veselím, nebo o touhu diváků uniknout u rozjásaných televizorů každodenním starostem. Do zábavného soudku přispívala i brněnská televize. Redakce hudebně zábavná začala natáčet oblíbený cyklus pořadů *Brněnské kolo*, ve kterém se zpívalo a zároveň cestovalo po různých koutech republiky. Jednou se točilo na Vranovské přehradě, jindy v Moravském krasu, v jižních Čechách nebo Tatrách. V pořadu účinkovali populární zpěváci jako Karel Gott a mnozí jiní. Plný písniček byl také cyklus hudebně zábavných pořadů *Veselá je dědina*, který se začal natáčet v roce 1971.

1972,
přenos zábavně-folkového
pořadu *Veselá je dědina*,
režie Jiří Vanýsek.

Od ledna 1973 vzniká vedle hudebně zábavné redakce nová samostatná redakce zábavných pořadů. Ta začala produkovat zábavný pořad *B-panorama*, nejrůznější revue z Varieté Rozmarýn, pozvánky na veletrh nebo písničkové pořady s lidovým vyprávěním. Oblíbené byly pořady s Moravankou, včetně těch silvestrovských. Pokračovaly také přenosy z udílení cen *Zlatého krokodýla*.

Od roku 1976 se z Brna vysílal také zábavný cyklus *Všichni se ptají, komu to hrají*. V něm se střídaly různé soubory dechovek, které hrály různým pracovním kolektivům a zástupcům různých zaměstnání nebo svazů. Pořad jezdila do Brna uvádět herečka Jiřina Bohdalová.

V roce 1971 se v Brně začínají točit první bakalářské povídky. Mezi ty nejoblíbenější patřily díly *Mami, já chci bratříčka* (1974) nebo *Žena pod pantoflem* (1976, obě povídky režie Milan Peloušek). Natáčí se také dokumentární cyklus *U nás doma*. V letech 1971 a 1972 se Brno začalo podílet na tvorbě tzv. *Dostaveníček*, která byla vysílána v rámci Malého televizního sázení (*Dostaveníčko v Mikulově*, v Kroměříži, ve Znojmě atd.).

*Populární seriál
Slovácko sa nesúdí.
Hlavní role Jozef Króner
a Oldřich Velen.*

Na snímku režisér
Jiří Vanýsek.

Slovácko sa nesúdí

V letech 1974 a 1975 začala brněnská televize v koprodukcii s Filmovým studiem Gottwaldov točit prvních šest dílů seriálu *Slovácko sa nesúdí*. Druhá série, tedy dalších šest dílů oblíbeného pořadu, vznikla ve stejné autorské i herecké sestavě až o deset let později – v roce 1984. Veselé příběhy z moravské vesnice počátku 20. století byly natočeny podle knihy vypravěče a spisovatele Zdeňka Galušky. Ten se také podílel na scénářích televizního seriálu spolu s Jaroslavem Dietlem a režisérem Petrem Tučkem. Hlavní postavu stařečka Pagáča ztvárnil nezapomenutelně slovenský herec Jozef Króner, kterému v roli Jury Klásky zdařile sekundoval Oldřich Velen. V menších rolích se objevili také Vladimír Brodský, Josef Somr, Svatopluk Skopal, Stanislav Zindulka, Jana Švandová, Jiří Lábus a další. O diváckém úspěchu seriálu svědčí řada televizních repríz.

A proč se vlastně seriál jmenoval jinak než původní knížka Zdeňka Galušky *Slovácko sa súdí*? Záhadu objasňoval v jednom ze vzpomínkových rozhovorů herec Oldřich Velen: „*Tu změnu zavinila někdejší náměstkyně ředitele televize s tím, že prý u nás v socialismu už se přece soudit nemusíme. Přitom byla dva roky v rozvodovém řízení.*“

Nová technika, nové zázemí

Na počátku sedmdesátých let studio získalo další výrobní prostory v bývalém kině Sibiř v Husovicích. Adaptací tam vznikl přenosový sál, odkud s použitím přenosového vozu mohlo v roce 1970 začít natáčení a vysílání menších pořadů. Televize také získala k dispozici prostory bývalé tančírny a kabaretu Netopýr v dnešní Štefánikově ulici. Od roku 1970 se část domu přestavovala na televizní studio, zmodernizovalo se osvětlení a instalovala potřebná technika.

V roce 1971 se v brněnském studiu začalo se zaznamenáváním na televizní magnetický záznam (TMZ). Co chtěli v Brně zaznamenat, museli ale poslat takzvanou trasou

kolegům do ostravského studia. Po několika letech záznamů na poloprofesionální brněnské zařízení KOTRC tak konečně vzrostla kvalita obrazového záznamu. V této době bylo také v budově na třídě kpt. Jaroše uvedeno do provozu nové zařízení zvukovýroby, nová laboratoř a fotoateliér.

V roce 1972 se instaloval vlastní videozáznam (TMZ) a studio získalo také čtyřkamerový přenosový vůz z výroby Tesly Radiospoj. Kamery byly ještě pro černobílé vysílání. Teprve v únoru 1977 brněnské studio získalo z Prahy první barevnou technologii – starší čtyřkamerový přenosový vůz Lotos v systému Secam. S barevným vysíláním zůstalo Brno velmi pozadu. Zatímco Praha začala vysílat na druhém programu barevně v roce 1973, v Brně se teprve v roce 1980 začala hýbat kolorifikace studia.

Koncem šedesátých a zejména pak na začátku sedmdesátých let proslavili brněnské vysílání také výtvarníci. Jejich animované znělky a filmová scénografie byly chloubou brněnského studia.

*Kamerová jízda...
Na snímku kameraman
Trendafil Zachariev
a asistent Karel Svoboda.*

BAREVNÁ OSMDESÁTÁ

Po Praze se nakonec dočkalo i Brno. Během osmdesátých let brněnské televizní studio přechází na barevnou vysílací technologii a zároveň získává stále větší podíl ve vysílacím čase na obou programech Československé televize. V té době už v brněnském studiu pracuje asi 480 lidí a funguje tu devět redakcí, které mají výrobu pořadů na starosti.

Ve vedení studia se vystříдалo několik ředitelů. Po Eduardu Skotákovi nastoupil v roce 1982 Svatopluk Bimka, toho pak v roce 1988 nahradil Pavel Čírtek, který v ředitelské funkci zůstal do listopadu 1989. Konec osmdesátých let už je poznamenán uvolněním poměrů v duchu proklamované přestavby, redaktoři i další televizní tvůrci dostávají volnější ruku při tvorbě programů, přesto až do posledních chvil režimu je znát tlak cenzury a vliv komunistické strany na obsah vysílání.

Denně mezi lidmi

Zpravodajské štáby stále vyrážejí do terénu, aby mohla redakce poskládat další čerstvá vydání *Jihomoravského zpravodajského magazínu* či poslat příspěvek do celostátních *Televizních novin* nebo *Hospodářského zápisníku*. Práce brněnských redaktorů je vidět v hlavních zpravodajských relacích často, třeba během roku 1985 to bylo skoro 1200 obrazových zpráv, reportáží a rozhovorů. Redakce také připravovala pořad *Na aktuální téma* a *Přílohy Televizních novin* a podílela se i na cyklu *Volná tribuna*.

Zprávy se vysílají sice už barevně, jinak ale žádná převratná změna nenastala. Témata zůstávají stále stejná. Kdepak skandály, senzace nebo nedejbuň kritika politiků. „Reportáž z členské schůze strany v brněnské Zbrojovce, o obětavých lidech a iniciativním národním výboru ve Vlachovicích na Gottwaldovsku nebo o silničářích bojujících s přívaly sněhu, aby dělnické autobusy mohly včas přivést lidi na ranní směnu do Žďasu,“ tak popisoval v roce 1986

tehdejší šéfredaktor Ladislav Čala obvyklou skladbu informací, které se divák dozvěděl z regionálního zpravodajství ČST Brno. Velká pozornost se soustředila na dokončení stavby jaderné elektrárny v Dukovanech, zemědělskou tematiku a také na akce na brněnském výstavišti.

Když někam přijela televize, sotva se dal početný štáb přehlédnout. Na zpravodajské natáčení vyráželi čtyři lidi – redaktor, kameraman, zvukař a řidič. Když se točil dokument nebo desetiminutová *Příloha Televizních novin*, vyjížděl i zpravodajský režisér a kromě něj pak kameraman, asistent kamery, zvukař, asistent zvuku, produkční, jeden nebo dva osvětlovači, řidič a někdy při náročnějším natáčení i asistent režie. Později se zpravodajský štáb díky nové technologii ze čtyř lidí zmenšil na tři a dnes vyjíždějí zpravodajci na natáčení ve dvou, tedy redaktor plus kameraman a zároveň řidič v jedné osobě.

Nezahálela ani brněnská sportovní redakce, přestože v té době se velké sportovní události začaly jihomoravskému regionu vyhýbat a například na zápasy Poháru mistrů ve fotbale na stadionu Zbrojovky už fanoušci jen s nostalgii vzpomínali. Zůstaly tradiční sporty jižní Moravy – kolová, cyklistika a motorismus. Vedle organizování tradičních přenosů se redakce začala specializovat na vyhledávání zajímavostí a natáčení krátkých dokumentů třeba z automobilových soutěží. Reportáže o zajímavých osobnostech sportu se připravovaly do pořadu *Sportovní revue* a magazínu *Radar*.

Brněnská publicistika a dokument

Témata, která potřebují větší prostor, než dovoluje zpravodajská stopáž, měla na starosti redakce publicistiky a dokumentaristiky vedená Josefem Souchopem a Jiřím Kornetem. Ta během osmdesátých let vyráběla v průměru padesát publicistických pořadů, dokumentů i přímých přenosů ročně. K publicistickému seriálu *To nechce klid* přibyl cyklus *Ve spirále času* zaměřený na ekonomiku a vědu. Natáčely se také dokumenty o osobnostech dělnického hnutí, například o Bohumilu Šmeralovi, ale také třeba

*Kameraman
Trendafil Zachariev,
redaktor Jan Studený,
asistent kamery Radek Řezáč
a produkční Anna Tulisová.*

o malíři Alfonsi Muchovi. Pořad *Rozdává lásku k umění* seznámoval diváky s nově jmenovanými národními a zasloužilými umělci z jihomoravského regionu, *Jdou příkladem* zase představoval hrdiny socialistické práce a nositele řádů a vyznamenání. Třídílný cyklus *Po stopách starých Slovanů* přibližoval nové objevy československých archeologů na území Velké Moravy, dokument *Ruce navracené práci* zachycoval zase unikátní výsledky lékařů z kliniky plastické chirurgie v Brně-Králově Poli. Oba tyto pořady získaly různá ocenění a prostřednictvím Telexportu se vysílaly také v zahraničí. Ke 100. výročí deníku Rovnost vznikl dokument *Maják pravdy*. *Obrázky Emilie Zárubové* režiséra Karla Fuksy představily pětasedmdesátiletou lidovou malířku z Moravské Nové Vsi na Břeclavsku.

Brněnská publicistická redakce se také podílela na vysílání pěti celostátních televizních magazínů – *Perspektivy*, *Zemědělský rok*, *Zadáno pro starší*, *Maják* a *Zadáno pro ženy*. Nejsledovanějším pořadem redakce byl bezpečnostní magazín *Maják* připravovaný ve spolupráci s Krajskou správou SNB v Brně, každoročně Brno připravovalo dva nebo tři pořady tohoto magazínu. Pořad *Zadáno pro ženy* zase patřil, podle soudobých průzkumů, mezi nejlépe hodnocené, byl určen především mladým maminkám. Do magazínu *Zemědělský rok* připravovala brněnská redakce nejvíce pořadů, zhruba desítku ročně. *Perspektivy*

se zabývaly vědeckými a technickými novinkami. Pořad *Rezervováno pro starší*, který od roku 1986 změnil název na *Zadáno pro starší*, se vysílal převážně dopoledne, po zahájení ranního vysílání, a byl určený seniorům. Průvodkyní pořadem byla herečka Vlasta Fialová.

Cesta za vzděláním

K 1. březnu 1984 vznikla v brněnském studiu nová redakce vzdělávacích pořadů. Na starost ji dostal Jan Mervart. Do této doby spadají třeba přírodovědný cyklus *Safari* nebo seriál o cestovatelích. Dalšími pravidelnými pořady byly například *Chráněné krajinné oblasti*, mapující faunu a flóru jižní Moravy, cyklus *Po stopách objevů* nebo řada portrétů vědců minulosti pod názvem *Cesty za poznáním*. Technice a společenskovedním oborům se věnovaly pravidelné pořady *Spektrum* nebo *Technické památky*.

Pro středoškoláky se natočily cykly *Výlety za kulturou*, *Člověk mezi lidmi*, *Vybral jsem si dobře* (o výběru povolání), *Generace roku 2000* nebo pořady s historickou tematikou *Kapitoly z dějin vědy a techniky*, *Kapitoly z historie*, *Klíče k minulosti* a *Dějiny a revoluce*.

Pořady *Starobylé město Rastislavovo*, *Slavkovské slunce*, *Znojemská rotunda* nebo *Vzpomínky na minulost* se s pomocí vědy snažily uvést na pravou míru vžité legendy

A trocha zpravodajského archivu. Kameraman Pavel Šindelář (s kamerou Paillard-Bolex), tehdejší asistent produkce Karel Burian a redaktor Luděk Pokorný (zády ke kameře).

a mýty. Ocenění na různých festivalech se dočkaly cykly *Lidová tvorba na Moravě* (o rukodělných technologiích přežívajících na jižní Moravě) a *Všemi mastmi mazaná*. Posledně jmenovaný čtyřdílný dokumentární seriál se věnoval kůži a kožnímu lékařství a připravoval ho kožní lékař doc. Jiří Rovenský, Jan Mervart a režisér Kuba Jureček. Zdánlivě nezáživné téma oživily Nepraktovy kresby a komentář Jiřiny Jiráskové a Miloše Kopeckého.

Dramatická tvorba

V redakci dramatických pořadů byla v osmdesátých letech natočena plejáda pozoruhodných inscenací, ale i řada podprůměrných a těch, které nepřežily svoji dobu. Televizní hry o hrdinech socialistické práce a novátorech *Světlo bezesných nocí*, *V každé kaluži slunce* a *Noční expres*, inscenace *Rváč* o komunistickém poslanci Vítězslavu Mikulíčkovi a další dramatická díla o historii dělnického hnutí na Moravě se asi těžko dočkají úspěšného znovuuvedení.

Vedle této linie ale vznikaly i kvalitní a zajímavé inscenace. V letech 1983 – 1984 to byly tři televizní hry Vladimíra Drhy *Chladna zrána*, *Restaurace* a *Radostné události*. Ve všech třech těchto inscenacích dal režisér příležitost tehdy téměř zapomenuté herečce Nataše Gollové. Šlo sice o menší, ale zato o velmi zajímavé role.

Režisér Rudolf Tesáček natočil v roce 1983 podle scénáře Lenky Haškové inscenaci *Odchod bez řádů* o osudovém setkání dvou lidí po dvaceti pěti letech, které spojují společné vzpomínky na dramatický konec války. V hlavních rolích excelovali Vlasta Fialová a Svatopluk Beneš.

Režisér Ladislav Smoček realizoval vlastní scénář komorní tragikomedie o lidských vztazích *Bitva na kopci* (1984) s výborným hereckým obsazením: Petr Čepek, Evelyn Steimarová, Oldřich Navrátil a Naďa Konvalinková.

V osmdesátých letech vznikaly také televizní adaptace světové, často ruské literatury, například Lermontovova *Komtesa Mary* (1983), Čechovova *Svatba s generálem* (1984) s Otou Skleněčkou v hlavní roli, *Plukovník Starbottle a krásná žalobkyně* (1985) podle povídky Bretta Harta

nebo *Petr a Jan* (1987) podle Guye de Maupassanta. Natáčely se ale také televizní přepisy děl domácích autorů, například *Povídka s dobrým koncem* (1986) podle předlohy Boženy Benešové nebo *Vampýr* (1989) podle povídky Jana Nerudy.

S brněnským studiem také dál spolupracuje režisér Jiří Vanýsek, který na sebe poprvé upozornil svým absolventským filmem *Venca* (1972). V osmdesátých letech natočil několik mikrokomedii, většinou podle vlastního scénáře. Mezi nejzajímavější patřilo *Náledí* (1982) s Ladkou Kozderkovou, Lenkou Skopalovou, Oldřichem Navrátilem a Miroslavem Donutilem a *Svobodárna* (1987) s Ondřejem Havelkou a Ivou Janžurovou. V roce 1988 Jiří Vanýsek režíroval také adaptaci povídky Vladimíra Vančury *Chirurgie* o rivalitě dvou lékařů na malém městě. V hlavních rolích se představili Leoš Suchařípa a Zdeněk Svěrák.

Od roku 1984 se v Brně začíná natáčet cyklus detektivních příběhů nazvaný *Stopy zločinu*. Režuruje je Stanislav Strnad a v hlavní roli vyšetřovatele se tu objevuje Jiří Bartoška. Tyto detektivky nebyly natáčeny televizní technologií, ale na film. Prvními díly tohoto seriálu byly filmy *Alibi jako řemen* a *Velká rána* (obojí 1984), do roku 1989 bylo natočeno dalších šest dílů, ve kterých se v rolích kriminalistů vystřídali mimo jiné Ilja Prachař, Rudolf Jelínek nebo Otakar Brousek starší.

V roce 1987 brněnská televize realizuje na tehdejší poměry odvážný počín. Detektivní televizní film *Vražda v zastoupení* je přepisem příběhu z pera Josefa Škvoreckého. Několik let starého scénáře Jana Zábrany a Josefa Souchopa se ujal režisér Vladimír Kelbl. Byl to risk, jména Škvorecký a Zábrana patřila tenkrát na seznam zakázaných autorů.

Jedním z posledních dramatických pořadů brněnského studia před listopadovou revolucí byla televizní inscenace *Nedosněné sny* (1989) ze života bratří Mrštíků. Podle scénáře Marie Kadlečkové ji natočil režisér Viktor Polesný, bratry Aloise a Viléma Mrštíkovy si zahráli Jiří Kodeš a Oldřich Navrátil.

Ještě více hudby

Brněnské studio začalo v osmdesátých letech vyrábět ještě více hudebních pořadů než v minulosti, v polovině osmdesátých let připravovala hudební redakce vedená Pavlem Blatným šedesát pořadů ročně. Začala se tak rozvíjet specifická profilace brněnského televizního studia, která trvá dodnes.

Cyklos *Profily brněnských koncertních umělců* představoval nejen interprety vážné hudby, ale i významné soudobé skladatele. Prostor dostávala také jazzová hudba, a to především v pořadech s Orchestrem Gustava Bromy. Brněnské studio se také podílelo na celostátním cyklu *Hudební studio M*, věnovaném tomu, co bylo tehdy považováno za moderní populární hudbu. Uváděny byly také pořady, ve kterých účinkovaly soubory dechových kapel, například soutěžní *Souboj dechovek*.

Osmdesátá léta byla ve znamení vzestupu pořadů věnovaných folkloru. Ten měl své místo ve vysílání brněnské televize už od jejího počátku, v osmdesátých letech ale představoval až třetinu produkce hudební redakce. V roce 1982 začíná na obrazovkách desetidílný cyklus *Písň domova*, který mapuje jednotlivé folklorní oblasti (Slovácko, Hornácko a další) a dává prostor folklorním souborům těchto regionů. Další pravidelný pořad *Muzikanti hrejte* (od roku 1983) nabízel hudební miniportréty zajímavých folklorních souborů.

Kromě toho ale brněnská hudební redakce připravovala také různé angažované koncerty či pořady k různým slavnostním příležitostem, jakými tehdy byly oslavy MDŽ, Dne učitelů a různá politická výročí. Každým rokem se přenášela *Líšeňská mírová slavnost*, spojená s manifestacemi, projevy politiků a vystoupeními různých souborů, včetně sovětských. Každoročně se také připravovaly přenosy z udílení cen *Zlatý krokodýl*.

Další pravidelnou součástí tvorby hudební redakce byly festivaly, v osmdesátých letech se rozšířila spolupráce s Mezinárodním hudebním festivalem v Brně, natáčelo se také na festivalu mladého vážného umění Talentinum,

na Intertalentu v tehdejší Gottwaldově, Mladé písni v Jihlavě nebo na některých festivalech jazzových. Pokračovala samozřejmě také tradice natáčení na folklorním festivalu Strážnice.

Speciálně pro děti

Brněnské studio dál nezapomínalo ani na své nejmenší diváky. Natáčely se nové pohádky, například *O zakletém hadovi* (1983) režisérky Vlasty Janečkové. V pohádce na motivy klasické předlohy Boženy Němcové si zahráli Petr Štěpánek, Jana Paulová, Vlasta Fialová a Stanislav Zindulka. V pohádce *O buchtách a milování* (1986) režisérky Věry Jordánové ztvárnil líného Janka Miroslav Donutil a lenošnou Kordulku Marcela Peňázová.

Kromě pohádek se pokračovalo především ve výrobě soutěžních pořadů pro děti. Tradici soutěžních pořadů založily v sedmdesátých letech oblíbené soutěže *Piškvorky* a *Hrajeme si každý den*. V osmdesátých letech se začala vysílat nová soutěž *Kámen, nůžky, papír*. Vědomostní soutěžní klání bylo určeno pro žáky šestých tříd. Pořad se po určitou dobu připravoval ve spolupráci s košickým televizním studiem, vysílal se v pátek a jeho pravidelnými průvodci byli známý sportovní komentátor Jaroslav Suchánek a jeho slovenská kolegyně Mária Kúseková. Na konci osmdesátých se pak objevila nová soutěž *Kluci*

Z pohádky O buchtách a milování, v hlavní roli Miroslav Donutil.

Legendární dětská soutěž Piškvorky s moderátorem Martinem Štěpánkem.

a holky z jedné lavice. Principem této soutěže bylo také zápolení týmů spolužáků s dětmi z jiných škol.

Další brněnskou specialitou se soutěžními prvky byl cyklus *Zazpívej, slavíčku*, který přibližoval dětské folklorní

Piškvorky později vystřídala soutěž Kámen, nůžky, papír. Pořadem provázel Jaroslav Suchánek.

zpěváky, hudebníky, tanečníky i soubory. V pořadu, ve kterém dostávala prostor přirozená dětská hravost, se objevovaly různé lidové hádanky, říkadla a písničky.

Aby se lidi bavili...

Televizní studio Brno i v další dekádě pokračovalo v tradici řady zábavných pořadů z dřívější doby, začíná ale i s některými novými pořady. Natáčely se další povídky do cyklu *Bakalářů*. Na obrazovce se dvakrát ročně objevily

bakalářské příběhy z Brna. K těm nejúspěšnějším v rámci cyklu patřily *Nejlepší lékař mého života* a *Jak jsem se chtěl zbavit zlovyku*.

V roce 1984 se také v koprodukcí s Filmovým studiem Gottwaldov natáčí dalších šest dílů seriálu *Slovácko sa ne-sudí* podle příběhů Zdeňka Galušky, opět v režii Petra Tučka a samozřejmě se stejnými hlavními představiteli, Jozefem Krónerem jako stařečkem Pagáčem a Oldřichem Velenem v roli Jury Klásky.

Od roku 1982 přibývá řada velkých zábavných pořadů připravovaných v Brně, především *Rendez-vous s Gustavem Bromem*. S brněnským kapelníkem a jeho bigbandem se setkala dlouhá řada umělců. Karel Gott, Petra Janů, Helena Vondráčková, Karel Černocho i mnoho zahraničních hostů prokázalo své schopnosti obstát při živém vystoupení s orchestrem.

Brněnské studio se také podílelo na několika pokračováních sobotní revuální soutěže *Dva z jednoho města*, v listopadu 1984 to byl například přímý přenos z Gottwaldova, v září 1986 zase z brněnského velodromu. Pro mladé příznivce hudby se začal vysílat pořad *Studio B*.

K divácky nejděčnějším však patřily pořady tzv. lidové zábavy. Pokračoval oblíbený cyklus *Všichni se ptají, komu to hrají*, který uváděla Jiřina Bohdalová a ve kterém většínou zaměstnancům různých podniků hrály různé soubory dechové hudby. Vedle Moravanky se tu objevovala také Mistrůňanka, Žadovjáci, Bojané a další kapely. Od roku 1982 Brno vysílalo *Manželský pětiboj*, zábavnou soutěž manželských párů ve všeobecných znalostech a dovednostech.

*Myslivecký bál
s Vladimírem Menšíkem
baví diváky dodnes.*

Samostatnou kapitolou brněnské televizní zábavy byly silvestrovské pořady. Pořady *Vínečko rudé*, *Muzika je jen jedna*, *Moravský vrabec*, *Myslivecký bál* a *Námořnický karneval* patřily k nejúspěšnějším částem silvestrovského programu. Ve většině těchto pořadů se svým vypravěčským uměním exceloval vynikající Vladimír Menšík. „*S ním byla bezvadná spolupráce,*“ vzpomíná na legendárního komika někdejší šéf techniků František Zouhar, který se s Menšíkem při přípravě brněnských Silvestrů setkával. „*Takový bezstarostný život tvůrci zábavných pořadů nikdy před tím neměli. To stačilo nachystat scénu, tanečnický a hudbu a přijel Menšík a udělal celého Silvestra. A byl to Silvestr jako řemen! To nikdo nevěděl, co on řekne. Vzpomínám si, že jeden z estrádních pořadů k nějakému výročí jsme dělali v hale v Králově Poli. A taky tam přišel Menšík a spustil a všichni jsme ho hltali, když vykládal, jak studovali a jak jim udělali koleje z hodinového hotelu a zapomněli jim to říct. Na Brno Menšík nedal dopustit.*“

Koukněte na toho fintila...

A po Menšíkovi se zrodila další legenda. Devatenáctého září 1987 se vysílá první *Manéž Bolka Polívky* a začíná nová éra brněnské televizní zábavy. V historicky první Manéži spolu s Bolkem Polívkou účinkovali Marie Rottrová, Jiří Pecha, Chantal Poullain, Lenka Filipová, skupina

Píše se rok 1987 a na televizních obrazovkách se objevuje Manéž Bolka Polívky. V té době nikdo netušil, že se pořad bude bez přerušování natáčet i v roce 2011! Na snímku hlavní protagonista se zpěvačkou Marií Rottrovou.

Manéž s Miroslavem Horníčkem baví diváky i po více než 20 letech.

Olympic a italští klaunové Filharmonica Clown. Manéže se v brněnském televizním studiu natáčejí do současnosti a staly se jedním z nejvýraznějších a nejsledovanějších

pořadů studia. Za ty roky se v pořadu po boku Bolka Polívky vystřídaly desítky známých i méně známých herců, zpěváků, iluzionistů, mimů, artistů a hudebních skupin. Za jeden z nejúspěšnějších pořadů je považována hned druhá Manéž (1988) s Miroslavem Horníčkem, Hanou Hegerovou, Arnoštem Goldflamem, Pavlem Bobkem a Michaelem Kocábem.

V druhém dílu Manéže byl jedním z hostů zpěvák Pavel Bobek.

1989: KONEČNĚ SVOBODA!

Nejprve hrozící obušky, pak cinkání klíčů a plná náměstí. Na podzim roku 1989 se Češi, Moravané a Slováci dočkali. Svoboda přišla nenápadně, nenásilně a zahnat už se nenechala. Vedení Československé televize se zprvu snažilo uklidňovat národ, že se nic neděje. Dlouho to ale nevydrželo. Zaměstnanci Československé televize v Praze se vzbouřili proti jednostrannému a neobjektivnímu zpravodajství a na obrazovce se začaly objevovat záběry a přímé přenosy z demonstrací.

Také v Brně se natáčely demonstrace na náměstí Svobody. Dvacátého listopadu se tu sešlo čtyřicet tisíc lidí. Později se odtud připravovaly přímé přenosy, které dokreslovaly mimopražské dění. Pro lidi z televize to byly nekončící hodiny práce. Natáčelo se od rána do večera. *„To vůbec nikdo nevěděl, co bude. Jestli režim padne, nebo vydrží,“* vrací se k sametovému období bývalý zpravodajský kameraman Milan Kloupar. *„Točilo se toho tehdy strašně moc. Dělali jsme přenosy z demonstrací, lidé nám volali, kde se co děje a kam máme vyrazit. Kameru jsem si nechával i přes noc doma.“* Výjimečné události vyvrcholily natáčením první návštěvy nového prezidenta Václava Havla v Brně.

SVOBODNÁ DEVADESÁTÁ

První léta znovunalezené demokracie přinášejí spoustu změn i pro televizi. Ze státem kontrolované instituce se stává veřejnoprávní médium, kterému se brzy v éteru zrodí konkurence v podobě komerčních stanic. Československou televizi poznamená rozpad federace a stejně jako republika i televize se rozdělí na Českou a Slovenskou.

Také v brněnském televizním studiu se mnohé mění. Po odchodu Pavla Čírtka během bouřlivých sametově revolučních dnů se novým šéfem studia načas stává Jaroslav Dobiáš. Od února 1990 ho střídá nová ředitelka, dlouho-

letá dramaturgyně dětských pořadů Věra Mikulášková, která byla už u kolébky televizního vysílání z Brna. A z televize zase odchází část zaměstnanců, jedni kvůli tomu, že kromě členské knížky KSČ neměli pro práci v televizi žádnou kvalifikaci, jiní odcházejí dobrovolně, aby mohli začít podnikat v soukromé sféře. Na druhou stranu se do brněnské televize vracejí někteří z těch, kteří museli po roce 1968 odejít.

„Když jsem nastoupila jako ředitelka, vytvořila jsem si programovou radu, v té bylo asi dvanáct osobností Brna, které neměly s televizí nic společného. Byli tam Jan Trefulka, Ivan Kříž, Antonín Přidal i lidé mimo uměleckou branži, třeba lékaři a další. Chodili na schůzky se mnou a já jsem od nich chtěla informace zvenku. Začalo to úžasně fungovat. Oni to dělali zadarmo, pouze za kávu, nedostali za to nikdy žádný honorář,“ vzpomíná na léta svého ředitelování Věra Mikulášková. V čele studia zůstala do srpna 1992, kdy na vlastní žádost odešla do důchodu. Za její éry se začíná profilovat brněnské studio také novými pořady. Díky spolupráci se spisovatelem a dramatikem Antonínem Přidalem vznikají diskuzní pořady *Klub Netopýr* a *Z očí do očí*. Rodí se také zcela nové náboženské vysílání, jehož hlavním pořadem se stává *Křesťanský magazín* a které se na další léta stane doménou Brna.

Byla to doba změn. Do života brněnské televize začaly mimo jiné zasahovat restituice. Budova na třídě kpt. Jaroše,

V úspěšné pohádce Sedmero krkavců z roku 1993 si zahráli Jana Hlaváčová a Radoslav Brzobohatý. Režie Ludvík Ráža.

kteřou studio využívalo jako sídlo ředitelství a zvukovýroby, byla po roce 1990 vrácena v restituci Židovské obci. Ředitelství a produkce se potom přestěhovaly do domu v Běhounské ulici č. 18, který televizi patřil už dříve, až do roku 1989 tu ale blokoval prostory Útvar hlavního architekta. Restituentům se vracel také dům ve Štefánikově ulici, kde měla televize své studio Netopýr. S novými majiteli domu se televize dohodla na pronájmu. Mezitím se opravovala nejdůležitější televizní budova – Typos. Rozsáhlé stavební úpravy zabraly třináct let a proměnily dům, který původně s televizi neměl nic společného, do podoby, která lépe vyhovovala provozu většiny televizních pracovišť.

Po odchodu Věry Mikuláškové byl v roce 1992 novým ředitelem studia jmenován její dosavadní tajemník Zdeněk Drahoš, který ve vedení studia zůstal až do roku 2003. Za ředitele Drahoše doznalo brněnské studio řady programových i organizačních změn. Objevily se nové pořady, mnohé z nich se na dlouhá léta staly oblíbenými stálicemi televizní obrazovky, například soutěže *Hip Hap Hop*, pozdější *AZ-kvíz* nebo od roku 1999 talk show Haliny Pawlowské *Banánové rybičky*.

Brněnské televizní studio během devadesátých let ukrájuje stále větší díl z celkového koláče veřejnoprávního vysílání. Česká televize ale zároveň zažívá nelehké období. Provází ji problémy s financováním a střídáním generálních ředitelů. Veřejnoprávní televize bojuje o diváky s konkurencí. Peplemetry nemilosrdně odhalují pravdu o divácké přízni a ČT se ocitá pod palbou kritiky. Rokem 1995 začíná i Česká televize utahovat opasek, šetří a propouští. Změny se dotýkají samozřejmě i brněnského studia. Od roku 1992 do roku 1996 snižuje studio počet zaměstnanců skoro o třetinu, pořadů přitom vyrábí víc než kdy dřív.

Počátkem roku 1996 má vedení České televize pro Brno další špatnou zprávu: studio musí zrušit dabing. Jeho výroba už se televizi nevyplácí. Pro brněnské studio to znamená zrušení univerzálního zvukového studia Sibiř v Husovicích a konec více než třicetileté úspěšné tradice. Ještě v roce 1994 Brno pro pražskou redakci převzatých pořadů vyrobilo 110 dabovaných pořadů, mimo jiné na-

příklad českou verzi amerického seriálu *Jake a Tlustoch*. Uznávaný brněnský dabing skončil. Podle tehdejšího vedení ČT to byl opodstatněný ekonomický krok, podle řady zaměstnanců brněnské televize velká chyba.

Zcela jiné zprávy

Od roku 1990 se zpravodajství vydává na novou cestu informování veřejnosti. To, co začalo zpravodajstvím z listopadových událostí, pokračuje v dalších měsících a letech. Už žádná ustrašenost, žádný dohled stranického aparátu, prostor dostávají nová témata a různé názory. Zpravodajská redakce mapuje formování nových politických sil v regionu, připravuje debaty s politiky. Od roku 1990 byl šéfredaktorem redakce zpravodajství v brněnské televizi Igor Záruba. *Jihomoravský večerník* stále patřil k hlavním pořadům, které tehdy jedenáctičlenná redakce připravovala. Vysílal se od pondělí do pátku v 18.10 hodin a v repríze následující den ráno.

V průběhu let se tým redakce několikrát obměnil a průběžně doplňoval. Měnil se počet redaktorů i lidé ve vedení zpravodajské redakce. Reportáže pro celostátní vysílání zprvu natáčel tzv. pražský štáb, úkolovaný editory z Kavčích hor. Ostatní redaktori se starali pouze o regionální vysílání. V roce 1995 se ale pražský štáb zrušil a do celostátního vysílání pak přispívala celá redakce.

Jak šly roky, měnili se nejen lidé před kamerou a za ní. Vlajková loď televizního zpravodajství z Brna cestovala v televizním programu. Od ledna 1995 se *Jihomoravský večerník* (stejně jako pražská a ostravská regionální mutace) přesunul na ČT2 na čas 19.05, v září téhož roku se zase vrátil na ČT1 a začínal každý všední den v 18.05 hodin. Stejně tak se postupně měnila i tvář a délka pořadu.

V polovině devadesátých let se brněnská redakce zpravodajství spolu s redakcí publicistiky začíná pouštět na tehdy ještě příliš neorané pole investigativní novinářiny. Půlhodinový magazín publicistických reportáží *Souvislosti* se snažil každý měsíc odkrývat ožehavá témata doby. Na přípravě jednotlivých reportáží se podílel prakticky celý

zpravodajský tým, zprvu ve spolupráci s redakcí publicistiky, později samostatně. Na obrazovkách České televize se *Souvislosti* udržely do roku 1999.

Na začátku července 1997 začaly Moravu a východní Čechy zkrápět neobyčejně silné deště. Přinesly několikadenní záplavy a katastrofu s nedozírnými následky. Pohromu, kterou do té doby nikdo nezažil a nepamatoval. „Stoletá voda“ byla šokem a tragédií pro mnoho lidí, zaměstnala hasiče, vojáky i spoustu dobrovolníků. Také pro zaměstnance zpravodajství České televize to byla doba obrovského pracovního náporu a nasazení. Všichni se snažili plnit hlavní úkol – co nejlépe informovat veřejnost. Také brněnská zpravodajská redakce měla plné ruce práce. Zatímco vytopení lidé se brodili v holínkách a zachraňovali, co se dalo, redaktoři a kameramani vyráželi znovu a znovu do nejpostiženějších míst. Nikdo nepřemýšlel nad tím, že zůstane v práci dvacet čtyři hodin denně bez odpočinku. Po dva týdny se stal brněnský přenosový vůz součástí krizového štábu Ústřední povodňové komise v Olomouci. Desítky přímých vstupů se staly mnohdy jediným spojením postižených s těmi, kteří chtěli pomoci.

Brněnské televizní kamery dál sledovaly i vše podstatné, co se dělo ve sportu. Sportovní redakce fungovala po většinu devadesátých let samostatně, od roku 1998 se načas sloučila s redakcí sportu, dnes už je opět samostatným týmem. Redaktoři Petr Kment, Zdeněk Vlk, Petr Sopoušek a další se starali o to, aby se o jihomoravském sportu vědělo nejen v regionu, ale díky reportážím v *Brankách*, *bodech*, *vteřinách* v celé republice. Redakce připravovala řadu přímých přenosů ze sportovních akcí, třeba v roce 1993 to byly hned dva evropské šampionáty – ve sportovní střelbě a ve volejbalu žen. V roce 1995 se přenášelo 54 zápasů z ME v basketbalu žen. Nenatáčelo se ale jen v regionu, sportovní reportéři vyrazili i za hranice a přiváželi divákům záběry například z Mistrovství světa v orientačním běhu ve Švédsku, jindy zase z Mistrovství Evropy horských kol.

V druhé polovině devadesátých let přibýlo pořadů, do kterých brněnská sportovní redakce přispívala, ať už to byly zkrácené záznamy převážně pro *Studio Sport* nebo

reportáže pro sportovní magazíny *Buly*, *Poločas*, *Sportovní neděle* a motoristický magazín *Sportissimo*.

Na sklonku roku 1995 se poprvé odvysílal publicistický měsíčník o sportu na jižní Moravě *Sport ze šatny*. Tento vlastní pořad brněnské redakce přinesl pohledy do sportovního zákulisí a nabídl reportáže z různých sportovních odvětví na jižní Moravě. Vedle portrétů sportovců (Neumannová, Hingisová, Lisý) přiblížil méně známá sportovní odvětví jako baseball, dráhový golf nebo parašutismus. Štáb brněnské sportovní redakce byl v roce 1996 i na Mistrovství světa v ledním hokeji ve Vídni, odkud připravoval aktuální zpravodajství, rozhovory a výplně přestávek, které byly součástí přenosů z akce.

Diskuze, publicistika, dokumenty...

Brněnská redakce publicistiky připravovala diskuzní pořady, do roku 1992 to byla *Tribuna týdne*. Redaktor Jiří Vondráček chtěl navázat na tradici tohoto pořadu, kterou přerušil rok 1968. Následovaly autorské diskuzní pořady Antonína Přídala *Klub Netopýr* a *Z očí do očí*. Vážnější zamýšlení se zajímavými hosty a na zajímavá témata postavená na výrazné osobnosti moderátora se usídlily v pozdně večerním televizním programu na několik let a staly se jednou z domén brněnského vysílání. Antonín Přidal zval k debatám osobnosti z řady vědeckých oborů, umělce, spisovatele i politiky. I přes určitou akademičnost projevu dokázal zaujmout stále příznivce náročnějších pořadů. V pořadu *Z očí do očí*, koncipovaném jako dialog se zajímavými osobnostmi, se objevili například Arnošt Lustig, Josef Škvorecký, Magda Vašáryová, Otto Wichterle, Jiří Grygar, Bolek Polívka a několikrát také Václav Havel. Diváky *Klubu Netopýr* zase upoutaly diskuze na témata jako trest smrti, výročí srpna 1968, otázka sudetských Němců nebo eutanazie. *Klub Netopýr* i *Z očí do očí* si udržely dobrou úroveň i příznivou diváckou odezvu řadu let. Až na výjimky se každoročně odvysílalo minimálně dvanact pokračování každého z těchto cyklů. Antonín Přidal byl za tyto pořady několikrát oceněn, například v roce

1996 získal za mimořádný přínos televizních diskuzí od novinářské sekce Nadace Českého literárního fondu Cenu křepelek. *Klub Netopýr* zmizel z obrazovky po dvanáctileté existenci v roce 2002. Cyklus *Z očí do očí* vydržel o něco déle, poslední díly se natočily v roce 2003.

Na počátku devadesátých let brněnská televize vysílala aktuálně publicistický pořad s názvem *Tady studio Typos* nebo volný cyklus pořadů *Nepolitická publicistika*. Brněnští publicisté se také začali podílet na dlouholetém celostátním cyklu *Náš venkov*, pro který připravovali některá pokračování. Šlo o pořady věnované vesnici a jejím problémům. Brno se také pravidelně podílelo na některých dílech cyklu *Pachatel neznámý*, připravovaného ve spolupráci s policií, a na cyklu *Romale*. V roce 1993 se začal vysílat pořad *Kontakt – speciál*, který předjímal tzv. investigativní publicistiku a nabídl témata jako krádeže aut nebo gambleři. Pořad připravovaný Romanem Svobodou v terénu odhaloval kriminální pozadí sledovaných příběhů.

Od roku 1994 se většina publicistické a dokumentární tvorby brněnského studia objevovala v pravidelném čase a pod jedním názvem. Živě vysílaný pětáctýřicetiminutový magazín *TYPOS* nabízel každý čtvrtek odpoledne divákům pořady různých žánrů i témat. Debatovalo se o problémech v komunikaci, publicisté zabrousili i k otázkám esoteriky či alternativní medicíny a pod titulem *TYPOS* se vysílaly i solitérní dokumenty.

V roce 1995 přichází několik nových publicistických pořadů z Brna. Měsíčník investigativní publicistiky s názvem *Bez pardonu* zaujal, přesto skončil ještě téhož roku. Kromě tohoto samostatného pořadu tvůrčí skupina publicistiky také začala s redakcí zpravodajství spolupracovat na novém magazínu *Souvislosti* a často přispívala i do prestižního investigativního magazínu *Nadoraz*. Podvečerní blok vysílaný pod jednotným názvem *TYPOS* později studio rozdělilo do několika samostatných, někdy i zvlášť vysílaných cyklických pořadů: zábavný soutěžní cyklus *Extrém* byl určený pro mladé duchem. Dokumentaristický měsíčník *Stopy* těžil především z televizního archivu, k povedeným patřily tituly *Nejkrásnější ročníky* (Masarykův okruh), *Janáčkov*

kvarteto a Architekt Bohumil Fuchs. Posledním pořadem podvečerního bloku z Brna byl *Magazín pro ženy*, který přinášel užitečné rady a informace i celoroční soutěž.

Brněnští tvůrci se také podíleli na pořadu *Kulturní magazín*, který se střídavě vyráběl v Praze, Brně a Ostravě. V roce 1994 Brno připravilo třináct vydání *Kulturního magazínu*, v nichž uvedlo jako moderátora nepřehlédnutelného Arnošta Goldflama. V roce 1995 Goldflam pokračoval se svým samostatným pořadem pod názvem *Za dveřmi je A. G.* Goldflam vynikal coby svérázný moderátor pořadu, jeho autorským přínosem byl také výběr témat a spolupráce na scénářích.

V lednu 1999 se na programu ČT1 objevuje nový čtrnáctideník brněnské tvůrčí skupiny dokumentaristiky a publicistiky s názvem *Intolerance?* Tento publicistický pořad zaostřil na oblasti lidské nesnášenlivosti, jeho autoři hledali hranice mezi tolerancí a netolerancí. Po podstatě xenofobie pátral také samostatný dokument *Hooligans*. V roce 1999 přibyl na obrazovce další brněnský pořad – ekologický měsíčník *Divizna*, další rok ho vystřídal jiný ekologický magazín z Brna *Pavučina*. Brno připravovalo také magazín pro ženy *Džem žen*. Cyklus *Géniové, blázni, pábitelé* přinesl v devíti vydáních svědectví o lidech, kteří žijí trochu jinak než okolní svět. Měsíčník *Pestré cesty po vlastech českých* režiséra Břetislava Rychlíka odkrýval s humorem stereotypy mýtů, které si český člověk vytvořil sám o sobě. Od roku 1999 začalo Televizní studio Brno připravovat nový publicistický magazín *Čas pro rodinu*.

V brněnském studiu České televize vznikla během devadesátých let také dlouhá řada pozoruhodných dokumentárních snímků. Do roku 1996 se pravidelně na obrazovku vracel cyklus dokumentárních pořadů *Portréty*. Každým rokem se natočila víc než desítka portrétů zajímavých osobností žijících na jižní Moravě nebo spjatých s tímto regionem, mezi nimi například *Medailon Vlasty Fialové*, *Ach ta léta brněnská a pražská* (o Karlu Högerovi), *O Ivě Bittové*, *Pitínský*, *Páter Martin Středa*, *Já hraju srdcem* (o herci Ladislavu Peškovi) nebo *Milan Uhde*.

Z dalších samostatných dokumentů stojí za pozornost umělecký dokument *Slovenské volby 1994 aneb Předvolební*

guláš v Bratislavě autorů Pavla Jandourka a Romana Svobody, který zachycoval předvolební atmosféru na Slovensku. Režisér a scenárista Pavel Jandourek natočil také dokument o výjimečné galerii na Vysočině s názvem *Sýpka*, v roce 1994 vznikly také portréty dvou básníků – portrét Jana Zahradníčka *Pod lisem lásky* (režie Jiří Vanýsek) a Ivana Jelínka *Říkání na půl úst* (režie Rudolf Tesáček).

Několik úspěšných a oceňovaných dokumentů, ale i hraných snímků natočil v brněnské televizi režisér Petr Hvižd'. V roce 1995 to byl dokument *Možnosti hrdinů*. Na podzim roku 1998 Česká televize uvedla první část třídílného dokumentu *Stínoví vojáci*, který rekonstruoval osudy československých parašutistů vyslaných za 2. světové války z Londýna do Protektorátu Čechy a Morava s tajnými úkoly. Za scénář i režii tohoto triptychu získal Petr Hvižd' několik cen. O rok později Hvižd' natočil dvoudílný dokument *Dukla – Krev a mýtus*, věnovaný legendární a zároveň rozporuplné operaci 2. světové války. Mladý režisér, který na sebe upozornil i na filmovém plátně historickým filmem *Řád*, natočil v brněnském studiu také povídky *Úpis* nebo *Třináctá klec*. Křídla uřala nadějnému tvůrci vážná choroba a předčasná smrt v roce 2000.

V roce 1996 natočil režisér Karel Fuksa dokument *František Josef I. – Soumrak habsburské monarchie*. Portrét císaře, který vládl šedesát osm let, vznikl podle scénáře historika Dušana Uhlíře a připravoval se společně s dolnorakouským zemským studiem ÖRF, díky tomu se v něm objevily unikátní záběry mocnáře. Tvůrčí skupina náboženských pořadů natočila dokumentární pořad o skryté činnosti katolických kněží za totality nazvaný *Kněží v podzemí* (režie Vít Hájek).

V roce 1997 brněnská televize dokončila a odvysílala dokument Břetislava Rychlíka *Ó, ty černý ptáčku (Ó tu kálo čirikléro)*, který zpracovával téma vyvražďování Romů za 2. světové války. Dokument o desítky let zamlčovaném rasovém teroru a o málo známém holocaustu líčil tragická svědectví o válečných osudech českých a moravských Romů.

Dokument o Emanuelu Moravcovi *Až na dno zrady* natočil režisér Karel Fuksa. Příběh muže, jehož jméno se za 2. světové války stalo synonymem kolaborace, byl na

obrazovce České televize uveden v dubnu 1998. Válečnou tematiku měl i další dokument Karla Fuksy *Deník Otty Wolfa* o pohnutých osudech české židovské rodiny ukřivající se za 2. světové války před deportací do Terezína (uveden v únoru 1999). V roce 1998 vznikl také dokument Jiřího Vanýska *Nádherná léta na Provázku* o Divadle Husa na provázku, sestavený ze vzpomínek pamětníků a z ukázek nejúspěšnějších představení této brněnské scény.

V roce 2000 přiblížil osobnost spisovatele a překladatele Ludvíka Kundery dokument *Sedm žvlů* (scénář a režie Břetislav Rychlík), řecký režisér Georgis Agathonikiadis natočil dokument *Řecké děti* mapující osudy Řeků, kteří po válečném exodu v roce 1948 našli druhý domov v Československu. V říjnu byla uvedena první část dvoudílného dokumentárního eseje *Dvojdolí* o osudech významných osobností světové vědy a umění, spjatých svým životem mimo jiné s Moravou (scénář Pavel Aujezdský, režie Vít Korčák). Dokument popisoval životní příběhy malíře Alfonse Muchy, filozofa Edmunda Husserla, architekta Adolfa Loose a vynálezce Viktora Kaplana. Ve spolupráci s historikem Jiřím Pernesem natočil režisér Karel Fuksa dvoudílný dokument *Mexické dobrodružství Maxmiliána Habsburského*.

Na podzim 2000 začala Česká televize uvádět třináctidílný cyklus *Vinitorium Moravicum* s podtitulem *Putování po moravských vinicích a obcích* (scénář Leonard Rajnošek a Rudolf Tesáček, režie Rudolf Tesáček).

Inscenace, filmy, seriály...

Léta běží a brněnské studio dál natáčí televizní inscenace, filmy a od roku 1994 také seriály. Pokračuje natáčení adaptací divadelních her a literárních předloh, například *Případ Salieri* (1991) o vztahu dvou skladatelů Mozarta a Salieriho režírovaný Vojtěchem Štursou, dvoudílná televizní adaptace Čechovovy hry *Racek* (1992) v režii Vladimíra Drhy, oceněná Českým literárním fondem, nebo *Dáma a smrt* (1992), adaptace detektivního románu z amerického maloměsta autora Elleryho Queena, kterou režíroval Milan Růžička.

Z původních inscenací patřily mezi divácky atraktivní tituly inscenace režiséra Miroslava Balajky *Případ s černým vzadu* (1992) a televizní film *Zobani* (1993) režiséra Jiřího Vanýska, který nabídl syrový pohled na šikanu v armádě. Původní televizní film *Veliká stavba* autora Jana Trefulky uvedený v roce 1993 byl thrillerovým příběhem odhalujícím absurdní hrůznost fungování represivního komunistického systému.

Nemálo natočených televizních dramát vyšlo z pera moravských autorů. Tak vznikla například komedie *Slavný Peterka* Arnošta Goldflama (1992, režie Vladimír Kelbl), v níž exceloval v hlavní roli Josef Karlík, *Prosté krutosti* scenáristy (1993, režie Vladimír Drha) o vážně nemocném chlapci a starém profesorovi, inspirovaný životní epizodou profesora Thomayera, nebo hra autora Benjamin Kurase *Nikdy nekončí?* (1994, režie Milan Růžička), psychologický příběh muže, jehož komplikovaný vztah k matce ho pronásleduje i v cizině. Natočeny byly také dvě inscenace spisovatele Ivana Kříže *Na dvojce je Pavarotti* (1993, režie Rudolf Tesáček) a *Noční stráž* (1994, režie Marcel Dekanovský). Podle překladu divadelní hry J. C. Brisvilla *Půlnoční večeře* od brněnské básnířky Zdeny Zábranské vznikla inscenace režiséra Rudolfa Tesáčka (1994). Scénář k inscenaci *Kurýr* napsal podle povídky Jaroslava Durycha Josef Souchop (1994, režie Zdeněk Kaloč). Za zmínku stojí jistě i tvůrčí překlad Strindbergovy divadelní hry *Otec* (1993) od režiséra Ivana Baladi, televizní adaptace líčící nemilosrdný souboj manželské dvojice.

K 50. výročí ukončení války v Evropě byla natočena a uvedena inscenace *Valčík na uvítanou* (1995), na motivy románu Ferdinanda Peroutky *Oblak a valčík* ji napsal a režíroval brněnský tvůrce Antonín Přidal. Dalším projektem byla televizní hra *Na krásné vyhlídce*, která vznikla na základě povídky brněnského spisovatele Jana Trefulky. Za herecký výkon v příběhu o poslední osudové lásce získala Jana Brejchová cenu Pierot a tutéž cenu dostal i Vladimír Drha za režii díla.

V roce 1996 sklidilo pochvalné recenze uvedení Čechových jednoaktovek *Jubileum* a *Námluvy* (režie obou Vladimír Strnisko). Zájem odborné divadelní kritiky vyvo-

lala inscenace *Posel*, inspirovaná divadelní hrou Viktora Dyka (režie Vladimír Kelbl).

Brněnská televize také nadále spolupracovala s jiho-moravskými divadly a zaznamenávala jejich představení. Nejčastěji to byly hry inscenované brněnskou Mahenovou činohrou. V roce 1998 tak televizní kamery zvětšily poslední představení herečky Vlasty Fialové – *Stromy umírají vstoje* Alejandra Casony (1998). O rok později režisér Zbyněk Srba zaznamenal úspěšnou inscenaci Mahenovy činohry *Rok na vsi*, dramatisaci románu bratří Mrštíků. Televize ale nezapomínala ani na další divadelní scény. V brněnském Městském divadle televizní studio zaznamenalo hru *Alžběta Anglická* německého dramatika Ferdinanda Brucknera, v titulní roli se Zdenou Herfortovou, která za

V roce 1999 měl v kinech premiéru film natočený v brněnském televizním studiu Dvojrole. Hlavní roli vytvořila Tereza Brodská, na snímku s Janem Hartlem. Režie Jaromil Jireš.

ztvárnění této role dostala cenu Thálie, nebo komedii *Brouk v hlavě* francouzského klasika George Feydeau (1998). V roce 1997 brněnská televize uvedla také záznam inscenace *Maryša* v avantgardním pojetí Divadla Husa na provázku. V roce 1999 Televizní studio Brno připravilo záznam představení Městského divadla ve Zlíně *Klaun* podle hry Pavla Kohouta *August August, august* s Bolkem Polívkou v hlavní roli. V roce 2000 Česká televize odvysílala „oratorium pro činoherce“ *Jób*, televizní montáž o biblické postavě z inscenace brněnského HaDivadla (režie Jan Antonín Pitínský a Karel Fuksa).

Kromě dramatických pořadů se natáčejí také literární

portréty osobností moravské kultury (O. Mikulášek, J. Skácel, J. Kainar, J. Deml, J. Čep, V. a A. Mrštíkové a další). Za uvedení cyklu portrétů katolických básníků (1997) získal producent Josef Souchop Cenu křepelek. V roce 1998 tvůrčí skupina připravila literárně-hudební dokument *Milý příteli Martinů* o přátelství dvou velikanů, českého skladatele Bohuslava Martinů a řeckého spisovatele Nikose Kazantzakise a o jejich spolupráci na opeře *Řecké pašije* (scénář a režie Georgis Agathonikiadis).

V polovině devadesátých let brněnské televizní studio zabrousilo i do seriálové tvorby. V říjnu 1995 se na obrazovce České televize objevil první díl seriálu kriminálních příběhů *Detektiv Martin Tomsa*. Každý z příběhů byl napsán jiným scenáristou a také o režii se podělilo několik režisérů (Vladimír Drha, Vladimír Kelbl, Václav Matějka a další). Všechny epizody ale spojovala jedna postava soukromého detektiva, kterou ztvárnil Marek Vašut. Tým tvůrců se tak pustil do odvážného pokusu o novou původní detektivku. Uvedení seriálu provázelo na jednu stranu příznivé divácké přijetí, na druhou stranu ale také kritika a rozpaky nad nedokonalým zpracováním, na kterém se podepsala zřejmě i nejednotná režisérská koncepce. Po prvních šesti dílech vznikla ještě druhá řada, která se začala vysílat na ČT1 na podzim roku 1996.

V roce 1997 vyvrcholily dramaturgické přípravy největšího projektu v dějinách brněnské televize – nového pů-

V Dvojroli diváci viděli i Slávku Budínovou a Lubora Tokoše.

V říjnu 1995 se na obrazovce České televize objevil první díl seriálu kriminálních příběhů Detektiv Martin Tomsa s Markem Vašutem v hlavní roli.

vodního televizního seriálu *Četnické humoresky*. Původně se plánovalo třináct dílů, děj seriálu se odehrával v letech 1932–1936 a náměty těžily ze skutečných případů a existence četnických pátracích stanic, předchůdců dnešní kriminální služby. Četnické pátrací stanice byly do té doby umělecky nezpracovanou etapou boje proti zločinu, přestože rozsah jejich práce byl impozantní a leckteré objasněné případy jsou jakoby vystřižené z učebnic kriminalistiky. V seriálu byli četníci ztvárněni tak, jak žili mezi lidmi, v prostředí svých „rajónů“. Na scénářích se vedle režiséra Antonína Moskalyka podíleli Drahoslav Makovička, Pavlína Moskalyková Solo, Miloš Fedaš, Josef Souchop nebo Petr Zikmund.

První řadu *Četnických humoresek* začal režisér Antonín Moskalyk natáčet v roce 1998. První klapka padla 17. srpna. Kvůli natáčení seriálu brněnská televize zřídila stálý ateliér s realizačním zázemím v Jaselských kasárnách v Brně. První část seriálu odvysílala Česká televize v roce 2001. *Četnické humoresky* si získaly velkou oblibu diváků a zařadily se mezi nejsledovanější pořady veřejnoprávní obrazovky. Obrovský divácký zájem byl jedním z hlavních důvodů, proč se seriál později dočkal natáčení dalších dílů.

Kromě Antonína Moskalyka se kvůli kriminálním zápletkám vrátil do Brna také Jiří Sequens. V brněnském studiu natočil malý cyklus *Hříšní lidé města brněnského*. První příběh tohoto minicyklu *Záhadné zmizení Lily Košvancové* se vysílal o Vánocích 1997. Další příběhy *Pekelný stroj*,

Sólokapr a *Hluboká propast* byly dokončeny v roce 1998. Stejně jako v prvním příběhu se i v těchto dílech scenárista a režisér Jiří Sequens vracel pro inspiraci do období svého brněnského mládí. Celý minicyklus odvysílala Česká televize v polovině roku 2000.

V letech 1998 a 1999 se v Brně natočilo také šest komediálních příběhů podle námětů diváků do obnoveného cyklu *Bakalářů*, režíroval je Vladimír Kelbl. V polovině ledna 2000 pak mělo na ČT1 premiéru brněnské vydání *Bakalářů*, které uváděl Arnošt Goldflam.

V produkci brněnského televizního studia vznikly i některé distribuční filmy, které dřív než na obrazovku zamířily na stříbrná plátna. Jedním z nejvýraznějších počínů, pod kterým je podepsáno Televizní studio Brno, byl snímek *Dvojrole* režiséra Jaromila Jireše. Natáčel se v letních měsících roku 1998 a premiéru v kinech měl v roce 1999. Celovečerní sci-fi film vyprávěl o následcích experimentu dvou lékařů, při kterém mladá dívka po nehodě získá mozek umírající staré ženy. V hlavní roli *Dvojrole* zazářila Tereza Brodská, která za svůj výkon ve filmu získala Českého lva. *Dvojrole* byla také jednou z posledních filmových příležitostí pro herečku Slávku Budínovou. Česká televize film v televizní premiéře uvedla 14. května 2000.

Vyhrazeno pro smích a dobrou náladu

Těžko si představit televizní zábavu z Brna bez fenomenálního Bolka Polívky. Moravský král komiků se stal synonymem kvalitní zábavné podívané a *Manéž Bolka Polívky* i v devadesátých letech kralovala televizním večerům. Od úspěšného startu v roce 1987 se šapitó plné gagů a humoru pravidelně vrací na obrazovky. Až na pauzu v roce 1990 a roky 1991 a 1992, kdy se natočilo každý rok jen jedno pokračování, se připravovaly většinou dvě až tři *Manéže* ročně. Jako hosté Bolka Polívky se v ní vystřídali například Marta Kubišová, Ondřej Havelka, Radek Brzobohatý, Marián Labuda, Milan Lasica, Lucie Bílá, Pavel Zedníček, Jiří Suchý, Lenka Filipová, Eva Urbanová, Veronika Žilková, Jožka Černý a mnoho dalších. Téměř

v každé *Manéži* se objevil také zajímavý zahraniční host. Průzkumy divácké sledovanosti ukazovaly velkou úspěšnost každého uvedení pořadu. V roce 2000 se to nejlepší z více než dvou desítek *Manéží* objevilo také v silvestrovském programu České televize, která odvysílala pořad *Vystřiženo z Maněže Bolka Polívky*. Mistrná vystoupení Bolka Polívky a jeho hostů se natáčejí i v novém století a jsou opravdovou stálíci jinak velmi pomíjivého a prchavého televizního éteru.

V roce 1997 se k *Manéži* přidává nový pořad s Bolkem Polívkou nazvaný *Bolkoviny*. Polívka si v něm na svou farmu v Olšanech zval vždy trojici hostů. Pořad byl založený na jejich humorných zážitcích a na příbězích od televizních diváků, které Polívka s osobitostí sobě vlastní vyprávěl. Také *Bolkoviny* si získaly oblibu diváků a se zhruba čtvrtletní pravidelností se vysílaly do roku 2007.

Bolek Polívka ale jistě nebyl jediným, kdo z Brna bavil televizní diváky. Tvůrčí skupina zábavných pořadů natáčela také řadu dalších programů, ať už ryze zábavného charakteru nebo hudebně-zábavné. Například v roce 1992 režisér Eugen Sokolovský mladší natočil zábavnou rodinnou soutěž *Správná rodina*, Karel Fuksa zase vytvořil medailon brněnského herce *To byl Franta Kocourek*.

Brněnská tvůrčí skupina zábavných pořadů se zaměřovala na hudební žánr country a folk a v její produkci se natáčely také hudebně-zábavné pořady věnované dechovce. Vznikaly medailony folkových skupin, záznamy koncertů, příznivcům folku a country byl věnován cyklus *Recitál*, který nabízel ucelenější pohledy na osobnosti těchto žánrů, nebo zavedený cyklus netradičních televizních prezentací Hany a Petra Ulrychových *Bílá místa*, ve kterých se sourozenci Ulrychovi setkávali se zajímavými hosty. Příznivci dechové hudby zase mohli sledovat pravidelný *Klub přátel dechovky* z Brna, dechovkovou hitparádu *Vyberte si šest ze sedmi* nebo cyklus medailonů různých dechových kapel *Nejlepší z Moravy*.

V roce 1993 se vysílal brněnský měsíčník *Kabinet múz*, ve kterém herci, spisovatelé, muzikanti a další osobnosti

brněnské kultury hledali to, čemu se říká *genius loci*. Pořad měl experimentální charakter a ne všechny díly splnily dramaturgický záměr, zejména ve druhé polovině měl *Kabinet múz* stoupající úroveň a dobrý ohlas u náročných diváků. V roce 1994 brněnští tvůrci uvedli na obrazovku magazín *Aport*, do kterého se soustředily všechny pořady věnované folku, country a trampské muzice. V tomto cyklu se objevily například recitály Pavla Lohonky *Žalmana Pocestný do sedmého nebe* a Vlady Redla *Vracaja sa dom*. Kladný divácký ohlas především u starších diváků měly první pořady nového hudebně-zábavného cyklu *Každý jsme nějaký...*, jehož protagonistou byl zpěvák Jožka Černý.

Díky archivním „pokladům“ brněnského studia vznikla střihová vzpomínka na herce Vladimíra Menšíka. Pořad *Silvestry Vladimíra Menšíka* se stal hitem sváteční programové nabídky České televize a má za sebou už mnoho úspěšných repríz.

V roce 1995 se také rozsvěcuje televizní hvězda herce Miroslava Donutila. V brněnském studiu vzniká první význam jeho klubového vystoupení *Pořád se něco děje*. Donutilovo povídání o přátelích a jeho hereckých začátcích se vysílalo v silvestrovském programu, do kterého brněnské studio přispělo také pořadem *Silvestr s Moravankou* a pořadem trampských písniček *Vzhůru na Olymp*.

V roce 1996 se začal vysílat nový cyklus tzv. komorních show *Přezůvky s sebou*. Protagonisty pohodového pořadu byli populární písničkáři Jan a František Nedvědovi. Oba bratři a později jen Jan si zval před televizní kamery své přátele, hudebníky a další kulturní osobnosti. Cyklus přetrval až do roku 1999 a těšil se solidnímu diváckému zájmu.

Brněnské televizní studio v roce 1999 spolupracovalo také se slovenským „bavičem“ Milanem Markovičem, vznikla tak talk show *Na rovinu*, která vystřídala dřívější Markovičův pořad *Na šikmé ploše*.

11. února 1999 se na programu ČT1 poprvé objevuje zábavná talk show Haliny Pawlowské *Banánové rybičky*. Tím začíná nová éra brněnské televizní zábavy. Humorná vyprávění Pawlowské a jejích dvou hostů koncipovaná jako odpovědi na otázku: „Jak přežít...“ (různé životní nástrahy,

lidské vlastnosti atd.) a později: „Jak si užít...“ (to či ono) si získala mnoho pravidelných a vděčných diváků. Pořad se stal na dlouhou dobu nejsledovanějším zábavným cyklem na obrazovkách České televize. Obliba pravidelné talk show vyvrcholila diváckou cenou TýTý za pořad roku v letech 2000 až 2002. *Banánové rybičky* se natáčely v brněnském studiu vždy před živým publikem, u jejich režie se vystřídali Petr Sladký, Karel Czaban a Petr Ryšavý. Mořem televizních programů proplouvaly *Banánové rybičky* až do roku 2007. Do té doby se natočilo více než tři sta pokračování, ve kterých se po boku Haliny Pawlowské vystřídaly stovky hostů většinou ze světa show businessu.

Soutěže pro malé i velké

A pokračovala také velká tradice brněnské televizní produkce – soutěže. V roce 1992 začalo brněnské studio vysílat soutěžní cyklus pro děti *Hip Hap Hop*. Duchovními otci soutěže byli dramaturg Jiří Stejskal a režisér Eugen Sokolovský mladší. Pestré soutěžní klání pro děti školního věku mělo znamenitý ohlas u malých diváků, kteří se prostřednictvím soutěže nejen pobavili, ale také nenásilnou formou vzdělávali. Moderátorem soutěže byl nejprve Roman Svoboda, v roce 1993 štafetu převzal Petr Horký. Oblíbený pořad, který navazoval na někdejší brněnskou soutěž *Kámen, nůžky, papír*, se udržel až do konce roku 1999.

V letech 1993–1995 vysílalo brněnské studio každý týden také rychlý vědomostní kvíz pro teenagery *Ypsilon*. Ten sice několikrát nešťastně změnil svůj vysílací čas, přesto si dokázal najít své stálé diváky. Kromě soutěží prioritně určených dětem se ale vyráběly i soutěžní pořady pro starší diváky. Od roku 1995 například zábavná vědomostní soutěžní hra *Pyramida*. K její oblíbě přispělo pestré zadávání soutěžních otázek a jejich spjatost s českou historií nebo s vlastivědou. Soutěž byla určena všem věkovým skupinám, oblíbě se těšila zvláště u seniorů. V netradiční roli moderátora soutěže se představil herec Pavel Soukup. Vysílání *Pyramidy* skončilo v prosinci 2000.

O další soutěži, která se zrodila v brněnské televizi, se

rozhodně nedá říct, že by měla jepičí život. První vydání nové vědomostní soutěže *AZ-kvíz* se vysílalo prvního ledna 1997. Soutěž připravoval původně pro úterní a čtvrteční podvečery na ČT1 tým brněnského studia pod vedením režiséra Eugena Sokolovského mladšího. Pilotní pořad *AZ-kvízu* vznikl na jaře 1996 a v zimních měsících téhož roku se natáčely první díly. Česká televize tehdy potřebovala krátký, rychlý soutěžní pořad do podvečerního času a *AZ-kvíz* tomuto zadání vyhovoval. Soutěžní pořad je zřejmě rekordmanem televizní vytrvalosti, od roku 1997 nezmizel z televizního programu a o účast v soutěži se neustále hlásí další a další zájemci. V moderování oblíbeného pořadu se střídají Eva Machourková a Aleš Zbořil.

Brněnská televize dětem

Nejen soutěže, ale i magazíny a hlavně pohádky – to všechno připravovala tvůrčí skupina, která měla v popisu práce bavit ty nejmladší u obrazovek. Od roku 1993 se každý týden vysílal magazín pro dětské diváky *Oáza*. Do něj se zařazovaly *Návštěvy v ZOO*, písničky, soutěže či původní dokumenty, například volný cyklus *Jak se dělá...* či rubrika *Škola za školou*. V roce 1997 se magazín začal vysílat v novém vysílacím čase a pod novým názvem *Studio Oáza*. Pravidelný dětský magazín se nově vysílal ve středu, s celou řadou rubrik a soutěžní hrou *Kasematy*, která od 1. dubna 1998 nahradila dosavadní *Hledání pokladu*, natáčené v prostředí hradu Svojanov. Talentované děti z celé republiky se měly možnost zúčastnit autorské soutěže *Písnička pro Oázu*. V cyklu *Třináctá komnata* hledali tvůrci řešení různých záhad (například hrob hraběte Drákuly v Rumunsku nebo světélkující stěny jihlavského podzemí), pořad *Kuriozity a rekordy* byl složen z reportáží o netradičních závodech v netradičních disciplínách. V rámci *Klubu cestovatelů Studia Oáza* provázal Alois Bradáč cestami dávných civilizací v Mexiku a Miroslav Šebela přírodou v povodí Orinoka. *Studio Oáza* později nahradil nový magazín pro „náctileté“ s názvem *Kometa*. Nový týdeník písniček a zajímavostí byl zaměřený na publikum

ve věku vyšších tříd základních škol.

Svět dětské fantazie ožíval také v seriálech, televizních příbězích a pohádkách natočených v produkci brněnského televizního studia. V roce 1993 studio natáčelo v zakázce v Ateliérech Zlín seriál Edgara Dutky a Jiřího Kubička *Medvědi nic nevědí* v režii Drahomíry Králové, který byl uveden v roce 1994. Josef Pinkava zase natočil příběh první lásky podle Stanislava Rudolfa *Zázračné dítě*.

Největším a nejnáročnějším počinem roku 1993 byla filmová pohádka scenáristy Pavla Aujezdského podle předlohy Boženy Němcové *Sedmero krkavců*. Režisér Ludvík Ráža a kameraman Jakub Nosek ji natáčeli v působivých exteriérech na Pálavě, na Českomoravské vrchovině, na hradě Pernštejn, v Boskovicích a v Moravském krasu. Znamenité herecké obsazení (Mária Podhradská, Radoslav Brzobohatý, Jana Hlaváčová, Boris Rösner, Ivana Chýlková, Michal Dlouhý a další) i baladické pojetí pohádky rozhodlo o jejím diváckém úspěchu. Pohádka byla uvedena na Štědrý den v hlavním vysílacím čase a patřila k nejsledovanějším pořadům roku na obrazovce České televize. Získala také zvláštní cenu mezinárodní poroty na festivalu filmů pro děti Diver Cine v Montevideu.

V roce 1994 byla natočena veselá pohádka *Jak se stal švec Dratvička tchánem pana krále*. O rok později Brno uvedlo *Pohádku o Faustovi*, nové zpracování staré legendy v úpravě pro mladého diváka, a ve svátečním vánočním vysílání *Sen o krásné panně*, výpravnou pohádku na motivy klasické předlohy Boženy Němcové.

V roce 1996 brněnské studio České televize připravuje a natáčí svůj vůbec první distribuční film. Filmová pohádka *Lotrando a Zubejda* režiséra Karla Smyczka byla do té doby nejnáročnějším projektem studia. Scénář této filmové komedie napsal, inspirován pohádkami Karla Čapka, Zdeněk Svěrák, jeho písničkové texty zhudebnil Jaroslav Uhlíř. Dlouhometrážní film se natáčel v českém a bulharském prostředí. Pohádka o loupežnickém synkovi, který vyléčí nemocnou princeznu solimánskou, měla hvězdné herecké obsazení (Jiří Strach, Barbora Seidlová, Pavel Zedníček, Arnošt Goldflam, Marián Labuda, Jiří Pecha, Jiří Lábus, Naďa Konvalinková, Ljuba Krbová, Vladimír Javorský,

Ladislav Gerendáš a další). Dokončovací práce spadaly do roku 1997, kdy byl také film uvedený do kin. *Lotrando a Zubejda* měl po svém uvedení v kinech znamenitý divácký ohlas, dlouhodobě se udržel v žebříčku nejnavštěvovanějších filmů, příznivé bylo i přijetí odbornou kritikou. Televizní premiéru měl *Lotrando a Zubejda* na Štědrý den roku 1998. Pohádku sledovalo víc než dva a půl milionu diváků.

V roce 1997 brněnská televize natočila také další pořady pro děti: dobrodružný televizní film z prostředí letního dětského tábora *Přijed' si pro mě, tady straší* režíroval Eugen Sokolovský mladší. Premiéru měla romantická orientální pohádka *Prsten a řetěz*, vedle mladých brněnských herců tu v komických rolích vystupovali Jitka Molavcová a Pavel Zedníček, a pohádka na české motivy *Jak se stal Kuba mlynářem* s písničkami a hudbou Petra Ulrycha. V roce 1998 byly natočeny další pohádkové příběhy *Jak kováři přišli k měchu* a *O bojácném Floriánkovi*.

První den roku 1999 Česká televize odvysílala pořad *Zlatý oříšek 1998*, záznam slavnostního udílení cen dětem, které dokázaly něco mimořádného, obecně prospěšného nebo dosáhly ojedinělých výsledků ve vědeckých oborech či uměleckých nebo sportovních disciplínách. V tradici záznamů z udílení těchto dětských cen pokračuje brněnské studio i v současnosti.

Pohádka Lotrando a Zubejda v režii Karla Smyczka byla natočena v roce 1996. Na snímku Jiří Strach a Pavel Zedníček.

*Princezna Zubejda v podání
Barbory Seidlové (z pohádky
Lotrando a Zubejda, 1996).*

Kouzlo melodie

Od devadesátých let se začalo brněnské televizní studio výrazně profilovat jako tvůrce pořadů věnovaných klasické, folklorní a jazzové hudbě, ale také hudbě duchovní nebo žánrů etno a world music. Nemalou zásluhu na tom má dramaturgická práce Marie Kučerové, která dokázala pro diváky České televize přivést ze světa i objevit doma a zprostředkovat opravdové hudební lahůdky. Brněnské hudební pořady vycházejí z úzké spolupráce s místními hudebními tělesy a pravidelnými festivalovými akcemi. Každoročně se připravují přenosy a záznamy velkých koncertů, například z festivalů Moravský podzim, Conentus Moraviae či z Velikonočního festivalu duchovní hudby.

Brněnská televize se také vrací na operní jeviště. V roce 1990 v Janáčkově divadle kamery a mikrofony zaznamenaly legendární provedení Verdiho opery *Nabucco*, v roce 1995 vzniká záznam další Verdiho opery *Síla osudu*. Pozoruhodným projektem brněnského studia byl také v roce 1999 přímý přenos Janáčkovy opery *Z mrtvého domu*, mimořádně zdařilé operní inscenace moderního díla.

V oblasti jazzu televizní studio spolupracuje se dvěma mezinárodními festivaly (Olomouc, Hradec Králové) a zaznamenává vystoupení předních světových hudebníků tohoto žánru. Brněnské studio přispívalo pravidelně

do cyklu *To nejlepší z klasiky*. Aktuální dění regionu ve všech nekomerčních hudebních oblastech mapoval v roce 1993 hudebně publicistický cyklus *P.S. Music*. Od ledna 1995 se začal vysílat v Brně připravovaný hudební magazín *Notes*, který s měsíční pravidelností seznamoval s talentovanými osobnostmi, zajímavými projekty a událostmi hudební scény v moravském regionu. V roce 1999 byl tzv. „magazín hudební tolerance“ díky spolupráci s francouzským hudebním kanálem Muzzik „překřtěn“ na *Notes-Muzzik* a přinášel aktuální informace o současné evropské hudbě.

V brněnském studiu ČT vznikla také řada pozoruhodných hudebních dokumentů. V roce 1993 to byl osmidílný cyklus dokumentů o hudebních sbírkách Moravy *Orbis Musicae Pictus*. Největším úspěchem roku 1994 byl autorský hudební dokument Rudolfa Chudoby *Tenkrát zlatým písmem...* o první české opeře a jejím autorovi, barokním skladateli Františku Václavu Míčovi. Vznikl neobvyklým spojením dokumentu z natáčení CD a šarmu průvodce Ondřeje Havelky. Režisér Petr Hajn natočil portrét Idy Kellarové *Dílna duše* (1996) a dokument o Leoši Janáčkovi *K čemu se přiznávám* (1998). Ondřej Havelka byl autorem netradičního portrétu mladé úspěšné pěvkyně *Mezzosoprano – Magdalena Kožená* (1997). V roce 1998 tvůrčí skupina natočila dokument *Italianissimo – Antonio Salieri*, který sledoval Salieriho stopy v Itálii, ve Vídni i na Moravě a představoval unikátní nahrávky Salieriho hudby (scénář a režie Rudolf Chudoba).

Důležitým tématem brněnských hudebních pořadů byl a je folklor. Televize skoro žádný rok nechyběla na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici. Z jednotlivých ročníků největší akce svého druhu v zemi vznikla řada dokumentárních pořadů. Taneční bohatství českých a moravských krajů zachycoval také hudebně dokumentární cyklus *O písničkách a tancování* (1995).

Výjimečnou událostí roku 1997 byl charitativní koncert na podporu dostavby rajhradského hospice. Händelovo oratorium znělo 18. října nejen v mnoha velkoměstech na celém světě, ale v přímém přenosu také v Santiniho chrámu ve Křtinách u Brna. Pořad *Händelův Mesiáš*

pro Hospic dokumentoval tuto unikátní akci. Koncert ve prospěch prvního hospicu na Moravě se zopakoval také v roce 1999, přímý přenos se tentokrát uskutečnil z katedrály sv. Petra a Pavla v Brně.

Prostor pro víru

V devadesátých letech se začíná v brněnském televizním studiu formovat zcela nový typ pořadů s náboženskou tematikou. Témata, která do roku 1989 neměla na televizní obrazovce prakticky žádný prostor, si tak nacházejí cestu především k věřícím divákům.

Tvorbu pořadů věnovaných víře a duchovnu symbolicky odstartovala významná událost roku 1990 – české a slovenské věřící po dlouhých letech totality navštívila hlava katolické církve, papež Jan Pavel II. Jeho návštěva se stala spontánní demonstrací znovu obnovené svobody vyznání. Připravit přímý přenos z návštěvy papeže na Velehradě byl pro pracovníky brněnské televize jeden z nejnáročnějších úkolů a zároveň největších zážitků v prvních měsících svobodného vysílání.

Nejvýznamnějším náboženským pořadem spoluvytvářeným brněnským studiem je už od roku 1990 *Křesťanský*

*Přenos návštěvy papeže
Jana Pavla II. na Velehradě
22. dubna 1990.*

*Papež Jan Pavel II.
na Velehradě 22. dubna 1990.*

magazín. Na jeho přípravě se podílí všechna studia České televize. Na brněnských vydáních magazínu nejen pro věřící spolupracoval celý tým scenáristů, do roku 1995 byl režisérem Aleš Lowák, později se v režii střídá širší okruh tvůrců. Během let svého vysílání se magazín věnoval nejrozličnějším tématům a aktuálním problémům z křesťanského světa. Brněnský *Křesťanský magazín* se neomezil jen na dění na jižní Moravě, ale cestoval i za hranice. V roce 1995 vzniklo například šest dokumentů z návštěvy Izraele, dva z nich byly věnovány třítisíciletému výročí založení Jeruzaléma. Magazín dokumentoval také třeba pouť českých a moravských věřících do Říma a jejich návštěvu u papeže Jana Pavla II. v roce 1996.

Dramaturgii náboženského vysílání měl od roku 1995 na starosti Jiří Florian. Kromě příspěvků do *Křesťanského magazínu* jeho centrum začalo vysílat přímé přenosy bohoslužeb. Pravidelně se přenáší slavnostní bohoslužba z Velehradu ke svátku Cyrila a Metoděje nebo velikonoční bohoslužba z Blahoslavova domu na Velký pátek. V roce 1995 brněnské studio zprostředkovalo divákům kanonizační mši z Olomouce, kterou sloužil papež Jan Pavel II. u příležitosti svatořečení Jana Sarkandra a Zdislavy z Lemberka, přenos přebírala řada evropských televizí.

Náboženské tematické se věnovaly i dokumentární cykly nebo samostatné dokumenty. V roce 1993 vznikl kulturně

historický cyklus *Kalendář*, který připomínal postavy svatých, uctívaných v českých zemích. Hodinový dokument *Kněží v podzemí*, který mapoval život církve v době čtyřicetileté nsvobody, natočil režisér Vít Hájek v roce 1996. Pro rok 1997 tvůrčí skupina náboženských pořadů připravila dokument *Příběh svatého Vojtěcha*, k tisíciletému výročí umučení světce. Pořad se natáčel v Itálii, Polsku a Německu a vysílán byl při příležitosti další návštěvy papeže Jana Pavla II. v České republice. V roce 1999 vznikl netradiční portrét známé duchovní autority *Mosty Tomáše Halíka*. Životní osudy muže, který byl v roce 1950 tajně vysvěcen na biskupa, líčil *Portrét Karla Otčenáška*.

31. března 1990
– přenosové vozy u kostela
sv. Jakuba v Brně
při příležitosti vysvěcení
Vojtěcha Cikrleho
na biskupa brněnského.

NA PRAHU NOVÉHO TISÍCILETÍ

Přelom století byl zlomový i pro Českou televizi. V roce 2000 vyvrcholila nestabilita ve vedení veřejnoprávního média bouřemi a protesty, které proti sobě postavily dvě skupiny televizních pracovníků, umělců i politiků. Vypukla televizní krize, která se nevyhnula ani Brnu. Koncem devadesátých let sílila kritika ředitele studia Zdeňka Drahoše. Někteří brněnští televizní tvůrci a umělci upozorňovali na nedostatky v hospodaření, Drahošovi vyčítali špatnou

dramaturgii brněnské televize a také neobjektivnost a nevyváženost jejího zpravodajství. Drahoš nařčení z hospodářských deliktů i další kritiku odmítal s tím, že za vším stojí personální ambice oponentů. Jeho tvrzení potvrdila i mimořádná kontrola hospodaření brněnského studia nařízená tehdejším generálním ředitelem Dušanem Chmelíčkem. V prosinci 2000 ale vystoupilo devět redaktorů zpravodajství brněnského televizního studia s prohlášením, které potvrzovalo vysílání skryté reklamy v regionálním zpravodajství. Vedení studia podle nich také zasahovalo do natáčení a ovlivňovalo obsah zpravodajství ve prospěch některých politických stran. Signatáři prohlášení požadovali odvolání televizní rady, která podle nich selhala jako nástroj veřejné kontroly, a zároveň nové prošetření situace v brněnském studiu.

Pražská televize zažívala tou dobou ještě větší dramata a absurdnosti, jako byla třeba ochranka před zpravodajským velínem, která na Štědrý den přestala pouštět dovnitř některé zaměstnance, nová ředitelka zpravodajství Jana Bobošíková, která začala rozdávat neloajálním pracovníkům výpovědi, první shromáždění veřejnosti na Kavčích horách i politici bivakující spolu se zaměstnanci v zabarikádované budově televize. A také v historii ČT dosud nevídaná věc – na první svátek vánoční uprostřed dne černá obrazovka. Vedení televize přerušilo vysílání a polední zprávy nahradilo titulkem. I v dalších dnech byl odpojován signál v době vysílání „nekontrolovaného vedením ČT“ a vedle zpravodajství připravovaného protestujícími zaměstnanci se paralelně objevila druhá verze zpráv, která dostala přezdívku podle nově jmenované ředitelky zpravodajství „Bobovize“.

Poslední dny roku byly bouřlivé i v Brně. 28. prosince se před brněnským studiem České televize v Jezuitské ulici sešla skupina lidí, která sledovala zpravodajský pořad *Události* připravený revoltujícími redaktory na Kavčích horách. Velkoplošné promítání na zeď kostela provázelo sbírání dalších podpisů před vchodem do studia. Zástupce redakce tehdy oznámil, že redakce i nadále hodlá připravovat *Jihomoravský večerník*, a pokud bude znemožněno jeho řádné vysílání, bude promítán na ulici. Regionální zpravodajství

z jižní i severní Moravy již v tu dobu nemohla sledovat většina diváků, protože České radiokomunikace odpojily na příkaz generálního ředitele ČT od vysílačů kromě pražské redakce i studia v Brně a Ostravě. Následující den redakce zpravodajství vyzvala ředitele Drahoše k rezignaci.

Nový rok 2001 začal v České televizi stávkou. Televize vysílat nepřestala, hromadný protest zaměstnanců připomínal jen nápis Stávka pod logem ČT na obrazovce. Na náměstích v Praze, Brně i Ostravě pokračovaly demonstrace. Generální ředitel Jiří Hodač rezignoval. Během ledna pak poslanci odvolali Radu ČT a schválili výrazné změny v zákoně o České televizi. Sněmovna pak vybrala prozatímního ředitele ČT Jiřího Balvína, kterého později nově zvolená televizní rada potvrdila ve funkci jako řádného generálního ředitele. Desátého února 2001 byla stávka v České televizi ukončena.

V první polovině roku 2001 nastaly změny i v brněnské redakci zpravodajství. Novým šéfem redakce se stal Jiří Šindar, který ve zpravodajství České televize působil už na přelomu osmdesátých a devadesátých let. V té době podali výpověď redaktoři, kteří se během krize v České

Živé zpravodajské vstupy umožňuje od roku 2005 nový satelitní SNG vůz. Na snímku Jozef Adamkovič a Milan Daněček.

televizi aktivně zapojili do stávky. Nesouhlasili s výběrem nového šéfredaktora a jeho koncepcí. Zanedlouho Jiřího Šindara vystřídal ve vedení zpravodajské redakce Petr Šuleř.

Zdeněk Drahoš zůstal v čele brněnského televizního studia až do roku 2003. Po jeho odvolání byl vedením studia pověřen dosavadní šéf zvukové techniky Radomír Kos. Na místo šéfredaktora nastoupil Roman Ondrůj. V listopadu 2003 pak dostalo brněnské studio nového ředitele. Stal se jím Marián Kleis, dosavadní ředitel košického studia Slovenské televize. Dlouho ale v čele brněnské televize nezůstal, na přelomu let 2004 a 2005 odešel a novým ředitelem studia byl jmenován Vladimír Karmazín, do té doby vedoucí ředitelova sekretariátu. Od ledna 2008 je ředitelem studia Karel Burian, který funkci získal v řádném výběrovém řízení.

Delší a rychlejší zprávy

První roky nového tisíciletí prožívá brněnské televizní zpravodajství řadu velkých změn.

Od září 2001 se mění podoba Jihomoravského večerníku. Dvakrát delší zpravodajský blok startuje každý všední den

Pořad Adresa: střední Evropa seznamoval se zajímavostmi z okolních zemí. Na snímku moderátor Michal Fila.

nově před osmnáctou hodinou. Prodloužení vysílání znamená víc zpráv a reportáží i větší pracovní nasazení celého týmu redakce, která musela nabrat posily, aby zvládla pokrývat dění v celém regionu. Večerník se přitom nemezuje jen na Jihomoravský kraj, ale přináší aktuality i z dalších oblastí, kam sahá regionální televizní signál z Brna, tedy také ze Zlínského kraje, kde má brněnská zpravodajská redakce svou pobočku, a zároveň brněnské vysílání přebírá příspěvky od reportérů olomouckého zpravodajského studia ČT a z Vysočiny.

Zpravodajské štáby brněnského studia zaznamenávaly i během dalších let stovky událostí, které hýbaly regionem. Každý den něco jiného a přitom pořád dokola. Z vinice na radnici, od nehody k Ústavnímu soudu nebo na tiskovou konferenci ombudsmana, z výstaviště do soudní síně... Jsou ale události a případy, na které redaktoři a kameramani ani po letech jen tak nezapomenou. Třeba když v létě roku 2001 sledovali napínavé pátrání po ztracených sourozencích Vosmanských i smutný konec celého vyšetřování, v roce 2002 to byly ničivé záplavy, které znovu zasáhly republiku, a k zatopeným domům na Moravě se vyjíždělo i v dalších povodňových letech 2006 a 2010. V dubnu 2004 byly kamery například u tragického výbuchu plynu, který otřásl domem v brněnské Tržní ulici a stál život čtyři lidi. Rok nato brněnské zpravodajství mapovalo vedle spousty jiných aktualit, kauz a témat třeba požár hradu Pernštejn a jeho následky. A bylo to také Televizní studio Brno, které se rozhodlo vyhořelé památce pomoci a založilo veřejnou sbírku, která vynesla přes jeden milion korun. Na opravy poničeného hradu tak částečně přispěli i televizní diváci.

Kromě *Jihomoravského večerníku* brněnská zpravodajská redakce připravovala pravidelné vstupy do *Dobrého rána s Českou televizí*, vysílaného z Prahy. V sobotní poledne se začal vysílat půlhodinový magazín *Týden v regionech* a v neděli *Toulavá kamera*, mozaika zajímavých reportáží z různých míst republiky, která se ale později vysílala pouze z Prahy. Od roku 2004 ji pak v neděli brzy ráno nahradila stříhová skládanka z reportáží uplynulého týdne *Zajímavosti z regionu*. Těmito pořady začalo brněnské

*„Tudy asi neprojedeme...“
Při natáčení povodní čekají
na zpravodajské štáby
mnohé nástrahy.*

*Zlínský štáb
při jednom natáčení povodní
v roce 2008.*

studio naplňovat kvótu regionálního zpravodajství, kterou stanovoval novelizovaný zákon o České televizi.

Největší zlom, který zásadně změnil tvář a dynamiku nejen brněnského, ale celého zpravodajství České televize, byl start ryze zpravodajského programu ČT24 v květnu 2005. Reportáže i aktuální živé vstupy a telefonáty od brněnských a zlínských redaktorů přímo z terénu se od té doby objevují prakticky celý den během kontinuálního vysílání prestižní zpravodajské stanice. Od začátku roku 2006 získalo brněnské studio nový digitální satelitní přenosový vůz SNG, který začala především zpravodajská redakce využívat na živé vstupy ze zásadních událostí. Jeho plné nasazení na sebe nenechalo dlouho čekat. Při povodních na jaře 2006 členové brněnské zpravodajské redakce s tímto vozem připravovali desítky pravidelných zpravodajských vstupů z míst, kde nejvíc hrozila nebo škodila velká voda.

Od té doby má přenosový vůz a jeho osádka jen málokdy šanci si na nějakou dobu oddechnout. V době soudního procesu v takzvané kuřimské kauze prakticky nepřetržitě parkoval před brněnským krajským soudem. V jednom z nejsledovanějších a nejzamotanějších kriminálních případů poslední doby mohli diváci v přímém pře-

Přímé přenosy jsou nedílnou součástí výroby brněnské sportovní redakce. Na snímku kameramani František Hostaša a Michal Peloušek.

nosu sledovat čtení obžaloby i rozsudek nad šesticí tyranů, kteří terorizovali dva malé chlapce. Na podzim 2009 redakce mapovala vše, co se dělo kolem návštěvy papeže Benedikta XVI. v Brně, od reportáží o náročných přípravách celého města i církve až po živé vysílání z tuřanského letiště, kde hlavu katolické církve přivítaly davy věřících.

Pro ČT24 začala brněnská redakce zpravodajství vyrábět i celé pořady. Střídavě s Ostravou připravovala *Regiony ČT24*, které každý všední večer shrnuly nejdůležitější a nejzajímavější zprávy z různých koutů republiky. Reportáže krajských zpravodajů doplňovaly živé rozhovory s hosty na aktuální témata. Tento pořad zmizel z programu ČT24 na konci roku 2009. V letech 2007 a 2008 zpestřoval zpravodajské vysílání „Čtyřadvacítka“ každé sobotní dopoledne týdeník *Adresa: Střední Evropa*. Zpravodajský magazín nabízel komentovaný pohled na dění u našich sousedů. Pořad moderovali Eva Hanzlová a Michal Fila a brněnští reportéři díky němu cestovali daleko za hranice jihomoravského regionu. Dalším pořadem, kterým brněnská redakce přispívá do zpravodajského vysílání ČT24 dodnes, je *Kultura v regionech*. Vysílá se pravidelně v sobotu odpoledne a přibližuje z různých pohledů kulturní život mimo metropoli.

Sportovní redaktor Martin Kozák při jednom z rozhovorů.

Na snímku s kameramanem Jiřím Černošákem.

Moderátoři Událostí v regionech: zleva Michal Fila, Lenka Solanská a Petr Malý.

Sportovní redaktor Petr Kubásek při rozhovoru s tenisovou legendou Ivanem Lendlem v listopadu 2010 v Ostravě na exhibici tenisových legend.

V roce 2007 se regionální zpravodajství na ČT1 rozdělilo do dvou relací v jednom všedním dni. *Jihomoravský večerník* v 18 hodin se zkrátil na 15 minut a přibyla nová relace *Události v regionech*, vysílaná před půl osmou večer bezprostředně po celostátních *Událostech*. Tento experiment skončil v listopadu 2008, kdy na základě programového rozhodnutí z Prahy začalo brněnské televizní studio vysílat opět jen jednu zpravodajskou relaci za den, trávající 25 minut. Současně nastala jedna z nejvýraznějších změn ve vysílání brněnské televize, protože po dlouhých letech přišlo televizní zpravodajství z Brna o tradiční název *Jihomoravský večerník*, a vysílá teď pod titulkem *Události v regionech*. V roce 2010 získala nové prostory v centru města zlínská redakce, která je nedílnou součástí brněnského zpravodajského týmu. Plně vybavené vysílací studio umožňuje živé vstupy, bilaterály a moderované diskuze ze Zlína.

Větší prostor dostává také sportovní zpravodajství, a to nejen v regionálních zpravodajských pořadech. Samostatně vyrábí přímé přenosy z nejvyšších domácích soutěží ve fotbale, hokeji a dalších sportech. Brno rovněž připravuje příspěvky pro zpravodajsko-publicistické pořady pražské redakce sportu. Velice dobré postavení brněnské redakce v ČT potvrdila také účast redaktora Ondřeje Tomka na olympijských hrách ve Vancouveru v roli komentátora

a dalších dvou redaktorů Petra Kubáska a Tomáše Lachmana jako moderátorů v pražském olympijském studiu.

Komentování přímých přenosů je běžnou rutinou brněnských redaktorů sportu. Uprostřed snímku Ondřej Tomek.

Přejeme Dobré ráno z Brna a nebuďte Sama doma

Leden 2005 – od této doby už brněnská televize nepřeje divákům v živém vysílání jen dobrý večer, ale provází je i při probuzení. Brněnské studio začíná vysílat *Dobré ráno z Moravy a Slezska*. Dvouapůlhodinové živé ranní vysílání je regionální mutací osvědčeného formátu, začalo se vysílat souběžně s pražským vysíláním *Dobrého rána*. Zatímco v českých regionech mohli diváci od 5.59 do 8.30 na prvním programu ČT sledovat vysílání z Prahy, na Moravě si ve stejný čas naladili pořad, který střídavě připravovalo brněnské a ostravské studio. Brno vysílalo každý sudý týden od pondělí do pátku, Ostrava přebírala štafetu v liché týdny. Pestrý ranní proud plný rozhovorů se zajímavými hosty, reportáží i aktuálních zpravodajských vstupů nepostrádal ani pravidelné dopravní informace, předpovědi počasí nebo pozvánkový servis. V rolích průvodců ranním vstáváním se postupně vystřídali Petra Polzerová, Jakub Železný, Monika Brindzáková, Jan Souček, Michal Fila, Soňa Šuláková, Petr Malý, Martin Sláma,

*Hosty Bolkovin byli v roce
2006 i manželé
Dagmar a Václav Havlovi.*

*Bolek Polívka pozval
do svých Bolkovin řadu
známých tváří.
Byl mezi nimi i Karel Gott
(uprostřed snímku Jiří Pecha).*

*Herec Ivan Trojan
se v Maněži Bolka Polívky
náramně bavil.*

S Evou Holubovou se Bolek Polívka potkal před kamerami mnohokrát. V roce 2010 ji pozval do Maněže.

V roce 2010 popřál Bolek Polívka ve své Maněži k životnímu jubileu kamarádovi, herci Jiřímu Pechovi.

Arnošt Goldflam při natáčení cyklu o českých a moravských jeskyních Vzhůru dolů.

*Halina Pawlowská
bavila diváky v Banánových
rybičkách. Na snímku se
svými hosty Janem Budařem
a Hanou Zagorovou.*

Petr Minařík, Jiří Gruntorád, Lea Surovcová, Josef Kvasnička a další.

Dobré ráno z Moravy a Slezska vznikalo původně v redakci zpravodajství Televizního studia Brno. Od září 2008 se ranní vysílání z Brna a Ostravy přesunulo z prvního programu ČT na druhý a zkrátilo název na *Dobré ráno*. Ustoupilo tak novému *Studiu 6* vysílanému z Prahy.

*Eva Machourková
s Alešem Zbořilem patří
neodmyslitelně k populárnímu
AZ-kvízu.*

Změnily se i moderátorské dvojice a dramaturgie pořadu se víc zaměřila na představení populárních a ve svém oboru vynikajících osobností. V roce 2010 přešla výroba pořadu pod centrum zábavy a změnil se i jeho charakter. Nově je vysílán na „Jedničky“ pro celou republiku, zatímco pražské ranní vysílání se stěhuje na ČT24 a dostává čistě zpravodajský ráz. Naproti tomu *Dobré ráno* se víc profiluje jako pohodový lifestylový magazín zaměřený na zajímavé hosty z kultury, show businessu i jiných branží. Česká televize tak nabízí svým ranním divákům dvě alternativy, dva odlišné typy pořadů, ze kterých si mohou

Sama doma z brněnského studia moderovaly zpočátku Jana Musilová s Petrou Špičkovou.

Janu s Petrou později v Sama doma vystřídaly Soňa Šuláková a Tereza Stýblová.

Investoři čekají v doupěti na svoji příležitost v reality show Den D. Na snímku pětice investorů z první řady pořadu: zleva Dana Bérová, Ondřej Bartoš, Tomio Okamura, Marta Nováková a Ivan Pilný.

Záhadolog Honza Vrabec v podání Jana Adámka v pořadu Záhady Toma Wizarda. Za ním kameraman Jiří Kovář.

vybrat ten, který lépe vyhovuje jejich zvědavosti či náladě. V *Dobrému ránu* se mění i tváře moderátorů, v průběhu týdne už se nestřídá víc moderátorských dvojic, ale od pondělí do pátku diváky z obrazovky zdraví jediné moderátorské duo, v brněnském vysílání to byli nejprve Daniela Révai a Jiří Filip, v současnosti lidem u televizorů zprjemňují vstávání Monika Brindzáková s Janem Musilem.

Každý druhý pátek vstupuje na obrazovku ČT1 z Brna vysílaný pořad nejen pro ženy *Sama doma*. Magazín plný zajímavostí, rad, tipů a příjemného povídání nejprve moderovaly Petra Špičková s Janou Musilovou, v současné době pořadem provázejí Soňa Šuláková s Terezou Stýblovou.

Zábava i napětí

I v novém miléniu pokračuje v brněnském studiu České televize produkce úspěšných zábavných pořadů, které se těšily či stále těší mimořádné divácké oblíbenosti. Na výsluní televizní zábavy zůstává *Manež Bolka Polívky*, která se dva-

krát ročně vrací na obrazovky a dál baví diváky. Zato *Bolkoviny* v roce 2007 končí a ve stejném roce se naposledy vysílá i talk show Haliny Pawlowské *Banánové rybičky*. Ještě předtím, v roce 2006, se začal pod hlavičkou brněnského studia vyrábět další pořad Pawlowské *Žito*, který navazoval na dřívější společenský magazín *V žitě* vysílaný v devadesátých letech. Tentokrát se originálním průvodcem světem rautů, večírků a premiér stal moderátorčin buldoček Eda. Na úspěch *Banánových rybiček* se snažila v roce 2008 navázat nová noční talk show *Café X*, v níž moderátor Luboš Xaver Veselý v živém vysílání zpovídal populární osobnosti. Pořad se ale dočkal jen několika pokračování a po krátké době zmizel z programu. Následoval nový zábavně-dokumentární cyklus *Po stopách hvězd* sledující životní etapy známých osobností. Archivní záběry provázely komentáře jejich přátel, kamarádů, rodinných příslušníků a spolupracovníků.

Novinkou ve světě zábavy, ale i poučení, se stala na jaře roku 2009 reality show *Den D*. Česká verze celosvětově úspěšného formátu *Dragons' Den*, v němž podnikatelé prezentují pětici investorů své podnikatelské nápady

Diváci Dobrého rána vstávají s Monikou Brindzákovou a Honzou Musilem.

Kaleidoskopem provázela Honza Souček.

Na moderátorku pořadu Věříš si? Kamilu Dvorskou nedají soutěžící ani dětská diváci dopustit.

a ucházejí se o jejich investice, zkušenosti a cenné kontakty, si získala velký divácký ohlas. V roce 2011 se vysílá už třetí řada tohoto cyklu. Do světa financí zavádí diváky také pořad *Krotitelé dluhů*. Osudy lidí, kteří se často vlastní vinou dostali do zoufalé situace a zmltají se v obrovských dlužích, pomáhá řešit tým finančních poradců.

Silvestrovskou televizní zábavu osvěžuje už několik let *Komediograf* plný černého humoru a nadsázky s Tomášem Matonohou, Pavlem Liškou, Markem Danielem a Josefem Poláškem, a také neuvěřitelná kouzla a iluze v pořadu *Magie v ulicích* s moderním iluzionistou Robertem Foxem. Poslední hodinu roku 2010 bavili diváky ČT1 hosté Pavla Zedníčka v pořadu *Silvestr až do dna aneb s Čmaňou půlnoc nepropásnete*.

Dětská herci z příběhu Tajemství dešťového pokladu. Režie Kryštof Hanzlík.

A co by to bylo za televizi, kdyby nevyráběla jeden z divácky nejoblíbenějších formátů – pořad o vaření. *Kuchařská pohotovost* spatřila světlo světa v roce 2008. Pořad nabízí kulinářskou podívanou v netradičním podání. Tříčlenný tým profesionálních kuchařů (ve složení Jiří Král, Vladimír Krofta a Martina Nemčková) po tři roky reagoval na telefonické zavolání diváka a vyjížděl do terénu zachraňovat prázdné žaludky. Od ledna 2010 trojici kuchařů nahradil jediný muž – šéfkuchař Mirek Kalina.

Zabodoval i zábavně-vzdělávací cyklus *Vzhůru dolů*, ve kterém průvodci Arnošt Goldflam a Josef Polášek originálním způsobem provázeli diváky českými a morav-

Kuchařská pohotovost zasahuje v kuchyních bezradných majitelů. Na snímku kuchaři Vladimír Krofta, Martina Nemčeková a Jiří Král.

V Kuchařské pohotovosti si svoje umění vyzkoušela i moderátorka Dobrého rána Monika Brindzáková.

skými jeskyněmi. Na úspěch tohoto pořadu pak navázali v putování po historických zahradách ČR v cyklu *Rajské zahrady II*.

Fenomén zvaný Četnické humoresky se poprvé objevil na televizních obrazovkách v roce 2001. Z původně plánovaných 15 dílů bylo nakonec natočeno 39 epizod. Na snímku část osazenstva brněnské pátrací stanice.

V seriálu Četnické humoresky se objevily stovky herců. Na snímku velitel pátráčky Karel Arazím (Tomáš Töpfer) s Viktorem Preissem, který si zahrál praporčíka Skrčilka.

Petr Kostka a Zdena Herfortová jako manželé Šiktancovi.

Lubomír Lipský a Jiřina Bohdalová v dílu nazvaném Majlant.

Manželé Arazímovi – Alena Antalová a Tomáš Töpfer.

Jitka Čvančarová a Ivan Gvera v seriálu Četnické humoresky.

Strážmistr Běda Jarý (Ivan Trojan) se v seriálu zamiluje do krásné Klaudie v podání ruské herečky Olgy Krasko.

Režisér Antonín Moskalyk při natáčení s Františkem Švihlíkem, který v seriálu hraje praporčíka Čenka Němce.

Režisérka Pavlína Moskalyková s představitelem Karla Arazíma Tomášem Töpferem během natáčení.

V seriálu byly použity tisíce dobových kostýmů a rekvizit. Na snímku herečka Zlata Adamovská v jednom z moha úžasných klobouků.

V několika dílech Četnických humoresek si zahrála také Dana Batulková. Na snímku s Vlastou Peterkovou.

Členové brněnské pátračky: strážmistr Karabela (Martin Sláma), strážmistr Sláva Jiroušek (Aleš Jarý), strážmistr Václav Jaroš (Jan Grygar) a praporčík Josef Ambrož (Zdeněk Junák).

Filmy, seriály a mnoho zvučných jmen

Pavel Zedníček si zahrál v první i třetí sérii humoresek. Na snímku s Ivanem Trojanem v dílu Majlant.

Jak už jsme uvedli v kapitole z devadesátých let, fenoménem brněnské televize se staly *Četnické humoresky*. V roce 2001 se odvysílala první řada Moskalykova seriálu s napínavými i úsměvnými příběhy prvorepublikových četníků. Seriál kraloval hlavnímu vysílacímu času, kriminální případy strážmistra Arazíma a jeho kolegů bavily diváky natolik, že si úspěch seriálu vyžádal natáčení druhé a třetí řady. Představitelé někdejších strážců zákona Tomáš Töpfer, Ivan Trojan, Erik Pardus, Zdeněk Junák, František Švihlík, Martin Sláma a další na dlouhé měsíce takřka srostli s četnickými uniformami, v dalších rolích zářili Alena Antalová, Zdena Herfortová nebo Miroslav Donutil a v epizodních úlohách se objevila celá plejáda oblíbených českých herců a hereček. *Četnické humoresky* získaly za rok 2005 diváckou cenu TýTý v kategorii televizní seriál.

Dokončení poslední, v pořadí třetí řady *Četnických humoresek*, se bohužel jejich režisér Antonín Moskalyk nedožil, uprostřed práce vážně onemocněl a 27. ledna 2006 ve věku sedmdesáti pěti let zemřel. Režisérské žezlo po něm převzala jeho dcera Pavlína Moskalyková Solo, která dotáhla natáčení zbývajících epizod až k poslední klapce. Muž, který byl coby začínající režisér u prvních pořadů

V dílu Pamlsek viděli diváci také Veroniku Freimanovou a Oldřicha Víznera.

rodící se brněnské televize, se tak do Brna vrátil jako zkušený matador, aby tu vytvořil neúspěšnější seriál studia a ukončil svou bohatou režisérskou kariéru. Další osobností, kterou v souvislosti s *Četnickými humoreskami* nelze opomenout, je dramaturg a scenárista Miloš Fedaš. Stál u vzniku všech tří řad seriálu. Zemřel v 55 letech v roce 2008, krátce poté, co byl jmenován šéfdramaturgem Centra dramatické tvorby brněnského televizního studia.

*Režisér Jiří Cieslar natočil v brněnském studiu drama *Krev zmizelého* s Vilmou Cibulkovou v hlavní roli.*

Na rok 2004 připravilo brněnské studio pro milovníky seriálů další dvě filmové série: *Černé barony* v režii Juraje Herze a seriál *Záchranáři* z prostředí Horské služby. Nové zpracování *Černých baronů* do třináctidílného seriálu se od dřívější filmové podoby Zdeňka Sirového lišilo především hereckým obsazením, vojína Kefalína ztvárnil Radek Holub, majora Halušku alias Terazkyho Andrej Hryc a poručíka Hamáčka Bolek Polívka. Další postavy si zahráli Petr Nárožný, Tomáš Töpfer, Barbora Štěpánová, Karel Heřmánek, Oldřich Kaiser, Pavel Liška, Jiří Pecha, Jitka Smutná a jiní. Scenárista Martin Bezouška využil příležitost zapojit do seriálu momenty z *Černých baronů* i dalších románů Miloslava Švandrlíka, které se do filmu nevešly. Televizního zpracování se tak dočkaly i méně známé zápletky a figury Švandrlíkova vyprávění o armádní

Režisér Antonín Moskalyk.

*Předchozí dvoustrana:
Četníci před „svou“ pátračkou.
Natáčelo se v brněnských
Jaselských kasárnách.*

*Po 13 večerů sledovali v roce
2011 diváci ČT1 seriál
Znamení koně. Setkávali se
v něm, mimo jiné, s Valerií
Zawadskou a Vilmou
Cibulkovou.*

službě politicky nespolehlivých vojáků v tzv. pomocných technických praporech. Seriál se natáčel od února 2002, na obrazovkách České televize humorné příhody z ponuré doby ožily o dva roky později.

*V hořké komedii režiséra
Roberta Sedláčka Muži v říji
hráli, kromě dalších herců,
Martin Huba, Igor Bareš
a Jiří Lábus.*

Dějově i žánrově zcela odlišný byl šestidílný seriál *Záchranáři*, který vznikl v koprodukcí se slovenskými partnery pod režijním vedením Vladimíra Michálka. Seriál napsal český scenárista Jiří Křížan. Jednotlivé díly dávají nahlédnout do života záchranářů Horské služby, kteří

denně nasazují životy pro záchranu obětí hor. Seriál se natáčel v méně známých lokalitách Vysokých Tater a v hlavních rolích se představili slovenští herci Dušan Szabo, Ivan Martinka a Ľuboš Kostelný.

Na úspěchy seriálové tvorby brněnského studia navazuje v roce 2010 *Poste restante* režiséra Karla Smyczka. Úsměvné příhody z malé pošty spojuje příběh mladého pošťáka Jarouška, kterému se zjevuje duch bezdomovce Kercla. Výbornému scénáři Marka Epsteina sekundují skvělé herecké výkony Vladimíra Javorského, Ondřeje Pšeničky, Oldřicha Navrátila, Dany Syslové, Taťany Medvecké, Nadi Konvalinkové a dalších. V roce 2011 přichází na obrazovky třináctidílný seriál z dostihového prostředí režiséra Milana Cieslara *Znamení koně*. Zavádí diváky do prostředí koňské farmy a dostihů. Natáčelo se zejména v Napajedlech, Slušovicích a dalších místech Zlínského kraje. I v tomto seriálu se sešla plejáda skvělých herců: Vilma Cibulková, Valerie Zawadská, Igor Bareš, Tereza Voříšková, Richard Krajčo, Boleslav Polívka a další.

V roce 2007 brněnské studio natočilo komorní komedii o náhodném setkání dvou představitelů zcela odlišných

Znamení koně režíroval Milan Cieslar.

Na slavnostní premiéře filmu Muži v říji se sešli herci Martin Trnavský, Pavel Zedníček a Jaroslav Plesl.

Do období druhé světové války zavedl diváky děj filmu Na rozhodnou. Na snímku Barbora Munzarová, Magdalena Sidonová a Martin Trnavský. Režie Juraj Nvota.

Režisér Vladimír Michálek (v zeleném tričku) při natáčení seriálu Okno do hřbitova.

Ivana Chýlková a Miroslav Etzler ve filmu Cesta do Vídně a zpátky. Režie Petr Slavík.

Ve filmu Trofej se před televizními kamerami potkali Lenka Vlasáková s Miroslavem Etzlerem. Režie Tomáš Binter.

Zejména na Blanensku točil režisér Jiří Svoboda historický film Les mrtvých. Do hlavních rolí obsadil Jana Dolanského a Lívii Bielovič.

Arnošt Goldflam jako bezdomovec v dílu Vzkaz od nebožky z cyklu Okno do hřbitova. Režie Vladimír Michálek.

Slepecký pes spojuje osudy lidí ve filmu Olgy Dabrowské Alma. Na snímku Zdeněk Dvořák a Alois Švehlík.

světů *Cesta do Vídně a zpátky* s Ivanou Chýlkovou a Miroslavem Etzlerem v hlavních rolích. Tento herec si zahrál o rok později také ve filmu režiséra Tomáše Bintera *Trofej*. V příběhu o mladé ženě, která se brání civilizaci, partnerskému životu a konvencím, dále hráli Lenka Vlasáková, Nina Divíšková, Igor Bareš a další. V květnu 2009 měl premiéru dvoudílný *Velkofilm* režiséra Pavla Jandourka. Ondřej Pavelka tady ztvárnil snílka a fantastu Otakara Berthena, který si v Brně za druhé světové války usmyslel, že natočí první český animovaný velkofilm *Dívčí válka* a vydělá si na něj výrobou animovaných reklam. Ve filmu se objevili také Viktor Skála, Matěj Hádek, Michaela Badinková, Jana Hlaváčová, Luboš Veselý či Arnošt Goldflam.

*Režisér Karel Smyczek režíroval seriál *Poste restante*. Na snímku se seriálovou maminkou Libuší Šafránkovou a jejím synem poštákem Jarouškem, kterého hrál Ondřej Pšenička.*

*V seriálu *Poste restante* si zahrály Tatána Medvecká, Jana Syslová a Naďa Konvalinková.*

Dramatická tvorba posledních let se pyšní spoluprací brněnského studia s tvůrci zvučných jmen. Režisér Jiří Svoboda například natočil dramatický příběh zasazený do roku 1919 *Les mrtvých* s Janem Dolanským a Lívií Belovič v hlavních rolích. Sourozence Vladimíra a Michala Dlouhého obsadil stejný režisér do detektivního filmu *Domina*. Jeho premiéru odvysílala Česká televize jen několik dnů po smrti staršího ze sourozenecké herecké dvojice Vladimíra v létě roku 2010. V dalších rolích tohoto filmu diváci viděli například Markétu Hruběšovou.

Složitě rodinné vztahy, do kterých zasáhla druhá světová válka, přinesl film *Na rozchodnou*. Podle scénáře Milana Uhdeho ho v roce 2008 natočil režisér Juraj Nvota.

*Libuše Švormová a Martin Trnavský jako matka a syn ve filmu *Tchyně a uzený*. Režie Lenka Wimmerová.*

*Role kriminalisty
v detektivce Domina
byla poslední televizní rolí
Vladimíra Dlouhého.
Režie Jiří Svoboda.*

*Simona Stašová, Taťána
Vilhelmová a Jiří Dvořák
v Kruté nevěře.*

V hlavních rolích Magdalena Sidonová, Martin Trnavský, Milena Asmanová, Barbora Munzarová, Petra Špalková, Jiří Ornest a Stanislav Zindulka. Ve stejném roce brněnské studio natočilo distribuční film *Muži v říji* o vábení a lásce v soukromém životě, ale především v politice.

Režisér Robert Sedláček zavedl diváka do moravské vesničky Mouřínov, která neobvyklým způsobem usiluje o vybudování silnice. Aby na sebe upozornila, uspořádá mistrovství Evropy ve vábení jelenů. Režisér natáčel podle vlastního scénáře, na kterém pracoval s hercem Martinem Trnavským. Ten si také zahrál jednu z rolí, vedle Jaromíra Hanzlíka, Igora Bareše, Marty Vančurové, Martina Huby, Pavla Zedníčka, Jaroslava Plesla, Evy Vrbkové a Igora Chmely. Televizní premiéra v lednu 2011 přilákala k obrazovkám bezmála 1,5 milionu diváků.

V roce 2009 natočila v brněnském studiu režisérka Olga Dabrowská romantický filmový příběh *Alma*, který vypráví o osudech dvou lidí, do jejichž životů výrazně zasáhne slepecký pes. Hrají zde Martin Řezníček, Tereza Nvotová, Alois Švehlík, Nela Boudová a další. O rok později točí Pavel Jandourek film *Sejít z cesty*. Česká, lehce komediální varianta road-movie příběhu přivedla před televizní kamery Václava Neužila, Ondřeje Pavelku, Michaelu Kuklovou, Jitku Švancarovou, Vandu Hybnerovou, Oldřicha Navrátila a Luboše Veselého.

Ondřej Pavelka jako Otakar Berthen - Brožek v dvoudílném snímku Velkofilm. Režie Pavel Jandourek.

Režisér Filip Renč s herečkou Evou Vrbkovou při natáčení filmu Zrozen bez porodu. Úspěšný snímek je součástí triptychu Vetřelci a lovci.

Mimořádný divácký ohlas sklidil film Filipa Renče *Zrozen bez porodu* se Simonou Stašovou a Jurajem Kukurou v hlavních rolích. První část triptychu *Vetřelci a lovci* ukázala nový typ detektivky, která přibližuje dosud téměř neznámý typ kriminality u nás. Do životů lidí se vkrádají organizované skupiny „vetřelců“, kteří svého nositele hubí a přizívují se na něm. Z dalších herců uvedme například Jana Hrušínského a Miroslava Noska. Netrvalo dlouho a v Brně začalo natáčení druhého filmu z uvedeného triptychu s názvem *Krutá nevěra* o téměř neuvěřitelné formě zábavy skupiny mladých lidí. Také poslední z trojice filmů, *Užij si se psem*, natočil Filip Renč podle scénáře publicisty a spisovatele Josefa Klímy.

Sledovaností téměř 1,7 milionu diváků se může pochlubit snímek *Tchyně a uzený* režisérky Lenky Wimmerové. Příběh o mladém muži, který se ani po svatbě nedokáže vymanit z vlivu stárnoucí matky, měl premiéru v lednu 2011. Tchyni skvěle zahrála Libuše Švormová, syna Martin Trnavský a jeho manželku Sandra Nováková. Další výraznou roli si ve filmu zahrála Jitka Čvančarová. Poměrně na dlouho se v Brně „usadil“ i režisér Vladimír Michálek. Důvodem je *Okno do hřbitova* – cyklus drobných tajuplných příběhů, mnohdy až hororů podle námětu Miloslava Švandrlíka a scénáře Martina Bezoušky a Dušana Kukala. Herecké příležitosti tentokrát dostali z televizních obrazovek nepříliš známé herecké tváře z jihomoravských, ale i jiných divadel.

Ondřej Pavelka
a Jitka Čvančarová ve filmu
Pavla Jandourka *Sejít z cesty*.

Ve filmu *Zrozen bez porodu*
i dalším filmu Filipa Renče
Krutá nevěra excelují
Simona Stašová
a Juraj Kukura.

*V Domě U Zlatého úsvitu
se potkali herci Josef Somr
a Igor Bareš.*

*Pohádkový příběh
O kominickém učni a dceři
cukráře potěšil diváky
na Štědrý den v roce 2007.
Na snímku Pavel Zedníček
a Tomáš Materna.*

*Čerti z pohádky Český Honza
- Erik Pardus a Miroslav
Noga. Režie Zdeněk Kozák.*

*Stanislav Zindulka si zahrál
v pohádce O ševci Ondrovi
a komtesce Julince.
Režie Zdeněk Kozák.*

*V městečko Bludičkov
se na chvíli proměnila
renesanční Telč. To když
tady režisér Pavel Jandourek
natáčel pohádkový příběh
Dům U Zlatého úsvitu.
Na snímku Vladimír Javorský
jako kouzelník Heliodormus.*

*Kameraman Petr Vejslík
a režisér Pavel Jandourek
při natáčení dětského
příběhu Kája a Zabi.*

Dětem pro radost...

Pro dětské diváky se natáčejí nové výpravné pohádky. V roce 2003 je to pohádka režiséra Jiřího Vanýska *Janek nad Janky* s Pavlem Liškou v hlavní roli. Pro vánoční vysílání roku 2005 brněnská televize natočila dvě pohádky. Tou první byl pohádkový příběh *Kamenný klíč* scenáristy Pavla Aujezdského a režiséra Milana Cieslara. Pohádka se natáčela v prostředí Moravského krasu. Příběh o zakletí a vysvobození byl zasazen do současnosti. V hlavních dětských rolích se představili Alena Jakobová a Oldřich Hajlich, dospělými protějšky jim byli například Igor Bareš, Zdena Studénková, Miroslav Táborský či Vladimír Hauser. Nejen v Moravském krasu, ale například také na Vysočině se natáčela další pohádka *O ševci Ondrovi a komtesce Julince*. Scenáristou a režisérem snímku byl Zdeněk Kozák.

Na Štědrý den v roce 2007 diváci viděli premiéru pohádkového příběhu režiséra Pavla Jandourka *O kominic-kém učni a dceři cukráře*, který získal hlavní cenu poroty na Dětském filmovém a televizním festivalu Oty Hofmana v Ostrově. Stejný režisér natočil i příběh *Kája a Zabi* o chlapci, do jehož života vstoupila hrdinka jeho oblíbených počítačových her. O dva roky později se Pavel Jandourek podepsal i pod film *Dům U Zlatého úsvitu*. Potěšil děti i dospělé o vánočních svátcích v roce 2009. Poeticky laděný příběh sirotka Ondry z malého městečka Bludičkov odkrývá svět vzpurných a chamtivých maloměšťáků. I tento film bodoval na festivalu v Ostrově. Dětské hlavní představitelé Štěpán Krtička a Petra Šimberová byli za své herecké výkony oceněni cenou Zlatý dudek. V *Domě U Zlatého úsvitu*, který se natáčel v půvabné Telči a jejím okolí, hráli také Vladimír Javorský, Iva Janžurová, Igor Bareš, Pavel Zedníček, Josef Somr a další.

Na děti mysleli i tvůrci soutěžních pořadů. K pravidelnému *AZ-kvízu* přibyla jeho verze pro dětské soutěžící. *AZ-kvíz Junior* byl poprvé uveden na obrazovky v září 2004 a setkal se s obrovským zájmem dětí. V roce 2007 se na obrazovkách objevuje nový zábavný pořad pro školní děti *Věříš si?* Natáčení napínavé soutěže, ve které děti

školního věku před zraky svých kamarádů a spolužáků sází na svoje vědomosti, všeobecný rozhled, kondici a pohotovost svého úsudku, provází napětí a bouřlivé povzbuzování. Podobně je tomu u pořadu *Za školu*, ve kterém týmy středoškoláků bojují o zahraniční stipendium. Týmového a kreativního ducha hráčů testuje překonávání náročných fyzických překážek, ale také jiná nejrůznější zadání. Souťažící tak bojují nejen se svými soupeři, ale především se snaží překonat sami sebe. Jednotlivá kola se odehrávají na hradech, zámcích, muzeích, v industriálních památkách i přímo na školách. Napětí a poznání nechybí ani v *Záhadách Toma Wizarada*. Záhadolog Honza Vrabec vyráží po stopách nejrůznějších tajemství české historie a krajiny. Dobrodružství nachází na těch zdánlivě nejobyčejnějších místech – v tajemných podzemních kobkách, zaprášených archivech či unikátních stavbách a odhaluje reálné kořeny starých pověstí. Uvádí na pravou míru zažitě historické omyly, pátrá po každodenním životě našich předků i po zápletkách, které se týkají nejvýznamnějších osobností našich dějin.

V roce 2003 vznikl ve spolupráci s Ateliéry Bonton – Zlín třináctidílný rodinný seriál dokumentárních filmů pod názvem *Nehasit! Hořím!* – o dětech a mladých lidech, kteří jsou nejen talentovaní, ale především mimořádně pracovití, cílevědomí a vytrvalí při rozvíjení svých schopností. Inspirátorkou, autorkou a režisérkou dvanácti dílů tohoto projektu byla Hana Pinkavová.

Dokumenty a publicistika

Večery na téma... a takzvanými malými i velkými dokumenty a cykly přispívá brněnské studio do celostátního vysílání veřejnoprávní televize. Činnost veřejného ochránce práv a jeho kanceláře mapuje od roku 2006 televizní cyklus *Případ pro ombudsmana*. Významné osobnosti připomněly například pořad scenáristy a režiséra Radima Procházky *Krejča za branou* o Otomaru Krejčovi, dokument *Miloš Zeman – nekrolog politika a oslava Vysočiny* režiséra Roberta Sedláčka, *Brazilské stopy J. A. Bati*

Jeden z večerů na téma...
věnovalo brněnské studio
brněnskému básníkovi
Janu Skácelovi.

Dany Lipovské, *Dějiny Jaroslava Šabaty* Víta Janečka, *Dušan Samo Jurkovič* Jaroslava Bařinky, *Johan Gregor Mendel* či *Kreslen světem* Dalibor Chatrný Pavla Jiráska, *Zle, matičko, zle, Schwarzenberci zde* Břetislava Rychlíka a mnoho dalších. Velkou pozornost a zpravidla i ocenění na festivalech si vysloužily dokumenty *Sejdeme se v Euro-campu* a také *Ivetka a hora* Eriky Hníkové, *Pulec, králík a duch svatý* Filipa Remundy, *Hledání dobré smrti* Tomáše Škrdlanta, koprodukční film *Jak se vaří dějiny* Petera Kerekese, který originálním způsobem představil roli kuchařů ve významných bitvách evropské historie. V roce 2008 se brněnské studio výrazně podílelo na cyklu České televize *Osudové osmičky*. Nezastupitelnou roli brněnské televize připomnělo v dokumentu *Trosečníci z Kojálu*, který vzpomíná na hrdinské činy pracovníků televize v srpnu 1968. První výročí obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy připomíná v dokumentu *Brno 1969*.

Divácký ohlas si právem vysloužily cykly *Příběhy domů* – o stavbách, k nimž se váží historické a osobní příběhy, a také *Památky na prodej* – pořad, ve kterém jeho tvůrci představili desítky chátrajících památek u nás a nastínili jejich možné využití. Mohou být pyšní, skutečně některé památky díky pořadu získaly nového majitele, který se pustil do jejich oprav. Pořadem provázel Ondřej Havelka.

Centrum přispívá do cyklů *Ta naše povaha česká*. Značnému diváckému zájmu se mimo jiné těšil díl nazvaný *Pozemšťané, koho budete volit?* režisérky Lindy Jablonské, zabývající se současně dvěma tématy – přístupem lidí k volebnímu rozhodování a přístupem společnosti k mentálně handicapovaným spoluobčanům. V roce 2010 pořad získal Cenu diváka na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě. Nejlepším dokumentem festivalu ve stejném roce se staly *Ženy SHR* autorů Ondřeje Provazníka a Martina Duška. Na jihlavském festivalu brněnské studio natáčí už několik let festivalové minuty s názvem *Z Jihlavy do hlavy*.

Z nejnovějších cyklů stojí za pozornost *Co by kdyby* – pořad, který se zabývá naší nedávnou minulostí a snaží se na pomyslné milníky českých dějin nazírat z úhlu alternativy, která se nenaplnila. *Pevnosti* zábavným způsobem

představují české, moravské a slezské lokality, které v minulosti sloužily jako vojenské pevnosti. Zmíňme ještě *Designtrend*, který provádí diváky světem současného moderního designu.

V závěru roku 2010 zaujal titul *Identity* režiséra Marka Skláře o lidech, kteří žijí dva životy – první reálný a druhý virtuální ve světě internetu, a také hodinový dokument

Brněnský televizní štáb při natáčení dokumentárního filmu Kreslen světem Dalibor Chatrný. Režisérem snímku o nestorovi brněnského výtvarného modernizmu (D. Chatrný na snímku vlevo) byl Pavel Jirásek.

Na chátrající české stavební skvosty poukázal cyklus Památky na prodej. Průvodcem byl Ondřej Havelka.

Cestička z domova, který řeší situaci dětí, jejichž rodiče se rozhodli emigrovat s celou rodinou do jiné země. Neobvyklou podívanou nabídl divákům „Dvojky“ humoristický cestopis Filipa Remundy *Epochální výlet pana Třísky do Ruska*. Venkovský český učitel se v něm vydává po stopách svého dědečka – legionáře na dobrodružnou cestu Transsibiřskou magistrálou.

Hudba a kultura v televizi

Z hudebních pořadů zaznamenal úspěch v roce 2004 záznam brněnského provedení Janáčkovy opery *Její pastorkyňa* uváděný pod názvem podle jména hlavní hrdinky *Jenůfa*, který zaujal i na vídeňském festivalu opery v médiích Vienna TV Award. Mozartovské výročí bylo příležitostí pro vznik hudebního dokumentu *Všechny ty záračné děti* o nejmenších klavíristech, kteří se sešli na mezinárodní soutěži Amadeus v Brně v roce 2005.

Obrovským úspěchem byl kanadsko-český koprodukční film Larryho Weinsteina *Beethovenovy vlasy*. Popisuje neobvyklé osudy lidí několika generací, které spojuje vlastnictví pramínku vlasů skladatele Ludwiga van Beethovena.

Stylizovaný dokumentární filmový portrét světoznámé mezzosopranistky Magdaleny Kožené natočil Ondřej Havelka (oba na snímku během natáčení). Snímek Magdalena s podtitulem Menší film o velké zpěvačce měl premiéru v roce 2008.

Námět snímku čerpá ze stejnojmenné novely amerického spisovatele Russela Martina a byl společným dílem kanadské společnosti Rhombus Media a brněnského studia České televize. Snímek začíná v současnosti, kdy se dvojice Američanů snaží na základě moderních vědeckých analýz zjistit podstatu umělcových zdravotních problémů. Před divákem se záhy začne odvíjet seriál pohnutých lidských osudů předchozích majitelů Beethovenových vlasů. Film se natáčel na řadě míst USA, Austrálie, Dánska, Německa a Rakouska. Veškeré hrané scény ale vznikly na zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou a v okolí Olomouce. Postavu samotného Beethovena ztvárnil brněnský herec Vladimír Hauser.

Brněnskému studiu se podařilo na obrazovky České televize dostat řadu ojedinělých projektů, ke kterým jistě patří hudební taneční film *Car Men* choreografa Jiřího Kyliána a režiséra Borise P. Conena. Je inspirovaný Bizetovou hudbou a starými holandskými černobílými groteskami z prostředí automobilových závodů. Snově reálný a humorně nostalgický příběh je vyprávěný moderní taneční řečí na věčné a univerzální téma lásky. Film získal v roce 2007 cenu Prix Italia a pyšní se i cenou Český křišťál z 44. Mezinárodního televizního festivalu Zlatá Praha. Z hudebních dokumentů stojí jistě za zmínku *Poslední mohykán* o Jirím Traxlerovi, pamětníkovi českého meziválečného swingu v režii Ondřeje Havelky, či dokument *Mistr* o světové baletní legendě z Brna Ivo Váňovi Psotovi. Mimořádný úspěch zaznamenal film *Magdalena* s podtitulem *Menší film o velké zpěvačce*. Stylizovaný dokumentární filmový portrét světoznámé mezzosopranistky Magdaleny Kožené, který natočil Ondřej Havelka, získal v roce 2009 Cenu diváků a Ocenění Nadace Vize 97 Dagmar a Václava Havlových na Mezinárodním televizním festivalu Zlatá Praha. V roce 2010 měl premiéru vzpomínkový dokument *Sir Charles, thank you, děkujeme...* Režisér Rudolf Chudoba v něm zachycuje životní příběh dirigenta Sira Charlese Mackerase, který je ve světě považován za největšího znalce a propagátora díla Leoše Janáčka.

Veřejnoprávní službu televize naplňuje nabídkou pořadů *Česko jedna báseň* a *Čtenářský deník*. Zatímco

první z nich přináší dokumentární mikroportréty nejvýznamnějších českých básníků a básnířek, druhý cyklus představuje klíčová díla současné české a moravské prózy po roce 1989.

Brněnská televize nadále pořizuje záznamy divadelních představení a koncertů z jihomoravských divadel, koncertních sálů a festivalů. Nechybí na mimořádných projektech, jakými jsou například mezinárodní hudební festival Janáček, festival *Concentus Moraviae*, koncerty Filharmonie Brno atd. Pro Českou televizi dlouhodobě zajišťuje vysílání významných zahraničních pořadů a koncertů (*Inspirativní El sistema*, *Sting: Koncert v katedrále* a *Písně zimních nocí*, *Vánoční oratorium z Betléma a Jeruzaléma*, dokument o G. Puccinim *Od Toscy k Puccinimu....*, koncert k 200. jubileu narození Fryderyka Chopina z Varšavy – *Chopin 200*). Velmi významné pro celou Českou televizi je zapojení do *Eurovizní soutěže mladých hudebníků*. Hudební pořady brněnského studia tradičně zdobí vánoční programovou nabídku České televize.

Jádrem tvorby jsou hudební magazíny *Notes*, *Folklorika*, *Kultura.cz*, *Na moll...*, *Terra musica*, *Divadlo žije*, *Ta naša kapela* a mnohé další.

Nejen pro věřící

Centrum náboženské tvorby už zdaleka nepřipravuje pořady určené pouze lidem věřícím, ale také pořady pro hledající a pro ty, kteří se chtějí lépe orientovat v náboženských a duchovních otázkách. Koncepce tvorby je rozvržena do několika směrů. Hlavní důraz je kladen na to, aby Česká televize hrála důležitou roli v celospolečenské debatě o významných etických, náboženských a společenských tématech a také aby přispívala ke vzdělávání a podporovala kritické myšlení. Důležitým faktorem, který má centrum při přípravě pořadů neustále na mysli, je náboženská pluralita.

Základními dramaturgickými cíli je nabízet pozitivní příklady aktivního řešení problémů současné doby, motivovat diváky k dobrému a přinášet naději, vsazovat aktuální té-

mata duchovního života do širších souvislostí a obecných rámců, představovat tradiční a osvědčená etická a hodnotová schémata a prezentovat současné trendy v oblasti duchovního života a kultury. „*Dalším z úkolů je snaha o posilování respektu k duchovnímu bohatství minulosti i současné doby, ke každé lidské osobnosti, k právům lidí nejrůznějším způsobem handicapovaných i úctu k hodnotám menšin,*“ doplňuje cíle Centra náboženské tvorby jeho šéfredaktor Patrick Diviš.

Tradičními pořady Centra náboženské tvorby jsou cykly *Křesťanský magazín* a *Cesty víry*. *Křesťanský magazín* je pestrý publicistický pořad magazínového typu. Jeho hlavní část tvoří příspěvky, představující nejrůznější duchovní, charitativní, výchovné, kulturní a jiné aktivity církve nebo jednotlivých křesťanů. *Cesty víry* jsou náboženským dokumentem, kde je kladen důraz na podtržení křesťanských hodnot. Snahou tvůrců je zprostředkovat tyto hodnoty přístupnou formou životního svědectví lidí. Pořad je určen divákům rodinného spektra, kteří mají zájem o duchovní rozměr života.

Centrum náboženské tvorby zajišťuje přímé přenosy bohoslužeb po celý kalendářní rok, a to nejen v období

*Papež Benedikt XVI.
v Brně v září 2009.*

*Poutními místy provázejí
diváky České televize
Ladislav Lakomý
a Josef Somr.*

velikonočních a vánočních svátků. Každoročně na televizní obrazovky přináší přímé přenosy z Velehradu, nejprve z Večera lidí dobré vůle, a potom také z následných bohoslužeb. Vrcholnou událostí posledních let byla beze sporu návštěva papeže Benedikta XVI. v roce 2009 v České republice. Přímému přenosu z bohoslužby v Brně-Tuřanech připravenému společně s brněnskou redakcí zpravodajství předcházely náročné přípravy. Česká televize zprostředkovala přenos bohoslužby nejen televizním divákům, ale prostřednictvím šesti velkoplošných obrazovek i desítkám tisíc lidí, kteří přijeli do Tuřan. *„Na místě byly dva přenosové vozy, 18 kamer, přenos jsme zajišťovali v nejvyšší HD kvalitě,“* vzpomíná tehdejší šéfdramaturg Centra náboženské tvorby Televizního studia Brno České televize Jiří Florian. *„Jednalo se o velice náročnou akci, o to víc nás potěšilo, s jakým ohlasem se přenos setkal.“*

Ekumenickým projektem roku se v roce 2006 stal vzdělávací pořad pro mladé *Exit 316*, který s Českou televizí připravila Křesťanská akademie mladých. Pořad poutavou formou hledal odpovědi na problémy, které trápí mnohé z nás, ať už je to víra v Boha, strach ze smrti, bolesti, odloučení, ale také třeba rozvod, selhání, zlozvyky, stres či předsudky. Z hlediska křesťanské tvorby se jednalo o ojedinelý projekt, který kombinuje moderní televizní prvky s pravdivými lidskými příběhy i komentáři známých osobností. *Exit 316* se dočkal i pokračování s názvem *Exit 316*

Mise. Oslovit převážně mladší diváky se pokusil cyklus *Po hladině*. Autoři Otakáro Maria Schmidt a Jan Hanák upozorňovali, že pod hladinou povrchního zdání je nejednou skrytá hlubina.

Tomáš Halík provázel diváky cyklem *Prolínání světů* režiséra Martina Kratochvíla. Poutavou formou reportáží a výpovědí z atraktivních, mnohdy exotických míst několika kontinentů nabídl porozumění hodnotovým systémům různých světových náboženství. Jeho cílem bylo povzbudit ducha tolerance, překonávat předsudky a xenofobii a vést diváky k zamyšlení nad vlastním životem, základními životními situacemi a vlastními hodnotami. Režisér o čtyři

Kameraman Nosek v Izraeli při natáčení pořadu Po stopách starých rabínů.

Duchovní hodnoty očima mladých lidí přinesl cyklus Centra náboženské tvorby Exit 316.

roky později navázal na tento pořad novým cyklem *Bohové a proroci* věnovaný východním náboženstvím. Těmito pořady centrum seznamuje s mnoha náboženskými směry a přispívá tak k vzájemnému poznání a mezináboženskému dialogu. Vedle toho vznikl zajímavý cyklus dokumentů *Poutní místa*, který mapuje místa duchovních poutí po celé republice a poodhaluje jejich genius loci. Cyklus připravoval pro Českou televizi Jiří Šindar, poutními místy provázel herec Josef Somr, ke kterému se později přidal Ladislav Lakomý.

V centru vznikají i zajímavé dokumenty. Patří k nim i pořad režiséra Jiřího Šindara *Zemřel pod cizím jménem* o Janu Šrámkovi, knězi a zakladateli Československého Orla a Československé strany lidové, prvorepublikovém ministru a předsedovi exilové londýnské vlády. Dále *Kardinál Josef Beran* – titul, který připomněl 120. výročí narození pražského arcibiskupa. V polohraném dokumentu režisér Milan Růžička představil výjimečnou osobnost české historie, která byla násilím vypovězena z vlasti a ve Vatikánu získala titul kardinál. *Kardinál Josef Beran* obohatil sváteční vánoční vysílání v roce 2008.

Cyklem Prolínání světů provázel Tomáš Halík. Na tento pořad o světových náboženstvích navázal režisér Martin Kratochvíl v roce 2010 seriálem Bohové a proroci.

Novinkou roku 2010 se stal cyklus pro děti *Biblická pátrání*. Děvče a chlapec v něm pod vedením záhadného profesora Fridricha hledají odpovědi na zadané otázky. Pořad natáčený v České republice a v Izraeli přibližuje základní biblické příběhy, na jejichž základě se formovala naše civilizace. Cyklus *Tančící skály* otevírá otázku vztahů exaktních a humanitních věd a zve k rozhovoru mezi vědou a vírou. S rokem 2011 přichází nový pořad *Uchem jehly*. Představuje významné a zajímavé osobnosti, které ve své profesi a zálibách dosáhli mimořádných úspěchů a popularity, a přitom nezapomínají na duchovní rozměr lidského života.

V průběhu posledních patnácti let štáb brněnského studia několikrát natáčel v Izraeli s cílem představit místa některých starozákonních příběhů. Vznikla volná série několika dokumentů, zmiňme například pořad *Po stopách soudců starého zákona*, *Po stopách makabejských* nebo *Po stopách touhy po svobodě*.

Sbohem, analogu

Do života brněnské televize samozřejmě zasáhla revoluce v éteru – přechod z analogového signálu na kvalitnější digitální. V Brně začalo oficiálně digitální zemské vysílání 9. února 2006, ještě další čtyři roky mohli ale diváci v regionu sledovat vysílání České televize a ostatních stanic postaru, tedy díky analogovému signálu. Na podzim 2010 se analogový signál z brněnských televizních vysílačů nadobro vypíná a následují další vysílače na jihu Moravy. Od roku 2011 nastává naprostá analogová tma a diváci už si vysílání ČT, včetně toho regionálního, naladí už jen díky set-top-boxu nebo televizi s digitálním tunerem.

Ještě dříve než pozemskému analogovému vysílání dalo brněnské studio sbohem analogové obrazové a zvukové technologii. V současné době je celá technologie digitální a oblast obrazové a zvukové postprodukce je postavena zcela na počítačových technologiích.

Brněnské studio drží krok s rozvojem nových způsobů výroby i vysílání televizních pořadů a je připraveno na éru

televize s vysokou rozlišovací schopností – HDTV. A je nejen připraveno, ale v současnosti už vyrábí velkou část svých pořadů ve vysokém rozlišení. Množství těchto pořadů neustále narůstá. V roce 2011 bude modernizována obrazová režie studia A, a tak ve vysokém rozlišení budou vyráběny i studiové pořady. Technologie nového studia, které se v současné době projektuje, bude plně bezpásková, plně HDTV a bude představovat technologickou špičku mezi televizními studii v ČR.

Stěhování do nového

V posledních letech vedení brněnského studia a celé České televize usiluje o přestěhování studia do nových prostor. Ostatně, myšlenka nového studia, jak se uvádí v úvodní části této knížky, se objevila už v roce 1964! O nový, moderní televizní objekt si říká nejen nárůst televizní tvorby, ale především nevyhovující zázemí. Plány na novou budovu už přestaly být jen prchavými vzdušnými zámky. Přestože záměr pro konečně důstojné a moderní televizní studio už několikrát cestoval po mapě Brna a hledání vhodného objektu nebo pozemku už se zastavilo u několika variant, poslední projekt se rýsuje jako stále reálnější. Posunul se totiž od úvah k činům. Česká televize zakoupila pozemek v brněnské městské části Líšeň a zadala práci projektantům. Budoucnost nového televizního studia se ale nerýsuje jen na papíře, a zdaleka ne jen u projektantů. Plánů a připravovaných pořadů pro další období je spousta, takže po dalších letech jistě bude čím popsat stránky následníka této knihy.

Ředitelé Televizního studia Brno ČST a ČT

<i>Josef Křivánek</i>	1961–1963
<i>Miloš Kocourek</i>	1963–1967
<i>Bohumil Pavlinec</i>	1967–1969
<i>JUDr. František Motyčka</i>	1970–1976
<i>Eduard Skoták</i>	1976–1982
<i>PhDr. Svatopluk Bimka</i>	1982–1988
<i>PhDr. Pavel Čírtek</i>	1988–1989
<i>PhDr. Jaroslav Dobiáš</i>	1989–1990
<i>Ing. Věra Mikulášková</i> (pověřena výkonem funkce ředitele)	1990–1992 1992 (ředitelka)
<i>PhDr. Zdeněk Drahoš</i>	1992–2003
<i>Mgr. Radomír Kos</i> (pověřen vedením studia)	2003
<i>Mgr. Marián Kleis</i>	2003–2005
<i>Mgr. Vladimír Karmazín</i>	2005–2007
<i>Ing. Lujza Oravcová</i> (pověřena výkonem funkce ředitele)	2007
<i>Mgr. Karel Burian</i>	2008–dosud

Česká televize – Televizní studio Brno

PRAMENY

Břečka, J. a Sečkářová, V.: *Brno v srpnu 1968 a 1969.*
Magistrát města Brna, Brno 2004.

Cysařová, J.: *Česká televizní publicistika – svědectví 60. let.*
Edice České televize, Praha 1993.

Dobiáš, J., Karnet, J., Souchop, J. (eds.): *Do dalšího čtvrtletí.*
Sborník k 25. výročí založení Čs. Televize Brno. ČST, Brno 1986.

Chloupek, J.: *Vznik a vývoj brněnského studia Československé televize do normalizace s nastíněním vývoje po dnešek.* Diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2006.

Jeřutová, E. (ed.). *Od mikrofonu k posluchačům.*
Z osmi desetiletí českého rozhlasu.. Český rozhlas, Praha 2003.

Malý, P.: *45 let brněnského studia České televize.*
Diplomová práce, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno 2006.

Pittermann, J. Saturková, J., Šnábl, V. (eds.): *(Prvních) 10 let České televize.* Česká televize, Praha 2002.

Seger, J.: *Československé televizní vysílače.* Nakladatelství spojů, Praha 1981.

Strasmajer, V.a kol.: *Cesta k divákovi.* ČST, Praha 1973.

Svobodová, R.: *Vznik a vývoj krajevého studia Československé televize v Brně.* Diplomová práce, Fakulta žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze 1976.

Švihálek, M.: *Padesát let Televizního studia Ostrava.*
Edice České televize, Ostrava 2005.

Přepisy rozhovorů s bývalými zaměstnanci TS Brno pořizených na jaře 2006:

František Zouhar, Věra Mikulášková, Jakub Nosek, Milan Kloupar.

Novinové články:

Čs. Televize v Brně zahajuje. In: *Rovnost*, 10. 6. 1961.

Elten, A. J.: *Stern*, č. 44 (3. 11. 1968) In: Havlíček, M.:

A „hrdinové“ mlčí. *Rovnost*, 8. 5 1970.

Pětadvacetiletá. In: *Rovnost* 6. 7. 1986.

Včera večer v Typosu a u vás na televizních obrazovkách.

In: *Rovnost* 7. 7. 1961.

Zprávy České tiskové kanceláře z období 2000 – 2006

Internet:

www.ceskatelevize.cz

www.bolek.cz

Archivní materiály TS Brno:

Je nám už 15 let. (almanach vydaný k 15. výročí TS Brno)

Komplexní celoroční hodnocení, archivní dokument č. 245.

Roční komplexní hodnocení, archivní dokument č. 246.

Komplexní roční rozbor činnosti, archivní dokument č. 248.

Tiskové zprávy ČT.

Ročenka České televize 1992. ČT, Praha 1993.

Ročenka České televize 1993. ČT, Praha 1994.

Ročenka České televize 1994. ČT, Praha 1995.

Ročenka České televize 1995. ČT, Praha 1996.

Ročenka České televize 1996. ČT, Praha 1997.

Ročenka České televize 1997. ČT, Praha 1998.

Ročenka České televize 1998. ČT, Praha 1999.

Ročenka České televize 1999. ČT, Praha 2000.

Ročenka České televize 2000. ČT, Praha 2001.

Ročenka České televize 2001. ČT, Praha 2002.

Ročenka České televize 2002. ČT, Praha 2003.

Ročenka České televize 2003. ČT, Praha 2004.

Ročenka České televize 2004. ČT, Praha 2005.

Materiály k požáru ve studiu Typos

*Zápis sepsaný dne 24. ledna 1964 zástupci ČST Brno, ČST Praha,
Státní pojišťovny, majitele domu a dalších*

*Dopis ředitele TS Brno Miloše Kocourka adresovaný
veliteli posádky Brno generálporučíkovi Jaroslavu Dočkalovi ze dne
30. ledna 1964*

Rezoluce nájemníků domu Typos ze dne 24. ledna 1964

Seznam pacientů ošetřených dne 22. 1.1964 ve VÚT

po požáru v Typosu v Brně sepsaný dne 23. 1. 1964 vedením ústavu

Podklad k informační zprávě o situaci v ČT Brno

po požáru studia dne 22. 1. 1964

Rozhodnutí ředitele č. 1/1964 ze dne 28. ledna 1964

*Návrh dopisu ředitele studia Miloše Kocourka nájemníkům domu
Typos ze dne 17. února 1964*

*Protokol sepsaný o místním jednání konaném dne 19. února 1964
na odboru výstavby MěstNV v Brně*

*Rozhodnutí Městského národního výboru Brno ve věci
přechodného vysílání televizních pořadů ze dne 14. 5. 1964*

*Brněnské televizní studio
zajišťovalo v září 2009
přímý přenos z bohoslužby
papeže Benedikta XVI.
v Brně-Tuřanech.*

Obsah	str.		str.
NEŽ TO ZAČALO...	6	BAREVNÁ OSMDESÁTÁ	76
TELEVIZE BUDE V TYPOSU!	7	Denně mezi lidmi	76
1961: NEBE PLNÉ SEDMIKRÁSEK	10	Brněnská publicistika a dokument	77
PRVNÍ ROKY	11	Cesta za vzděláním	79
Aktuálně z Brna		Dramatická tvorba	80
– z veletrhu na okruh a zpátky	14	Ještě více hudby	82
Divadlo v televizi	17	Speciálně pro děti	83
Skříňka plná pohádek	18	Aby se lidi bavili...	84
Naživo a s adrenalinem	20	Koukněte na toho fintila...	86
Důležité momenty počátků ČST Brno:	24	1989: KONEČNĚ SVOBODA!	88
Nové posily, nové výzvy	25	SVOBODNÁ DEVADESÁTÁ	88
1964: V Typosu hoří!	25	Zcela jiné zprávy	91
Vysílání ohroženo	28	Diskuze, publicistika, dokumenty...	93
Kam s televizí?	29	Inscenace, filmy, seriály...	97
Televize vstává z popela	30	Vyhrazeno pro smích	
ZLATÁ ŠEDESÁTÁ	31	a dobrou náladu	102
Co nového v kraji?	31	Soutěže pro malé i velké	105
Televize fanouškům	32	Brněnská televize dětem	106
Co lidi zajímá	35	Kouzlo melodie	109
Televize múzám zaslíbená	36	Prostor pro víru	111
Brněnský vynález	38	NA PRAHU NOVÉHO TISÍCILETÍ	113
Obrazovka místo opony	39	Delší a rychlejší zprávy	116
Pro malé i odrostlejší	41	Přejeme Dobré ráno z Brna	
V českém znění...	42	a nebud'te Sama doma	121
1968: VYSÍLÁNÍ TANKŮM NAVZDORY	44	Zábava i napětí	126
Tanky jedou, kamery točí	46	Filmy, seriály a mnoho	
Okupanti hledají televizi	48	zvučných jmen	134
Rychle na Kojál!	50	Dětem pro radost...	147
Vysílání inkognito	54	Dokumenty a publicistika	151
Konec dobrodružství, konec nadějí	57	Hudba a kultura v televizi	154
NORMALIZOVANÁ		Nejen pro věřící	157
SEDMDESÁTÁ	58	Sbohem, analogu	161
Nový ředitel, prověrky a vyhazovy	59	Sťahování do nového	162
Všudypřítomná cenzura	62	PRAMENY	164
... a přece se točí!	65		
Televizní dramatika	67		
Kádrované pohádky i hravé zápolení	69		
Vyladěný program	71		
Brno baví republiku	72		
Slovácko sa nesúdí	74		
Nová technika, nové zázemí	74		

50 LET TELEVIZNÍHO STUDIA BRNO

kolektiv autorů

Vydala Česká televize v Edici ČT
V roce 2011
Editorka Jitka Saturková
Odpovědná redaktorka Zuzana Janků

Na publikaci spolupracovali Petr Malý, Hana Orošová,
Jiří Chloupek, Pavel Čermák a kol.

V publikaci jsou užity fotografie ze soukromých sbírek a archivu ČT
(autoři: František Zouhar, Jan Mířka, Radomír Řezáč, Jiří Chloupek,
Jakub Nosek, Josef Kratochvíl, Tino Kratochvíl, Radomír Geyer, Jaromír Šallé,
Vilém Urbánek, Martina Odehnalová, Jiří Vlček, Petr Kafka, Jiří Škácha,
František Kressa)

Grafickou úpravu a sazbu provedl Marek Snop - AGES plus s.r.o.
Vytiskl / EUROPRINT a.s., Pod Kotlářkou 3, 150 00 Praha 5

ISBN 978-80-7404-070-2

Česká televize - Edice ČT, Kavčí hory, 140 70 Praha 4